កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ
INSTITUT BOUDDHIQUE

ឆ្នាំទី៣៤ លេខ ៥ ខែ ឧសភា

ព.ស. ២៥០៥ គ.ស. ១៩៦២

- ភ្នំពេញ -

ក 225-

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ

ចេញរាល់ខែពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ផ្នែកសាសនា | *បញ្ជីរឿង* | *ទំព័រ*

– សទ្ធម្មកថា ព្រះញាណវីរិយៈ ភ៌ន់-សាន់ រៀបរៀង ៤៨៣

– លោកុត្តរចិត្ត (តចប់) អ្នកឧកញ៉ា ទា-សាន អតីតរដ្ឋមន្ត្រី រៀបរៀង ៤៩៤

– ព្រះអភិធម្មបិដក (គម្ពីរព្រះយមកៈ) (ត) លោកប៉ូ-ប៉ុំ ប្រែរៀបរៀង ៥០៨

– មធុរសវាហិណី(ត)សម្តេចព្រះធម្មលិខិតល្វី-ឯម ប្រែ ព្រះញាណកោសលញ-ឈឹនពិនិត្យ ៥១៧

– មហោសថជាតក(ត) លោក អ៊ឹម-ភន ចម្លងពីសាស្ត្រាស្លឹករឹតព្រះពុទ្ធវង្ស កឹម-គួរ ពិនិត្យ ៥២៣

– ការលាយនៃភពផែនដីនឹងកើតជាថ្មីសាឡើងវិញ(តចប់)ពាក្យ លោកញ៉ុង-សឿង និពន្ធ ៥៣៣

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

– ភាសាសាស្ត្រនិងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ លោក ឌឹក-ជាម រៀបរៀង ៥៥៥

– ពាក្យខ្មែរប្រែពីបរទេស (ត) ដោយគណៈកម្មការជាតិនៃការសិក្សាផ្នែកអក្សរ “ក” . . ៥៦៦

– វចនានុក្រមសំស្ក្រឹត-ខ្មែរ (ត) ព្រះមហា ប៉ាង-ខាត់ រៀបរៀង ៥៦៧

– រឿងសាមកុក (ត) ឧកញ៉ា នូ-កន ប្រែ ៥៦៨

– រឿងព្រេងចិន (ត) លោក ភិយ ប៊ុក ប្រែរៀបរៀង ៥៧៨

– ប្រកាសប្រឡងប្រជែងទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ ៥៨៣

ផ្នែកកំណត់ទីនប្រវត្តិការណ៍

– ពិធីបុណ្យវិសាខបូជា នៅមុខព្រះសក្យមុនីចេតិយ លោក ជឹង-វង រៀបរៀង ៥៩២

មួយឆ្នាំមាន ១២ សៀវភៅ តម្លៃជារៀល ២៣០,០០

34è Année — N° 5 — Mai 1962

KAMBUJASURIYA

Revue mensuelle de culture religieuse et littéraire
publiée par l'Institut-Bouddhique de Phnom-Penh

SOMMAIRE

Partie religieuse

—Saddhammakatha par Vén. VAN-SADUM 483
—Lokuttaracitta (suite et fin) par l'Oknha TEA-SAN. . . . 494
—Prah Abhidhamma pitaka « Kampi prah Yamaka » (suite)
traduit par M. BOU-PO 508
—Madhurasavahini (suite) traduit par Samdech Prah
Dhammalikhita LOUIS-EM, revu et corrigé
par le Vén. NHEAN-CHHŒUN. 517
—Mahosatha Jataka (suite) relevé du manuscrit sur feuilles
de latanier par M. IM-PHON, revu et corrigé
par le Vén. KEM-TO 523
—La fin du monde et sa formation (suite et fin)
par M. NHOUNG-SŒUNG. 533

Partie littéraire

—Le Langage et la littérature Khmèrs par M. DIK-KEAM...555
—Activités de la Commission Culturelle (suite) chapitre «Ka» 566
—Dictionnaire Sanscrit-Khmèr (suite) par Vén. PANG KHAT 567
—Histoire de Sam-Kok (suite) traduite par l'Oknha NOU-KAN 568
—Contes et Légendes de la Chine (suite) traduits
par M. RAY-BUC 578
—Annonce de Concours institués par la Commission des
Mœurs et Coutumes du Cambodge 583

Notes et Chroniques

—Fête du Visakha bochea devant le Prah Sakyamoni
Cheddey par M. THANG-VONG. 592

Prix d'Abonnement annuel (comprenant 12 numéros) : 230$ 00

ផ្នែកសាសនា

ពាក្យឃាត់មិនឲ្យ ធ្វើការអាក្រក់
ជាការលោមក ឲ្យធ្វើល្អទៅ ។
ឲ្យជុំសខាត់ចិត្ត កុំឲ្យហ្មងសៅ
នេះឯងលោកហៅ ពុទ្ធសាសនា ។

ប.ត.

សទ្ធម្មកថា

ព្រះញាណវីរិយៈ ប៉ាង-សាឌុំ រៀបរៀង

នមត្ថុ រតនត្តយស្ស

សូមនមស្សការចំពោះព្រះរតនត្រ័យ គឺព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ និងព្រះសង្ឃ ។

សទ្ធម្មោ គរុកាតព្វោ
សុខា សទ្ធម្មទេសនា ។

វេលានេះ សូមពណ៌នាតាមបទបាទព្រះគាថា ដែលបានតាំងទុកខាងដើមនេះ ដើម្បីផ្សាយនូវឧត្តមគតិ នៃព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលមានមកក្នុងព្រះត្រៃបិដក ដូចតទៅនេះ ៖

បាទទី ១ សទ្ធម្មោ គរុកាតព្វោ សាធុជនគួរគោរពព្រះសទ្ធម្ម

បាទទី ២ សុខា សទ្ធម្មទេសនា ការសំដែងព្រះសទ្ធម្ម នាំមកនូវសេចក្ដីសុខ ។

ការគោរពព្រះសទ្ធម្ម ឬការសំដែងព្រះសទ្ធម្ម ជាករណីយកិច្ច របស់អ្នកប្រាជ្ញដែលមានសន្តានស្ងប់ ព្រោះព្រះសទ្ធម្ម ប្រែថា ធម៌ស្ងប់ ឬធម៌របស់លោកអ្នកស្ងប់ ៗ លោកអ្នកមានកុសល ឈ្លាសវៃក្នុង ការលះនឹងក្នុងការចំរើន នូវធម៌ដែលគួរលះនឹងធម៌ដែលគួរចំរើន អាច រក្សាខ្លួនមិនឲ្យកិលេសធម៌ដឹកនាំធ្វើអំពើអាក្រក់ មានបញ្ចវេរជាដើម នេះ ហៅថាលោកអ្នកស្ងប់ ដោយមាន សីល សមាធិ បញ្ញា ជាធម៌ស្ងប់ ក្នុងសន្តាន ៗ សប្បុរសទាំងឡាយ មានព្រះពុទ្ធជាដើម មាននាមថា ជាអ្នកស្ងប់ ដែលហៅជាបាលីថាសន្តៈ ៗ ពួកសន្តៈអ្នកស្ងប់ រមែងមាន ធម៌ស្ងប់ជាទីគោរពជ្រះថ្លា គឺមានហឫទ័យធ្ងន់ក្នុងព្រះសទ្ធម្ម សមដោយ បាលីថា សតេ សទ្ធម្មគរុនោ ព្រះសម្ពុទ្ធគ្រប់អង្គ សុទ្ធតែទ្រង់គោ-រពក្នុងព្រះសទ្ធម្ម គឺមានការគោរពតាំងពីក្នុងការស្តាប់ព្រះសទ្ធម្មជាដើម ទៅ ៗ ដូច្នេះ អំពើកាយ វាចា ចិត្ត របស់លោកអ្នកស្ងប់ រមែងមាន ធម៌ស្ងប់ជាទីតាំង ហើយប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីស្ងប់ ដែលជាមូលនៃ សេចក្តីសុខពិត ៗ សមដោយព្រះបាលីថា សន្តោ សោ ភគវា សមថាយ ធម្មំ ទេសេតិ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជា សន្តៈអ្នកស្ងប់ ទ្រង់សំដែងធម៌ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់ ៗ ការសំដែងធម៌ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់នេះហើយ ដែលចាត់ទុកជាព្រះសទ្ធម្មទេសនា មកក្នុង

ព្រះបាលីថា សុខា សទ្ធម្មទេសនា ការសំដែងព្រះសទ្ធម្ម នាំមកនូវសេចក្តីសុខ ។

សេចក្តីសុខក្នុងទីនេះ សំដៅយកនិរាមិសសុខ យ៉ាងបរិសុទ្ធឥតប្រែក្លាយ កើតឡើងអំពីព្រះសទ្ធម្ម មានព្រះសទ្ធម្មគឺសីលជាដើម ។ ពុំមែនទូទៅដល់សាមិសសុខ ដែលមិនបរិសុទ្ធកើតអំពីអសទ្ធម្មមាន រូប សំឡេង ជារបស់មនុស្ស ឬរបស់ទេវតាជាដើម ហើយប្រែក្លាយទៅជាទុក្ខវិញឡើយ ។ ដ្បិតសេចក្តីសុខ សោមនស្ស ព្រោះរូប សំឡេង ជាដើមនោះ ព្រះពុទ្ធជាអម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ថា ជាវិបរិណាមទុក្ខទៅហើយ ដោយសេចក្តីសុខសោមនស្សនោះ តែងតែប្រែក្លាយទៅជាទុក្ខវិញនៅវេលាដែលអារម្មណ៍មានរូបជាដើមនោះវិបត្តិ ព្រោះហេតុមានការចាស់-ស្លាប់ជាដើម ។ ហេតុនេះ ទើបអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពុំអាចលះព្រះសទ្ធម្ម ព្រោះអសទ្ធម្មឡើយ ប្រែសេចក្តីថា លោកពុំអាចប្រព្រឹត្តទុច្ចរិត ព្រោះតែចង់បានលាភ យស សរសើរ សុខ ឬ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វនោះៗ ឡើយ ។

ព្រះសទ្ធម្ម បើពោលដោយខ្លីមាន ៣ ប្រការ គឺៈ បរិយត្តិសទ្ធម្ម ១ បដិបត្តិសទ្ធម្ម ១ បដិវេធសទ្ធម្ម ១ ។ ធម្មវិន័យ គឺព្រះត្រៃបិដក ជាសត្ថុសាសនៈ (ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាអម្ចាស់) ដែលអ្នកប្រាជ្ញលោកបានសង្គាយនារៀបចំទុកមក ប្រកបដោយអត្ថទាំង

៩ ប្រការ មានសុត្តៈ គេយ្យៈ ជាដើម ដែលជាគ្រឿងរៀនសូត្រជាន់ដំបូងសម្រាប់សាងសីល សមាធិ បញ្ញា ហៅថា បរិយត្តិសទ្ធម្ម ៗ សីល សមាធិ បញ្ញា ដែលកើតឡើងដោយការប្រតិបត្តិតាមធម្មវិន័យ ហៅថា បដិបត្តិសទ្ធម្ម ៗ មគ្គ ផល និព្វាន ដែលកើតមានព្រោះសីល សមាធិ និងបញ្ញា ហៅថា បដិវេធសទ្ធម្ម ៗ

ព្រះពុទ្ធជាអម្ចាស់ បានត្រាស់ដឹងហើយ ទ្រង់បំពេញពុទ្ធកិច្ចស្ទើរតែគ្មានពេលសម្រាក ៗ ក្នុងរវាង ៤៥ ព្រះវស្សា តាំងពីបានត្រាស់ទល់បរិនិព្វាន ទ្រង់មានពុទ្ធកិច្ច គឺប្រកាសព្រះសទ្ធម្មតាំង ៣ ប្រការ និងទ្រង់ប្រតិស្ឋាននូវពុទ្ធសាសនមណ្ឌល ដែលប្រដាប់ដោយបរិស័ទ ៤ គឺ ភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ៗ ក្នុងការប្រកាសព្រះសទ្ធម្ម ទ្រង់ប្រកាសដោយព្រះអង្គឯងផង ទ្រង់ត្រាស់ឲ្យពុទ្ធសាវ័កតាំងឡាយជួយប្រកាសផង ៗ ឧទាហរណ៍ ដូចក្នុងបឋមពោធិកាល ទ្រង់បានប្រកាសព្រះធម្មចក្ក និងព្រះសទ្ធម្មដទៃ ៗ ទៀត មានអនត្តលក្ខណសូត្រជាដើម ៗ កាលមានព្រះអរហន្តជាពុទ្ធសាវ័កបានចំនួន ៦០ រូបហើយ ទ្រង់ក៏បញ្ជូនព្រះអរហន្តតាំងនោះ ឲ្យទៅប្រកាសព្រះសទ្ធម្មក្នុងទិសទីនានា ហើយទ្រង់ហាមមិនឲ្យទៅតាមផ្លូវតែមួយដល់ ២ រូបផង ដើម្បីឲ្យព្រះសទ្ធម្មឆាប់ផ្សព្វផ្សាយទៅបានច្រើនកន្លែង ៗ តាំងព្រះអង្គឯង ក៏ធ្វើពុទ្ធដំណើរតែមួយព្រះអង្គ សំដៅទៅប្រោសជដិលមួយពាន់នាក់ ឯឧរុវេលប្រទេស

ដែរ ៗ ក្នុងរយៈផ្លូវពុទ្ធដំណើរនេះ ទ្រង់បានបំបួសព្រះភទ្ទវគ្គិយកុមារ ៣០ អង្គ ដែលបានស្តាប់ព្រះសទ្ធម្មទេសនាបានសម្រេចមគ្គផល ហើយទ្រង់បញ្ជូនទៅដូចមុន ទើបស្តេចធ្វើពុទ្ធដំណើរតទៅតែមួយព្រះអង្គទៀត ៗ ហេតុការណ៍ប៉ុណ្ណេះជាដើម ធ្វើឲ្យយើងឃើញថា ព្រះអង្គមានពុទ្ធបំណងធ្ងន់ណាស់ ក្នុងការផ្សាយព្រះសទ្ធម្មដើម្បីជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដើម្បីគុណដល់សព្វសត្វ ដោយព្រះមហាករុណា ៗ

ព្រះបរិយត្តិសទ្ធម្ម គឺធម្មវិន័យ ដែលមានមកក្នុងព្រះត្រៃបិដកជាសត្ថុសាសនៈ អាចជាតំណាងព្រះអង្គ តាំងពីទ្រង់គង់ព្រះធរមាននៅឡើយ ហេតុនេះហើយ បានជាព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា "នរណាឃើញធម៌ នរនោះឈ្មោះថាឃើញព្រះអង្គ" ទោះបីពុំបានជួបព្រះភក្ត្រព្រះអង្គក៏ដោយ ៗ នរណាគ្រាន់តែជួបព្រះភក្ត្រព្រះអង្គ តែពុំបានឃើញធម៌ នរនោះពុំអាចឈ្មោះថាបានឃើញព្រះអង្គឡើយ ៗ លុះទៀបចូលបរិនិព្វានទ្រង់ត្រាស់ ១ បែបទៀតថា អំណើះពីព្រះអង្គទៅ ធម្មវិន័យដែលទ្រង់បានសំដែងបានបញ្ញត្តហើយនឹងបានជាសាស្តាតំណាងព្រះអង្គ ដូច្នេះពុទ្ធបរិស័ទដែលបានប្រតិបត្តិតាមធម្មវិន័យ ឈ្មោះថាបានបូជាព្រះអង្គដោយសក្ការបូជាយ៉ាងប្រសើរបំផុត ៗ ពួកពុទ្ធបរិស័ទដែលបានឃើញព្រះអង្គដោយវិចារណញ្ញាណ តាំងមាន

សេចក្ដីស្នេហា កតញ្ញូ កតវេទី ចំពោះព្រះអង្គ ចង់ឲ្យព្រះអង្គទ្រង់គង់ព្រះធរមាននៅ ដោយព្រះមហាករុណាធិគុណ រមែងនាំគ្នាយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងព្រះសទ្ធម្ម គោរពក្នុងព្រះសទ្ធម្ម លើកតំកើងនូវព្រះសទ្ធម្មដែលមានមកក្នុងព្រះត្រៃបិដក ដោយការសិក្សា និងការប្រតិបត្តិតាមសីល សមាធិ បញ្ញា, ពោះបើលោកអ្នកទាំងនោះអស់ករណីយកិច្ចផ្ទាល់ខ្លួនហើយក៏ដោយ ការសង្គាយនារៀនរៀបផ្ទៀងផ្ទាត់ធម្មវិន័យក្ដី រៀនទន្ទេញធម្មវិន័យក្ដី ផ្សាយធម្មវិន័យក្ដី ជាករណីយកិច្ចនៃពុទ្ធសាវកទាំងឡាយ តាំងពីព្រះពុទ្ធជាអម្ចាស់ទ្រង់គង់ព្រះធរមាននៅឡើយ ។ ព្រះសារីបុត្តដែលជាគូអគ្គអគ្គសាវក បានក្រាបបង្គំទូលសុំព្រះពុទ្ធានុញ្ញាតប្រជុំសង្ឃធ្វើសង្គាយនាមួយគ្រា ។ ក្នុងការសង្គាយនានោះ អង្គលោកជាអ្នកសំដែងរៀបរៀងធម្មវិន័យក្នុងសង្ឃសន្និបាត នៅទីចំពោះព្រះភក្ត្រនៃព្រះបរមសាស្ដា លោកបានបញ្ជាក់គ្រប់ក្នុងធម៌ថា នេះជាធម៌ នេះជាវិន័យ នេះជាសត្ថុសាសនៈ លោកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកដូច្នេះចុះ ។ គ្រាព្រះដ៏មានបុណ្យបរិនិព្វានហើយ ពុទ្ធសាវកទាំងឡាយ មានព្រះមហាកស្សបៈជាប្រធាន បានប្រជុំធ្វើសង្គាយនាដែលហៅថាបឋមសង្គាយនា ។ ក្នុងការសង្គាយនានេះ បានលើកព្រះវិន័យមកសង្គាយនាជាមុន ទើបសង្គាយនាព្រះធម៌ គឺព្រះសូត្រនិងព្រះ

អភិធម្ម ។ ព្រោះហេតុនោះ សត្ថុសាសនៈដែលធ្លាប់មានឈ្មោះតែពីរ គឺធម៌ ១ វិន័យ ១ ក៏ប្រាកដទៅជាបិដកទាំង ៣ គឺ ព្រះវិន័យបិ-ដក ១ ព្រះសុត្តន្តបិដក ១ ព្រះអភិធម្មបិដក ១ ។ កាលសង្គាយនាបិដកទីមួយ ។ ចប់ ដោយយល់ឃើញព្រមគ្នាថាជាធម៌ ជាវិន័យ ជាសត្ថុសាសនៈហើយ ក៏នាំគ្នាស្វាធ្យាយឲ្យបានចាំស្ទាត់ទាំងអស់ រួចប្រកាសផ្សាយធម្មវិន័យ ដរាបអស់ព្រះជន្មរៀងខ្លួន ។

តពីនោះមកចេះតែមានការសង្គាយនាជាលំដាប់ គឺទុតិយសង្គាយនា តតិយសង្គាយនា ចតុត្ថសង្គាយនាជាដើម តាំងពីអរហន្តសម័យ ដរាបដល់សម័យនេះ ។ ក៏សុទ្ធតែប្រាកដក្នុងប្រវត្តិពុទ្ធសាសនា សង្គាយ-នានៅជម្ពូទ្វីបមជ្ឈិមប្រទេស (ឥណ្ឌា) ៣គ្រា ។ នៅលង្កាទ្វីប ២ គ្រា និងនៅឧបទ្វីបសុវណ្ណភូមិយើងនេះច្រើនគ្រា ដូចជានៅប្រទេសភូមា និងប្រទេសកម្ពុជាយើងនេះជាដើម ។ ការសង្គាយនាទាំងនេះ សុទ្ធតែជារបស់រដ្ឋ មានអគ្គព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ឬប្រធានាធិបតី ជាពុទ្ធសាសនូ-បត្ថម្ភក ។

ការសង្គាយនាទាំងឡាយ ដែលមានមកហើយ តាំងពីពុទ្ធសត-វត្សរ៍ទី ១ ដរាបដល់ពុទ្ធសតវត្សរ៍ទី ២៥ ដែលទើបកន្លងទៅនេះ សុទ្ធតែមានការផ្ទៀងផ្ទាត់បាលីព្រះត្រៃបិដក ឲ្យត្រឹមត្រូវតាមបែបបឋម-សង្គាយនាដូចគ្នាទាំងអស់ ។

ការសង្គាយនាព្រះត្រៃបិដក របស់រដ្ឋកម្ពុជាយើង ចាប់ផ្ដើមធ្វើមកតាំងពីក្នុងរជ្ជកាល នៃព្រះករុណាព្រះបរមខត្តិយកោដ្ឋ ដោយព្រះសង្ឃជាសង្គីតិកាចារ្យច្រើនរូប ដែលហៅថាក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក នៅក្រុមពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានប្រជុំរៀនផ្ទាត់ព្រះត្រៃបិដកភាសាបាលី រួចប្រែជាសម្រាយភាសាខ្មែរទាល់តែចប់ ។

យើងជាពុទ្ធបរិស័ទ គួរញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះត្រៃបិដកនេះ គួរមើល គួរអាន គួរពិនិត្យ គួរជាវទុកជាសម្បត្តិប្រចាំជីវិត ព្រោះជាក្បួនច្បាប់មានសារប្រយោជន៍ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត អាចញុំាងដំណើងខាងពុទ្ធសាសនា ឲ្យច្បាស់ប្រាកដឡើង ដល់មនុស្សនិងទេវតា ទាំងអាចញុំាងសារធម៌ គឺសីល សមាធិ បញ្ញា ឲ្យផ្សាយជ្រួតជ្រាបទៅក្នុងសន្ដាននៃសត្វលោកផង ។

យើងរាល់គ្នា ដែលបានសៀវភៅព្រះត្រៃបិដកបោះពុម្ព ជាបាលីម្ខាង សម្រាយម្ខាងរាល់ទំព័របែបនេះប្រសើរណាស់ ប្រៀបដូចបានប្រទីបឬគោមធំ ៗ ពីរដួរ តាំងនៅអមផ្លូវទាំងសងខាង ដែលជាផ្លូវដើរទៅកាន់ទីក្សេមក្សាន្ត និរទុក្ខ និរភ័យ ។

មួយទៀត ការសង្គាយនាព្រះសទ្ធម្ម ការជួយឧបត្ថម្ភក្នុងការសង្គាយនាដោយវិធីផ្សេង ៗ ក្ដី ដែលនឹងកើតឡើងបាន ក៏ដោយសារមានយោបល់សំខាន់ ៗ មានដើមដូចតទៅនេះ ៖

១- ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ មិនងាយកើតមានក្នុងលោក ព្រោះត្រូវកសាងអភិនីហារអស់កាលយូរអង្វែងណាស់ ទើបបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ។ កាលបើព្រះពុទ្ធមិនងាយកើតមានហើយ ព្រះសទ្ធម្ម គឺធម្មវិន័យ ជាសត្ថុសាសនៈក៏មិនងាយកើតមានដែរ ។ ព្រះសទ្ធម្មទាំងឡាយ មានព្រះបរិយត្តិសទ្ធម្មជាដើម សុទ្ធតែមានព្រះត្រៃបិដកនេះជាប្រភព ប្រែសេចក្តីថា យើងគួរតែស្វះស្វែងរកព្រះសទ្ធម្មក្នុងព្រះត្រៃបិដកនេះឯង ។

២- ការសំដែងព្រះសទ្ធម្ម ស្តាប់ព្រះសទ្ធម្ម, រៀនសូត្រព្រះសទ្ធម្ម, ប្រតិបត្តិញុំាងព្រះសទ្ធម្ម ឲ្យកើតមានក្នុងសន្តាន នេះរមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសុខសន្តិភាព ។ ហេតុនេះ ទើបអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយមានព្រះពុទ្ធជាដើម ពេញព្រះទ័យណាស់ក្នុងការផ្សាយព្រះសទ្ធម្ម ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សព្វសត្វ ។

៣- ការសាងបារមី ដើម្បីត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ និងការបំពេញពុទ្ធកិច្ច មានប្រកាសព្រះសទ្ធម្មទេសនាជាដើម ដោយព្រះមហាករុណានៃព្រះពុទ្ធជាអម្ចាស់យើង ធ្វើឲ្យព្រះអង្គលំបាកព្រះកាយហួសប្រមាណ មុខគួរសំវេគ អាណោចអាណិតព្រះទ័យព្រះអង្គណាស់ ។ ហេតុនេះ យើងជាពុទ្ធបរិស័ទ គួរតែប្រតិបត្តិឲ្យសមតាមព្រះពុទ្ធបំណង ។

៤- ព្រះពុទ្ធជាបរមសាស្តាយើង ទ្រង់លត់ខន្ធចូលកាន់ព្រះបរមនិព្វានកន្លងមកជាងពីរពាន់ប្រាំរយឆ្នាំហើយ មានតែព្រះសទ្ធម្ម គឺព្រះ

ត្រៃបិដកជាពុទ្ធវចនៈនេះហើយ ដែលឋិតនៅជាតំណាងព្រះអង្គ ។ បើយើងជាពុទ្ធបរិស័ទមិនយកចិត្តទុកដាក់ ធ្វើសក្ការៈគោរពកោតខ្លាចជាព្រះសទ្ធម្មគឺព្រះត្រៃបិដកជាតំណាងព្រះអង្គ ដោយអាមិសបូជា និងដោយបដិបត្តិបូជាទេ តើឲ្យនរណាយកចិត្តទុកដាក់ជំនួសវិញ ។

៤- ព្រះពុទ្ធសាសនាដែលនឹងរុងរឿងឋិតថេរចិរកាលទៅបាន ក៏ដោយសារសម្មាបដិបត្តិនៃពុទ្ធបរិស័ទទាំងអស់គ្នា ដែលមានការរៀនទន្ទេញអានមើល នូវព្រះត្រៃបិដកនេះជាមូលហេតុ ។ ចុះបើយើងជាពុទ្ធបរិស័ទ មិនយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការរៀននេះហើយ តើពុទ្ធសាសនានឹងសន្ធឹមលើនរណា ។ យើងតែងបានដឹងថា ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ថា សាសនាព្រះអង្គនឹងរុងរឿង ដោយសារបរិស័ទដែលជាកូនទៅព្រះអង្គ ខំរៀន ខំប្រតិបត្តិតាម ។ ព្រោះការរៀន ការប្រតិបត្តិនេះហើយជាគ្រឿងប្រកាសគុណព្រះរតនត្រ័យឲ្យប្រាកដ ។

៦- មនុស្សទាំងក្នុងលោកសព្វថ្ងៃនេះ កំពុងអំពាវនាវស្រែករកសន្តិភាព ។ បើអត្ថរសព្រះសទ្ធម្មក្នុងព្រះបិដកទាំង ៣ បានផ្សាយជ្រួតជ្រាបទៅក្នុងពួកមនុស្សនាសកលលោក យ៉ាងហោចឲ្យបានត្រឹមសីល ៥ ដែលហៅថានិច្ចសីល ការអំពាវនាវរកសន្តិភាពនោះមុខជាបាននូវសម្រេចផលតាមបំណង ។

ដោយអាស្រ័យយើងជាពុទ្ធបរិស័ទទាំងអស់គ្នា មានយោបល់ស្រប គ្នាបែបនេះ ទើបដូចយើងអាចធ្វើសង្គាយនាព្រះសទ្ធម្ម គឺព្រះត្រៃបិដក ជាពុទ្ធវចនៈ ឲ្យបានសម្រេចផលដកបមក ទាំងតទៅមុខទៀត ។

កាលបើយើងបានសង្គាយនា នឹងជួយទំបតម្កល់ការនេះ ដោយ ឃើញថា អំពើប្រសើរនេះ ជាករណីយកិច្ចរបស់ខ្លួន ដែលជាពុទ្ធបរិ-ស័ទ កូនចៅព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ គួរតែធ្វើដើម្បីសំដែងសេចក្ដីកតញ្ញូកតវេទី ចំពោះព្រះអង្គផង ។ នោះយើងនឹងបានសម្រេចផលានិសង្សយ៉ាង ខ្ពង់ខ្ពស់ កាលនឹកដល់អំពើដែលខ្លួនបានធ្វើហើយនេះគ្រាណា គ្រានោះ សេចក្ដីសោមនស្សជ្រះថ្លា នឹងកើតមានដល់យើងមិនតិចឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត បុញ្ញាភិសន្ទៈ ស្ទឹងបុណ្យគឺសេចក្ដីស្ងប់ នឹងសេចក្ដីសុខសួ-ស្ដី រមែងហូរមកកាន់ខន្ធសន្តាន ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ តាមដែលយើងនឹក យកអំពើនេះមកជាការម្មណ៍ ។

សំដែងមកក្នុងព្រះសទ្ធម្ម ធម៌ស្ងប់នាំឲ្យកើតសទ្ធិកាព នឹងសទ្ធិសុខ ដែលសាធុជនគួរគោរព គួរបូជា ដោយអាមិស នឹងដោយសេចក្ដីប្រតិបត្តិ ចប់ដោយសង្ខេបតែប៉ុណ្ណេះ ។

លោកុត្តរចិត្ត

អ្នកចងក្រង ជា-សាន អតីតវជ្ជមន្ត្រីរៀបរៀង

(តមក)

---

៣ - អប្បណិហិតវិមោក្ខ គឺការរួចផុតស្រឡះចាកកិលេស ដោយគ្មានទីតាំងកិលេស ១ ។

រីឯវិមោក្ខ ៣ វិញ គឺបញ្ជាក់ថា ចិត្តដែលរួចផុតស្រឡះចាកកិលេសគឺ រួចចាកដោយសូន្យកិលេស ១ ដោយគ្មានគ្រឿងសំគាល់កិលេស ១ នឹង ដោយគ្មានទីតាំងកិលេស ១ ពោលគឺដោយកិលេសរលត់អស់គ្មានសេស សល់នោះឯង ។ ដោយហេតុនេះ ទើបវិមោក្ខ៣ប្រការ ត្រូវចាត់ទុក ជានិមិត្តរូបនៃកិរិយារលត់អស់ទៅនៃកិលេស ហើយវិមោក្ខ៣នោះ មាន តែព្រះអរហន្តដែលបានសម្រេចមគ្គចិត្ត ៤ នឹងផលចិត្ត ៤ នោះទេ ដែល អាចធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ឡើងបានដោយចំរើនអនុបស្សនា៣ គឺ សុញ្ញតា-នុបស្សនា ១ អនិមិត្តានុបស្សនា ១ នឹង អប្បណិហិតា-នុបស្សនា ១ កិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវវិមោក្ខ ៣ ប្រការនេះហើយ ដែលហៅថា និញ្ញាណសច្ឆិកិរិយា គឺកិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះ និព្វាននោះឯង ។

លំដាប់តទៅនេះ ខ្ញុំនឹងធ្វើអត្ថាធិប្បាយអំពីផលចិត្ត ៤ ដួង ដែលកើត

មានឡើងដោយមគ្គចិត្ត ៤ ដួងជាមូលហេតុ ដូចមានសេចក្ដីបញ្ជាក់ខាងក្រោមនេះ ៗ

៩- ផលចិត្ត ៤ ដួង

រីឯផលចិត្ត ៤ ដួង ដែលត្រូវជាគូនឹងមគ្គចិត្ត ៤ ដួងនោះគឺៈ

ផលចិត្តទី ១- ឯផលចិត្តទី ១ នោះ គឺសំដៅចំពោះផលចិត្តដែលកើតមានឡើងដោយមគ្គចិត្តទី ១ ជាមូលហេតុនោះឯង ៗ ដោយហេតុនេះទើបផលចិត្តទី១ នេះ ត្រូវចាត់ទុកជាផលចិត្តបានរួចផុតស្រឡះចាកទិដ្ឋាសវៈ នឹងសំយោជនៈ៣ គឺសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា នឹងសីលព្វតបរាមាស ១ ប្រកបដោយវិសុទ្ធិ ៥ មានទិដ្ឋិវិសុទ្ធិជាដើម ហើយត្រូវបាននាមបញ្ញត្តិហៅថា សោតាបត្តិផល នោះ ៗ

ផលចិត្តទី ២- ឯផលចិត្តទី ២ នោះ គឺសំដៅចំពោះផលចិត្តដែលកើតមានឡើងដោយមគ្គចិត្តទី ២ ជាមូលហេតុនោះឯង ៗ ដោយហេតុនេះទើបផលចិត្តទី ២ នេះត្រូវចាត់ទុកជាផលចិត្តបានញុំាងកាមាសវៈ នឹង សំយោជនៈ ២ គឺ កាមរាគៈ នឹង បដិឃៈ ឲ្យសាបរលាបស្រាលស្តើង ហើយត្រូវបាននាមបញ្ញត្តិហៅថា សកទាគាមិផល នោះ ៗ

ផលចិត្តទី៣ -ឯផលចិត្តទី ៣ នោះ គឺសំដៅចំពោះផលចិត្តដែលកើតមានឡើងដោយមគ្គចិត្តទី៣ ជាមូលហេតុនោះឯង ៗ ដោយហេតុ

នេះទើបផលចិត្តទី ៣ ត្រូវចាត់ទុកជាផលចិត្តបានរួចផុតស្រឡះចាក

កាមាសវៈ និង សំយោជនៈ ២ គឺកាមរាគ និងបដិឃៈព្រម

ទាំងកាមតណ្ហាប្រកបដោយចិត្តវិសុទ្ធិ ហើយត្រូវបាននាមបញ្ញត្តិហៅថា

អនាគាមិផលនោះ ៗ

ផលចិត្តទី ៤– ឯផលចិត្តទី ៤ នោះ គឺសំដៅចំពោះផលចិត្តដែល

កើតមានឡើងដោយ មគ្គចិត្តទី ៤ ជាមូលហេតុនោះឯង ៗ ដោយហេតុ

នេះ ទើបផលចិត្តទី ៤ នេះ ត្រូវចាត់ទុកជាផលចិត្តបានរួចផុតស្រឡះចាក

ភវាសវៈ និង អវិជ្ជាសវៈ ហើយនិង សំយោជនៈ ៥ មានរូបរាគ

និងអរូបរាគជាដើម ព្រមទាំងតណ្ហា ២ គឺភវតណ្ហា និង វិភវតណ្ហា ប្រកប

ដោយវិសុទ្ធិ ២ គឺ បញ្ញាវិសុទ្ធិ និង វិមុត្តិវិសុទ្ធិ ហើយត្រូវបាន

នាមបញ្ញត្តិហៅថា អរហត្តផល នោះឯង ៗ រួមសេចក្តីទៅឃើញថា

ផលចិត្ត ៤ ដួងនេះបានរួចផុតស្រឡះចាកអាសវៈ ៤ និងសំយោជនៈ ១០

ហើយនិងតណ្ហា ៣ ប្រកបដោយវិសុទ្ធិ ៩ ប្រការ គ្រប់តាមកំរិតដែល

កំណត់ទុកពេញបរិបូណ៌អស់ហើយ ៗ បើដូច្នេះ គប្បីចោទសួរថា តើ

ផលចិត្ត ៤ ដួងនេះអាចផ្តល់ឲ្យអរិយបុគ្គលនូវឧត្តមប្រយោជន៍អ្វីខ្លះទៅ ? ៗ

ចំពោះសំនួរនេះ ខ្ញុំសូមឆ្លើយថា ផលចិត្ត ៤ ដួងនេះ កាលបើបាន

សម្រេចកើតមានឡើងហើយ រមែងនាំមកនូវចេតសិកសុខ ៤ ប្រការជា

ដើម ដូចមានសេចក្តីបញ្ជាក់ខាងក្រោមនេះ ៗ

១០- សុខ ៤ ប្រការ

ឯសុខ ៤ ប្រការ ដែលកើតមានឡើងដោយផលចិត្ត ៤ ដួងនោះ ត្រូវចែកជា ២ ប្រភេទដូចតទៅនេះ ៖

សុខ ៤ ប្រការប្រភេទទី ១

បើពោលអំពីសុខ ៤ ប្រការ ដែលកើតមានឡើងដោយផលចិត្ត ៤ ដួង បានរួចចាកអាសវៈ ៤ នោះ ទើបសុខ ៤ ប្រការនោះត្រូវចាត់ទុកជាអាសវសុខ ៣ និងអនាសវសុខ ១ គឺ ៖

អាសវសុខទី ១- ឯសុខទី ១ ដែលកើតមានឡើងដោយផលចិត្តទី ១ បានរួចចាកទិដ្ឋាសវៈនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាអាសវសុខទី ១ គឺសុខប្រកបដោយអាសវៈ ៣ គឺ កាមាសវៈ ១ ភវាសវៈ ១ និង អវិជ្ជាសវៈ ១ ។

អាសវសុខទី ២- ឯសុខទី ២ ដែលកើតមានឡើងដោយផលចិត្តទី២ បានញុំាងកាមាសវៈឲ្យសាបរលាបស្រាលស្តើងនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាអាសវសុខទី ២ គឺសុខប្រកបដោយអាសវៈ ៣ ដែរ តែកាមាសវៈបានសាបរលាបស្រាលស្តើងហើយនោះ ។

អាសវសុខទី៣- ឯសុខទី ៣ ដែលកើតមានឡើងដោយផលចិត្តទី ៣ បានរួចចាកកាមាសវៈនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាអាសវសុខទី ៣ គឺសុខប្រកបដោយអាសវៈ ២ គឺ ភវាសវៈ ១ និង អវិជ្ជាសវៈ ១ នោះ ។

អនាសវសុខ. ឯសុខទី ៤ ដែលកើតមានឡើង ដោយផលចិត្តទី ៤ បានរួចចាកភវាសវៈ និង អវិជ្ជាសវៈនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាអនាសវសុខគឺ សុខមិនប្រកបដោយអាសវៈ ៤ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

សុខ ៤ ប្រការប្រភេទទី ២

បើពោលអំពីសុខ ៤ ប្រការ ដែលកើតមានឡើងដោយផលចិត្ត ៤ ដួងនោះបានរួចចាកសំយោជនៈ ១០ វិញនោះ ទើបសុខ ៤ ប្រការនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាអាមិសសុខ ៣ និង និរាមិសសុខ ១ ដូចមានសេចក្តីបញ្ជាក់ខាងក្រោមនេះ ៖

អាមិសសុខទី ១ – ឯសុខទី ១ ដែលកើតមានឡើងដោយផលចិត្តទី ១ បានរួចចាកសំយោជនៈ ៣ មានសក្កាយទិដ្ឋិជាដើមនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាអាមិសសុខទី ១ គឺសុខប្រកបដោយសំយោជនៈ ៧ មានកាមរាគជាដើម និងតណ្ហា ៣ មានកាមតណ្ហាជាដើមនោះ ។

អាមិសសុខទី២ – ឯសុខទី ២ ដែលកើតមានឡើងដោយផលចិត្តទី២ បានញាំងកាមរាគ និងបដិឃៈ ឲ្យសាបរលាបស្រាលស្តើងនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាអាមិសសុខទី ២ គឺសុខប្រកបដោយ សំយោជនៈ ៧ និង តណ្ហា ៣ ដែរ តែសំយោជនៈ ២ គឺកាមរាគ និងបដិឃៈ ហើយនិងកាមតណ្ហាបានស្រាលស្តើងហើយ ។

អាមិសសុខទី ៣ – ឯសុខទី៣ ដែលកើតមានឡើងដោយផល

ចិត្តទី ៣ បានរួបតាកកាមរាគ នឹងបដិឃៈនោះ ត្រូវតាត់ទុកជាអាមិសសុខ ទី ៣ គឺសុខប្រកបដោយសំយោជនៈ ៥ មានរូបរាគជាដើម នឹងតណ្ហា ២ គឺភវតណ្ហា នឹងវិភវតណ្ហានោះ ។

និរាមិសសុខ– ឯសុខទី ៤ ដែលកើតមានឡើងដោយផលចិត្តទី៤ បានរួបតាកសំយោជនៈ ៥ មានរូបរាគជាដើមនោះត្រូវតាត់ទុកជានិរាមិសសុខ គឺសុខមិនប្រកបដោយ អាមិស ពោលគឺដោយសំយោជនៈ នឹងតណ្ហានោះឯង ។

១១– អរិយបុគ្គល ៤ ពួក

ឯអរិយបុគ្គល ៤ ពួកនោះគឺ៖

១– អរិយបុគ្គល ដែលបានសម្រេចមគ្គចិត្តទី១ នឹងផលចិត្តទី ១ ហើយនឹងតាសវសុខទី ១ នោះត្រូវមាននាមបញ្ញត្តិហៅថា ព្រះសោតាបន្ន គឺអរិយបុគ្គលដែលបានទៅដល់ដំណាក់ទី ១ នៃដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់បរមសុខនោះ ។

២–អរិយបុគ្គល ដែលបានសម្រេចមគ្គចិត្តទី២ នឹងផលចិត្តទី២ ហើយនឹងតាសវសុខទី២ នោះត្រូវបាននាមបញ្ញត្តិហៅថា ព្រះសកទាគាមី គឺអរិយបុគ្គល ដែលបានទៅដល់ដំណាក់ទី ២ នៃដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់បរមសុខនោះ ។

៣– អរិយបុគ្គល ដែលបានសម្រេចមគ្គចិត្តទី ៣ នឹងផលចិត្ត

ទី ៣ ហើយនឹងអាសវសុខទី ៣ នោះត្រូវបាននាមបញ្ញត្តិហៅថាព្រះអនាគាមី គឺអរិយបុគ្គលដែលបានទៅដល់ដំណាក់ទី ៣ នៃដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់បរមសុខនោះ ។

៤-អរិយបុគ្គល ដែលបានសម្រេចមគ្គចិត្តទី ៤ នឹងផលចិត្តទី៤ ហើយនឹងអនាសវសុខនោះ ត្រូវបាននាមបញ្ញត្តិហៅថា ព្រះអរហន្ត គឺអរិយបុគ្គល ដែលបានទៅដល់ដំណាក់ទី ៤ ទុកជាដំណាក់ចុងក្រោយបំផុតនៃដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់បរមសុខហើយ ។

ត្រង់នេះខ្ញុំសូមថ្លែងបញ្ជាក់តាមយោបល់ខ្ញុំថា អរិយបុគ្គល ៤ ពួកនេះ លុះណាតែបានសម្រេចមគ្គចិត្ត ៤ ផលចិត្ត ៤ នឹងសុខ ៤ ប្រការ ដូចមានពណ៌នាខាងលើនេះ ទើបឈ្មោះថាបានត្រាស់ដឹងមគ្គ ៤ មានសោតាបត្តិមគ្គជាដើម នឹងផល ៤ មានសោតាបត្តិផល ជាដើមនោះឯង ។

១២-បរមសុខ:

ចំពោះបរមសុខនេះមានបញ្ហាមួយចោទឡើងថា៖ បើសុខដែលកើតមានឡើងដោយផលចិត្ត ៤ ដួង មានតែ ៤ ប្រការ គឺអាសវសុខ ៣ នឹងអនាសវសុខ ១ ប៉ុណ្ណោះទេ, តើបរមសុខជាសុខកើតមានឡើងដោយចិត្តប្រភេទណាជាពិសេសទៀត ?

រីឯបញ្ហាដែលចោទឡើងនេះ, បើតាមការត្រិះរិះពិចារណាដែលខ្ញុំបានធ្លើនោះខ្ញុំយល់ឃើញថា បរមសុខនោះ គឺគ្រាន់តែជានាមបញ្ញត្តិសម្រាប់

ទុកហៅសុខទី ៤ ដែលកើតមានឡើងដោយផលចិត្តទី ៤ បានតាំងនៅស៊ប់ក្នុងវិមោក្ខ ៣ ប្រការ គោលគឺក្នុងការរួចផុតស្រឡះចាកកិលេសដោយសូន្យកិលេស ១ ដោយគ្មានគ្រឿងសំគាល់កិលេស ១ និងដោយគ្មានទីតាំងកិលេស ១ ទុកជាឯការម្មណ៍នោះឯង ពីព្រោះផលចិត្តទី ៤ កាលបើបានតោងយកវិមោក្ខ ៣ ធ្វើជាឯការម្មណ៍ហើយ រមែងជាហេតុធ្វើឲ្យអាសវក្កិលេសរលត់អស់ពីខន្ធសន្តាន ព្រមទាំងជាហេតុធ្វើឲ្យអនាសវសុខដែលជាសុខទី ៤ ប្រែសភាពៈកើតទៅជាអាសវក្ខយសុខ គឺសុខប្រកបដោយអាសវក្ខ័យវិញជាលំដាប់ ។

គឺអាសវក្ខយសុខ នេះហើយដែលត្រូវចាត់ទុកជាសុខទី ៤ ដែលកើតមានឡើងបន្ទាប់ពីអនាសវសុខ ហើយត្រូវបាននាមបញ្ញត្តិហៅថាបរមសុខ គឺសុខដ៏ឧត្តមគ្មានសុខណាអាចមកប្រៀបធៀបឲ្យស្មើបានសោះនោះឯង ។

ម្យ៉ាងទៀត មានតែព្រះអរហន្ត ដែលបានសម្រេចនូវអាសវក្ខយញាណហើយបានឡើងឋានៈជាព្រះខីណាស្រពនោះទេ ដែលត្រូវបានទទួលសោយនូវបរមសុខ គោលគឺអាសវក្ខយសុខនោះឯង ។

ត្រង់នេះសសេចក្តីឲ្យឃើញច្បាស់ថា បរមសុខក្តី ឯកន្តបរមសុខក្តី និព្វានក្តី គឺគ្រាន់តែជានាមបញ្ញត្តិសម្រាប់ទុកហៅ អាសវក្ខយសុខតែប៉ុណ្ណោះ ពីព្រោះអាសវក្ខយសុខ គឺសុខប្រកបដោយអាសវក្ខ័យនោះជាកំពូលលើសុខទាំងឡាយមានអាសវសុខ ៣ ប្រការជាដើម ។ ដោយ

ហេតុនេះហើយបានជាបណ្ឌិតលោកលើកយកតែបរមសុខ ឬឯកន្តសុខ ឬនិព្វាន ដែលជានាមនៃអាសវក្ខយសុខនោះមកថ្លែងប្រាប់បត្វ ដើម្បីទុកការៈឲ្យសត្វត្រិះរិះពិចារណាការកឲ្យឃើញនូវរូប នៃបរមសុខ ឬនិព្វាន ដោយខ្លួនឯងចុះ ។ ចំណែកឯមគ្គចិត្ត ៤ នឹងផលចិត្ត ៤ ក៏មានដំណើរដូច្នេះដែរ គឺបណ្ឌិតលោកលើកយកតែមគ្គ ៤ នឹងផល ៤ មកថ្លែងប្រាប់សត្វទុកឲ្យសត្វត្រិះរិះពិចារណាការកឲ្យឃើញច្បាស់ដោយខ្លួនឯងនូវរូបនៃមគ្គ ៤ នឹងផល ៤ នោះចុះ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ដោយបរមសុខ ជាសុខប្រកបដោយអាសវក្ខ័យនោះ ទើបខ្ញុំយល់ឃើញថា គប្បីវែកញែកបរមសុខនោះជា ២ វិភាគឲ្យស្របទៅតាមហេតុនឹងផលគឺ ៖

– បរមសុខដែលសម្រេចកើតឡើងដោយភ្លើងកិលេសរលត់ ត្រូវបាននាមបញ្ញត្តិ ហៅថា ឧបាទិសេសនិព្វាន ១ ,

– នឹងបរមសុខដែលសម្រេចកើតឡើងដោយភ្លើងទុក្ខរលត់ ត្រូវបាននាមបញ្ញត្តិហៅថា អនុបាទិសេសនិព្វាន ១ ។

រីឯបរមសុខដែលសម្រេចកើតឡើង ដោយភ្លើងកិលេសរលត់នោះ ទុកជាបរមសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដែលព្រះខីណាស្រពគប្បីបានទទួលសោយ នៅខណៈដែលព្រះខីណាស្រពអង្គនោះ បានធ្វើនិព្វានសច្ឆិកិរិយាឲ្យប្រាកដច្បាស់ដោយវិមោក្ខ ៣ ប្រការនោះឯង ។ ចំណែកឯបរមសុខដែលសម្រេចកើតឡើងដោយភ្លើងទុក្ខរលត់នោះ ទុកជាបរមសុខទៅអនាគត

ដែលព្រះវិញ្ញាណស្រេពគប្បីបានទទួលសោយ នៅពេលដែលព្រះវិញ្ញាណស្រេពអង្គនោះបានរំលត់អាយុសង្ខារចូលកាន់ព្រះនិព្វាន ធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់អនាសានជាតិ គឺជាតិចុងក្រោយបំផុត លែងមានដំណើរវិលកើតវិលស្លាប់ទៀត ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

១៣- សេចក្តីប្រៀបផ្ទឹមរវាងសុខ ៧ ប្រការ :

សរុបសេចក្តីទៅឃើញថា លោកុត្តរចិត្ត ៨ ដួង គឺមគ្គចិត្ត ៤ ដួង និងផលចិត្ត ៤ ដួងនោះ កាលបើបានសម្រេចកើតមានក្នុងខន្ធសន្តានហើយ រមែងតែនាំមកនូវអាសវសុខ ៣ និងអនាសវសុខ ១ ហើយនិងបរមសុខ ១ ពុំខានឡើយ ។ ដើម្បីឲ្យយល់បានដោយងាយនូវសុខមាលភាពនៃសុខ ៥ ប្រការនោះរៀងជាលំដាប់, ខ្ញុំនឹងលើកយកចេតសិកសុខ គឺសុខខាងផ្លូវចិត្ត ៧ ប្រការមកធ្វើសេចក្តីប្រៀបផ្ទឹមតាំងពីកាមសុខរៀងទៅទល់នឹងបរមសុខដែលជាកំពូលនៃសុខទាំងឡាយ ដូចមានសេចក្តីអធិប្បាយតទៅនេះ ៖

១- កាមសុខ គឺសុខដោយការបរិភោគកាមនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាសុខប្រកបដោយសំយោជនៈ ១០ ដែរ ។ ឯកាមសុខជាសុខប្រសើររបស់ពួកគ្រហស្ថមែនហើយ តែកាមសុខនេះមិនប្រសើរដល់នេក្ខម្មសុខទៀត ។

២- នេក្ខម្មសុខ គឺសុខដោយការចេញចាកកាមនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាសុខប្រកបដោយសំយោជនៈ ១០ ដែរ តែសំយោជនៈ ៣ ខាន

ដើម គឺសក្កាយទិដ្ឋិ ១ វិចិកិច្ឆា ១ សីលព្វតបរាមាស ១ បានសាប រលាបស្រោលស្ងើងហើយ ។ ឯនេក្ខម្មសុខទុកជាសុខប្រសើររបស់ពួកបព្វ-ជិតមែនហើយ តែនេក្ខម្មសុខនេះមិនប្រសើរដល់អាមិសសុខទី ១ទៀត ។

៣- អាមិសសុខទី ១ គឺសុខប្រកបដោយសំយោជនៈ ៧ មាន កាមរាគជាដើម ទុកជាសុខប្រសើររបស់ព្រះសោតាបន្នមែនហើយ តែ អាមិសសុខទី ១ នេះ មិនប្រសើរដល់អាមិសសុខទី ២ ទៀត ។

៤- អាមិសសុខទី ២ គឺសុខប្រកបដោយសំយោជនៈ ៧ ដែរ តែកាមរាគ និងបដិឃៈបានសាបរលាបស្រោលស្ងើងហើយ ទុកជាសុខ ប្រសើររបស់ព្រះសកទាគាមីមែនហើយ តែអាមិសសុខទី ២ មិនប្រសើរ ដល់អាមិសសុខទី ៣ ទៀត ។

៥- អាមិសសុខទី ៣ គឺសុខប្រកបដោយសំយោជនៈ ៥ មាន រូបរាគជាដើម ទុកជាសុខប្រសើររបស់ព្រះអនាគាមីមែនហើយ តែអាមិ-សសុខទី ៣ នេះ មិនប្រសើរដល់និរាមិសសុខ គឺសុខមិនប្រកបទៅដោយ សំយោជនៈ ១០ទៀត ។

៦- និរាមិសសុខ គឺសុខមិនប្រកបដោយសំយោជនៈ ១០ ទុក ជាសុខប្រសើររបស់ព្រះអរហន្តមែនហើយ តែនិរាមិសសុខនោះមិនប្រសើរ ដល់បរមសុខទៀត ។

៧– បរមសុខ គឺសុខប្រកបដោយអាសវក្ខ័យ ទុកជាសុខប្រសើរបំផុតរបស់ព្រះខីណាស្រព, គ្មានសុខណាអាចមកប្រៀបផ្ទឹមបានឡើយ ។

សេចក្តីប្រៀបធៀបរវាងសុខ ៧ ប្រការនេះ នាំឲ្យសង្កេតឃើញថា នេក្ខម្មសុខ គឺជាសុខបានសសៀរវិតទៅអែបជិតនឹងអាមិសសុខទី ១ ឬអាសវសុខទី ១ ដែលជាសុខនៃព្រះសោតាបន្នបុគ្គលណាស់ទៅហើយ ។ ត្រង់នេះសេចក្តីឲ្យឃើញច្បាស់ថា ពួកបព្វជិត លោកនៅតែញុំាងទិដ្ឋា-សវៈនឹងសំយោជនៈ ៣ ខាងដើមឲ្យដាច់អស់ពីខន្ធសន្តានដោយវិបស្សនា-ការនោះទៅ ក៏លោកមុខតែនឹងបានសម្រេចនូវអាមិសសុខទី ១ ឬអាសវសុខទី ១ ពុំខានឡើយ ។

១៤– បញ្ហាដែលចោទមានឡើងដោយសុខ ៥ ប្រការ

សេចក្តីអធិប្បាយអំពីសុខ ៥ ប្រការ ដែលកើតមានឡើងដោយផលចិត្ត ៤ ដូច្នេះនោះជាហេតុនាំឲ្យមានបញ្ហាមួយចោទឡើងថា ៖

បើសុខ ៥ ប្រការនោះពិតជាចេតសិកសុខគឺសុខខាងផ្លូវចិត្តប្រសើរមែន តើហេតុដូចម្តេចបានជាពុទ្ធបរិស័ទភាគច្រើន ហាក់ដូចជាពុំសូវអើពើយកចិត្តទុកដាក់ចាប់អារម្មណ៍ទៅរកសុខ ៥ ប្រការនោះសោះ ? ។

ឯបញ្ហាដែលចោទឡើងនេះ ឃើញថាស្មុគ្រស្មាញពិបាកនឹងឆ្លើយដោះស្រាយឲ្យសមហេតុ-ផលណាស់ ពីព្រោះម្យ៉ាងខ្ញុំពុំដែលបានដឹងនូវ

អត្ថាស្រ័យនៃអស់លោកអ្នកជាពុទ្ធបរិស័ទផងឡើយ ពីព្រោះម្យ៉ាងទៀត ហេតុដែលជាប់ទាក់ទងនឹងបញ្ហានោះក៏មានច្រើនប្រការផងទៀត ។ បើដូច្នេះ ខ្ញុំសូមដោះស្រាយនូវបញ្ហាខាងលើនេះចំពោះតែហេតុដែលនាំខ្ញុំមិនឲ្យយកចិត្តទុកដាក់អើពើតាមអារម្មណ៍ទៅរកសុខ ៥ ប្រការនោះវិញ ទើបខ្ញុំអាចដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះបាន ។ រីឯហេតុនោះ គឺមកតែពីខ្ញុំពុំដែលបានដឹងនូវសុខ ៥ ប្រការនោះសោះគឺខ្ញុំទើបតែត្រិះរិះពិចារណាការរកឃើញនូវសុខ ៥ ប្រការនោះនៅពេលថ្មី ៗ នេះ គឺនៅពេលដែលខ្ញុំរៀបរៀងសៀវភៅលោកុត្តរចិត្តនេះឯង ។

តើសេចក្តីអធិប្បាយបញ្ជាក់អំពីសុខ ៥ ប្រការ ដូចមានខាងលើនេះទុកជាត្រឹមត្រូវបានឬទេ. ត្រង់ចំណុចនេះគឺស្រេចតែអស់លោកអ្នកដែលបានអានសៀវភៅលោកុត្តរចិត្តនេះ មេត្តាជួយពិនិត្យនឹងសម្រេចសេចក្តីដោយសុភនិច្ឆ័យចុះ, ក៏ប៉ុន្តែចំណែកខ្លួនខ្ញុំ ៗជឿជាក់ក្នុងចិត្តថា សុខកើតមកតែអំពីចិត្ត, កាលបើចិត្តត្រូវបានដុសខាត់ជំរះបានស្អាតបរិសុទ្ធផូរផង់រួចពាកគ្រឿងសៅហ្មងនឹងគ្រឿងគ្រាំអស់ហើយ ចិត្តនោះត្រូវតែផ្តល់ឲ្យនូវសុខ ៥ ប្រការនោះពុំខានឡើយ ។

ដោយហេតុនេះ ខ្ញុំមានជំនឿថា បើពុទ្ធបរិស័ទបានដឹងច្បាស់នូវសុខ ៥ ប្រការ មានបរមសុខជាកំពូលនោះហើយ មុខតែមានពុទ្ធបរិស័ទខ្លះដែលនឿយណាយធុញទ្រាន់នឹងកងទុក្ខមានជាតិទុក្ខជាដើម យកចិត្តទុក

ជាក់ចាប់អារម្មណ៍ឆ្ពោះទៅរកសុខ ៤ ប្រការនោះមិនខានឡើយ ពីព្រោះមានតែសុខ ៤ ប្រការនេះទេដែលអាចកំចាត់បង់នូវកងទុក្ខនោះបានជាពិតប្រាកដ ។ ម្យ៉ាងទៀតខ្ញុំមានសង្ឃឹមយ៉ាងមាំថា បើពុទ្ធបរិស័ទដែលនឿយណាយធុញទ្រាន់នឹងកងទុក្ខមានជាតិទុក្ខជាដើមនោះ បានចាប់អារម្មណ៍ទៅរកសុខ ៤ ប្រការនោះហើយ, ពុទ្ធបរិស័ទនោះមុខតែនឹងខំស្វែងរកវត្តប្រតិបត្តិដែលអាចញុំាងសុខ ៤ ប្រការនោះឲ្យសម្រេចកើតឡើងបានមកសិក្សាឲ្យបេះចាំស្ទាត់ ដើម្បីនឹងបានតាំងចិត្តព្យាយាមបំពេញនូវវត្តប្រតិបត្តិទាំងឡាយនោះឲ្យសព្វគ្រប់ រៀងកបដកបលុះត្រាតែបានសម្រេចគោលបំណងជាទីបំផុតមិនខានឡើយ ។

នៅទីអវសានកថានេះ ខ្ញុំសូមថ្លែងបញ្ជាក់តាមអត្តនោម័តិថា វត្តប្រតិបត្តិទាំងឡាយណាដែលគ្មានគោលដៅឆ្ពោះទៅរកវិធីផុសខាត់ជំរះចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធផូរផង់ ពោលគឺការលះកិលេសទេ, វត្តបដិបត្តិនោះទុកជាសីល-វត្តពុំគប្បីបដិបត្តិតាមឡើយ ពីព្រោះវត្តបដិបត្តិខុសទំនងពុំអាចផ្ដល់ឲ្យនូវសុខ ៤ ប្រការ មានបរមសុខជាកំពូលបានសោះឡើយ នេះគឺយោបល់ដែលខ្ញុំយល់ឃើញ, តែស្រេចនូវអស់លោកអ្នកជាពុទ្ធបរិស័ទត្រិះរិះពិនិត្យមើលថែមទៀតចុះ ។

សេចក្ដីអធិប្បាយអំពីលោកុត្តរចិត្តសន្ទគជាចប់ដោយសង្ខេបតែប៉ុណ្ណេះហោង ។

ព្រះអភិធម្មបិដក

គម្ពីរព្រះយមកៈ

លោក ប៊ុ - ប៊ុ ប្រែរៀបរៀង

(ភមព)

គោចរសម្បជញ្ញោ ឯវ ធាតុយោ សុញ្ញតោ
ធម្មវិសេសំ អធិគន្តុំ សមត្ថោ ហោតិ កាលវល្លិ-
មណ្ឌបវាសី មហានាគត្ថេរោ វិយ ច ។ សោ
កិរ បឋមំ ភគវតោ មហាបធានំ បូជេស្សាមីតិ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះយោគាវចរភិក្ខុប្រកបដោយគោចរសម្បជញ្ញៈ កាលបើបានពិចារណានូវធាតុទាំងឡាយឲ្យយល់ឃើញថា ជារបស់សាបសូន្យហើយ ក៏អាចបាននូវធម៌វិសេស ដូចជាព្រះមហានាគត្ថេរដែលគង់នៅក្នុងកាលវល្លិមណ្ឌបមហាវិហារ ។

សោ កិរ មានដំណាលថា ព្រះមហានាគត្ថេរនោះគិតថា អាត្មានឹងបូជានូវសេចក្ដីព្យាយាមចំពោះព្រះមានព្រះភាគជាដំបូង លោកគិតហើយ ក៏ធ្វើសេចក្ដីព្យាយាមចំរើនព្រះកម្មដ្ឋាន មិនបានលះបង់ចោលអស់ចំនួន ៧ ឆ្នាំ ។ ខាងក្រោយមក លោកតាំងព្យាយាមចំរើនព្រះកម្មដ្ឋាន ១៦ ឆ្នាំទៀត ទើបបានសម្រេចព្រះអរហត្ត ។

ន កេវលំ ច មិនមែនមានតែព្រះមហានាគត្ថេរ ១ រូបនេះទេ បញ្ញាស ភិក្ខូ វិយ ព្រះយោគាវចរប្រកបដោយគោចរសម្បជញ្ញៈ ហើយតាំងព្យាយាមចំរើនព្រះកម្មដ្ឋានមិនលះបង់ ទាល់តែបានសម្រេចមគ្គផល នៅមានជាច្រើនរូបទៀត ដូចជាភិក្ខុ ៥០ រូប ។

តេ កិរ មានដំណាលថា ភិក្ខុទាំង ៥០ រូបនោះ ធ្វើកតិកាវត្ត គឺនិយាយសន្យាគ្នាថា យើងរាល់គ្នាបើមិនបានសម្រេចមគ្គផលជាព្រះអរហន្តទេ យើងមិនត្រូវចរចាសន្ទនាគ្នាអំពីរឿងអ្វី ១ ឡើយ ទាល់តែយើងបានសម្រេចអរហត្តផលជាព្រះអរហន្តហើយ ទើបយើងនិយាយគ្នា ។ ភិក្ខុទាំង ៥០ រូបនោះ លុះសន្យាគ្នាយ៉ាងនេះហើយ កាលចូលទៅកាន់ស្រុកភូមិ ដើម្បីភិក្ខាចារគោចរបិណ្ឌបាតមិនចរចាសំណេះសំណាលគ្នាសោះ ។ ពួកអ្នកស្រុកឃើញភិក្ខុទាំងនោះស្ងៀមស្ងាត់ មិននិយាយគ្នាជារៀងរាល់ថ្ងៃខែដូច្នោះ ក៏និយាយប្រាប់គ្នាថា ន សល្លបន្តិ ហេតុអ្វីបានជាលោកម្ចាស់ទាំងនោះ មិននិយាយរកគ្នាផង មិននិយាយនឹងយើងរាល់គ្នាផង ប្រហែលជាលោកឈ្លោះប្រកែកទាស់ទែងទើងគំនិតគ្នាទេដឹង គួរតែយើងទៅឯវិហារញ៉ាំងលោកទាំងនោះឲ្យអត់ទោសដល់គ្នាទៅវិញទៅមក ។

សព្វេ វិហារំ គន្ត្វា មនុស្សទាំងពួងនាំគ្នាទៅកាន់ព្រះវិហារ មិនបានឃើញភិក្ខុទាំងនោះ គង់លើសេនាសនៈជាមួយគ្នា តាំងតែពីអង្គ

ទៀងទៅ ប៉ុន្តែ បានឃើញបរិវេណវិហារ ទីលានព្រះចេតិយ, លានព្រះស្រីមហាពោធិ, ឃើញទឹកប្រើ, ទឹកឆាន់ដំកល់ទុកនៅជាប្រក្រតី ៗ យោ ចក្ខុមា បណ្តាមនុស្សអ្នកបានទៅឃើញទីព្រះវិហារក្តី គ្រានោះ អ្នកដែលមានបញ្ញាចក្ខុ ចេះត្រិះរិះពិចារណារកហេតុផល ប្រាប់ជនទាំងនោះថា វសេ ោគោសោ លំនៅរបស់ភិក្ខុទាំងអស់ដែលមានសភាពយ៉ាងនេះ មិនមែនជាលំនៅរបស់អ្នកឈ្លោះប្រកែកគ្នាទេ ព្រោះទីបរិវេណ, លានព្រះចេតិយ ទីលានព្រះស្រីមហាពោធិ ស្អាតបាតល្អឥតសម្រាម ទាំងទឹកប្រើទឹកឆាន់ក៏មានពេញពាងពេញក្អម ឥតខ្វះ សុនិក្ខិត្តា អំបោសដែលបោសរួចហើយ ក៏ទុកដាក់រៀបរយតាមទីកន្លែង ៗ ហេតុនេះ ភិក្ខុទាំងអស់មិនឈ្លោះប្រកែកគ្នាទេ និយាយគ្នាហើយត្រឡប់ទៅផ្ទះរៀងខ្លួនវិញ ៗ

ចំណែកភិក្ខុទាំង ៨០ រូប ខំតាំងព្យាយាមបំពេញវត្តប្រតិបត្តិមិនលះបង់ចោល ទាល់តែបានសម្រេចព្រះអរហត្តផលព្រមទាំងបដិសម្ភិទាញាណ ទើបបានចរចាសន្ទនាគ្នាទៅវិញទៅមកតាមធម្មតា ៗ ភិក្ខុទាំង ៨០ រូបខំព្យាយាមចំរើនព្រះកម្មដ្ឋានមិនបានលះបង់យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាអ្នកមានគោចរសម្បជញ្ញៈ ៗ

៤– អធិប្បាយអំពីអសម្មោហសម្បជញ្ញៈ

អសម្មោហសម្បជញ្ញៈនោះ បានដល់កិរិយាដែលភិក្ខុចំរើនកម្មដ្ឋាន

មិនវង្វេងវិលវល់ មិនភាន់ច្រឡំ ពិចារណានូវខន្ធ, ធាតុ, អាយតនៈ នឹងបច្ច័យឲ្យយល់ច្បាស់ថា ចក្ខុនោះឯងឈ្មោះថា ចក្ខុធាតុ ៗ នោះគឺជាចក្ខុ ៗ ចក្ខុធាតុនេះជាអនិច្ចំមិនទៀងទាត់ ជាទុក្ខ មិនមែនជារបស់ខ្លួន ៗ ភិក្ខុគប្បីពិចារណានូវធាតុទាំង ១៨ ប្រការ មានចក្ខុធាតុជាដើម មានមនោធាតុជាបរិយោសានដោយប្រការដូច្នេះ ឈ្មោះថា អសម្មោហ-សម្បជញ្ញៈ ៗ

ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុពិចារណានូវបច្ច័យទាំងបួន គឺចីវរបច្ច័យ, បិណ្ឌ-បាតបច្ច័យ, សេនាសនបច្ច័យ និងគិលានភេសជ្ជបច្ច័យ ក្នុងវេលាទទួល ឬវេលាស្វែងរក និងវេលាបរិភោគប្រើប្រាស់នូវបច្ច័យទាំងបួននោះ ណាមួយ មិនវង្វេងភ្លាំងភ្លេច មិនភាន់ច្រឡំ យ៉ាងនេះឈ្មោះថា អ្នកមាន អសម្មោហសម្បជញ្ញៈ ៗ

តត្ថ ចីវរធារណេ តាវ បណ្ដាបច្ច័យទាំងបួននោះ សូមអធិប្បាយអំពីការប្រើប្រាស់នូវចីវរបច្ច័យជាមុន ៗ ភិក្ខុស្លៀកដណ្ដប់នូវចីវរ គឺស្បង់, ចីពរ និងសង្ឃាដី បានពិចារណាដោយតង្ខណិកបច្ចវេក្ខណៈឲ្យឃើញថា ចីវរំ អចេតនំ ចីវរដែលអាត្មាស្លៀកដណ្ដប់នេះគ្មានចេត-នាទេ កាយក៏មិនដឹងនូវចីវរ ៗ ក៏មិនដឹងកាយ យថាបច្ចយំ បវត្ត-មានំ ចីវរនេះ ប្រព្រឹត្តទៅដោយសមគួរដល់បច្ច័យ គ្រាន់តែជាធាតុ ឯបុគ្គល គឺអាត្មាអ្នកស្លៀកដណ្ដប់នូវចីវរនេះក៏ជាធាតុដែរ ៗ ភិក្ខុពិចា-

រណាដោយធាតុដូច្នេះហើយស្លៀកដណ្ដប់នូវចីវរ ឈ្មោះថា អ្នកមានគោចរសម្បជញ្ញៈ ។ ភិក្ខុមិនវង្វេង មិនភ្លេចភ្លាំងស្មារតីក្នុងការពិចារណានូវចីវរបច្ច័យដោយធាតុនោះ ឈ្មោះថា អ្នកមានអសម្មោហសម្បជញ្ញៈ ។

ការដែលភិក្ខុពិចារណានូវបិណ្ឌបាត, សេនាសនៈ និងភេសជ្ជៈឲ្យឃើញថាជាធាតុនោះ មានន័យដូចការពិចារណានូវចីវរបច្ច័យដែរ ។

បណ្ដាសម្បជញ្ញៈទាំង ៤ ប្រការ ដូចបានរៀបរាប់មកហើយនោះ អសម្មោហសម្បជញ្ញៈជាធំជាចម្បងជាងសម្បជញ្ញៈ ៣ ប្រការ គឺសាត្ថកសម្បជញ្ញៈ ១ សប្បាយសម្បជញ្ញៈ ១ គោចរសម្បជញ្ញៈ ១ ព្រោះថា បុគ្គលធ្វើកិច្ចការអ្វីៗបើភ្លេចភ្លាំងស្មារតីវង្វេងភាន់ច្រឡំហើយកិច្ចការនោះៗ មុខជាមិនបានសម្រេចប្រយោជន៍ឡើយ នឹងនាំឲ្យកើតទុក្ខទោសដល់ខ្លួន សូម្បីចំរើនព្រះកម្មដ្ឋាន ក៏មិនបានសម្រេចផលតាមចិត្តប្រាថ្នា ។ ហេតុនោះ បានជាលោកពោលថា អសម្មោហសម្បជញ្ញៈជាធំជាងសម្បជញ្ញៈ ៣ ប្រការខាងដើម ។ បើគ្មានអសម្មោហសម្បជញ្ញៈទេ សម្បជញ្ញៈ ៣ ខាងដើមក៏មិនអាចកើតឡើងបាន បើទុកជាកើតមានហើយ ក៏ស្ថិតនៅមិនបាន នឹងសាបសូន្យទៅវិញជាមិនខាន ។

ព្រះយោគាវចរដែលពិចារណានូវធាតុ ១៨ ប្រការនោះ គប្បីតាំងនៅក្នុងសម្បជញ្ញៈទាំងបួន ដូចពោលមកហើយទើបអាចពិចារណាឲ្យឃើញជាក់ច្បាស់បាន ។ ធាតុ ១៨ ប្រការនោះ បើបុគ្គលគ្មានសម្ប-

ផ្ញាៈហើយ មិនអាចពិចារណាឲ្យឃើញថាជារបស់សាបសូន្យឡើយ ត្រឡប់ជាយល់ឃើញថា ចក្ខុធាតុជាដើមជារបស់ខ្លួន ជារបស់ស្ថិតថេរនៅវិញ ។

បុគ្គលដែលមានបារមីចាស់ក្លាបានពិចារណាធាតុ ១៨ ប្រការនោះហើយ អាចសម្រេចមគ្គផលក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិនេះបាន បើបារមីមិនទាន់ចាស់ក្លាទេ ក៏អាចបានសម្បត្តិសួគ៌ដែរ ។ ហេតុនេះ បានជាសម្តេចព្រះបរមសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ធាតុ ១៨ ប្រការចូលក្នុងគម្ពីរយមកៈនេះ ។

XXX

សច្ចយមកៈ

ចត្តារិ អរិយសច្ចានិ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ ទុក្ខសមុទយោ អរិយសច្ចំ ទុក្ខនិរោធោ អរិយសច្ចំ ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា អរិយសច្ចន្តិ ទុក្ខំ ទុក្ខសច្ចំ ទុក្ខសច្ចំ ទុក្ខំ ទុក្ខំ ច ទុក្ខសច្ចំ ទុក្ខសច្ចំ ច ទុក្ខន្តិ អាទិកាំ បុច្ឆិ ។

លំដាប់នេះ សូមវិសជ្ជនាក្នុងសច្ចយមកៈតទៅ ដំណើរសេចក្តីថា សច្ចនសេដ្ឋ សម្តេចព្រះបរមសាស្តាទ្រង់ឃើញច្បាស់នូវអរិយសច្ចទាំងបួនប្រការ ឯកបុគ្គលោ ព្រះអង្គជាបុគ្គលលើសលែងតែមួយអង្គឯងក្នុងត្រៃភព ពុំមានអ្នកណាប្រៀបផ្ទឹមឲ្យស្មើបាន កាលព្រះអង្គសំដែងនូវធាតុយមកៈចប់ហើយ ក្នុងលំដាប់នោះ ព្រះអង្គទ្រង់សំដែង

នូវសច្ចយមកៈតទៅទៀត ។ ឯសច្ចយមកៈនោះ ព្រះពុទ្ធអង្គទ្រង់ទេសនា ដោយចតុករិយសច្ច ត្រាស់បុច្ឆាជាគូ ៗ ហើយត្រាស់វិសជ្ជនាជាគូ ៗ ។

ចត្តារិ អរិយសច្ចានិ អរិយសច្ចបួនប្រការនោះគឺៈ

១– ទុក្ខអរិយសច្ចំ,

២– ទុក្ខសមុទយអរិយសច្ចំ,

៣– ទុក្ខនិរោធអរិយសច្ចំ,

៤– ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ចំ ។

កន្ទុក្ខអរិយសច្ច មានព្រះពុទ្ធដីកាត្រាស់ទេសនាបុច្ឆាថា ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ ទុក្ខនោះឬឈ្មោះថាទុក្ខសច្ច, ទុក្ខសច្ចនោះឬឈ្មោះថាទុក្ខ ឬថាទុក្ខនោះមិនមែនទុក្ខសច្ច, ទុក្ខសច្ចមិនមែនទុក្ខ ? ។

ត្រាស់បុច្ឆាដូច្នេះហើយ ទើបត្រាស់វិសជ្ជនាដោយព្រះអង្គឯងថា ទុក្ខំ ទុក្ខសច្ចំ ទុក្ខនោះឯងឈ្មោះថាទុក្ខសច្ច, ទុក្ខសច្ចនោះឯងឈ្មោះថាទុក្ខ, ទុក្ខនោះនឹងមិនបានឈ្មោះថាទុក្ខសច្ចក៏មិនមែន, ទុក្ខសច្ចនោះនឹងមិនបានឈ្មោះថាទុក្ខក៏មិនមែន, ទុក្ខនោះឈ្មោះថា ទុក្ខសច្ចដោយពិត, ទុក្ខសច្ចនោះឈ្មោះថាទុក្ខពិត ។ អ្នកប្រាជ្ញគប្បីសន្និដ្ឋានចូលចិត្តថា ព្រះពុទ្ធអង្គត្រាស់ទេសនាបុច្ឆាជាគូ ៗ ត្រាស់វិសជ្ជនាជាគូ ៗ កន្ទុក្ខអរិយសច្ច ដូចម្តេច ព្រះពុទ្ធអង្គត្រាស់ទេសនាបុច្ឆាជាគូ ៗ ត្រាស់វិសជ្ជនាជាគូ ៗ កន្ទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច និងទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច និងទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិ-

បជាអរិយសច្ច ដូច្នោះដែរ ។

ទីនិវេសដ្ឋានៃទុក្ខអរិយសច្ចជាមុន; ទុក្ខំ ពាក្យនេះចែកចេញជាពីរ អក្សរ គឺ ទុ ក ១ ខំ ១; ទុក ប្រែថាអាក្រក់, ខំ ប្រែថាទទេ, ជាគ្មាន, ជាជីក; រួមទាំងពីរសព្ទជា ទុក្ខំ ប្រែថាអាក្រក់ទទេ គឺជាអាក្រក់គ្មានរបស់អ្វីនឹង ការពារបាន ។

ន័យមួយទៀត ទុ ប្រែថា កម្រ, ទុក្ខំ ជាបុគ្គលនឹងជីកបាន ដោយកម្រ ។ ម្យ៉ាងទៀត ទុក្ខំ ប្រែថា កម្របុគ្គលនឹងជីក ចោលចេញឲ្យផុតពីចិត្តសន្តានបាន ។ អរិយសច្ចំ ប្រែថា ជារបស់ ពិតនៃព្រះអរិយ, ព្រោះហេតុព្រះអរិយទាំងឡាយ មានសម្តេចព្រះពុទ្ធ អង្គជាដើម ជាបុគ្គលតាំងនៅក្នុងទីឆ្ងាយចាកកិលេស រមែងត្រាស់ដឹង, ជារបស់ព្រះអរិយនោះ គឺនឹងមិនបានជាទុក្ខ មិនមែនជាទុក្ខពិតណាស់ បើពោលដោយសង្ខេប ទុក្ខនោះមានបួនប្រការ គឺ: ជាតិទុក្ខ ១ ជរាទុក្ខ ១ ព្យាធិទុក្ខ ១ មរណទុក្ខ ១ ។

បើពោលតាមព្រះពុទ្ធដីកាដែលទ្រង់ត្រាស់ទេសនាក្នុងធម្មចក្កប្បវត្ត-នសូត្រថាមានទុក្ខច្រើនប្រការទៀត គឺអប្បិយសម្បយោគទុក្ខ ១ បិយវិប្បយោគទុក្ខ ១ យម្បិច្ឆំនលភតិទុក្ខ ១ សង្ខិត្ត-បញ្ចុបាទានក្ខន្ធទុក្ខ ១ ផ្សំចូលគ្នានឹងទុក្ខទាំងបួនកងមានជាតិ ទុក្ខជាដើម ។ ឯជាតិទុក្ខ, ជរាទុក្ខ, ព្យាធិទុក្ខ នឹងមរណទុក្ខនោះលើក

ទុកចុះ នឹងសំដែងតែក្នុងអប្បិយសម្បយោគទុក្ខជាមុន ។

អប្បិយសម្បយោគទុក្ខ

អប្បិយសម្បយោគទុក្ខនោះ បានទឹងការដែលប្រកបដោយទុក្ខ ព្រោះហេតុនៅក្នុងទីជាមួយគ្នានឹងសត្វនឹងសង្ខារមិនជាទីស្រឡាញ់ ។ ការនៅជាមួយនឹងសត្វនឹងសង្ខារមិនជាទីស្រឡាញ់នោះ រមែងនាំមកនូវទុក្ខ គឺជានាំឲ្យកើតទុក្ខដែលនឹងប្រែត្រឡប់ឲ្យបានសុខវិញនោះគ្មានទេ នឹងចង្អុលគួយាំងឲ្យឃើញជាក់ ។ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ចំពោះបុគ្គលដែលមានបុត្រព្រមទាំងមាតាបិតាមានបុត្រធីតាក៏ជាជាទីស្រឡាញ់ហើយ ប៉ុន្តែបើបុត្រធីតានោះស្តីថាប្រដៅមិនបាន ក៏នាំឲ្យកើតទុក្ខមិនបានសុខ ។ ឯបុគ្គលដែលនៅរួមជាមួយសត្វនឹងសង្ខារមិនជាទីស្រឡាញ់នោះ ជាពិតក្រៃលែងជាងបុត្រធីតាដែលស្តីថាប្រដៅមិនបានទៅទៀត រេះតែរងទុក្ខរហូតទៅដល់នូវសេចក្តីវិនាសស្លាប់បាត់បង់ជីវិតជាទីបំផុត មានរឿងអតីតនិទានដូចក្នុងចិញ្ចមនៃឃោសកសេដ្ឋី មានសេចក្តីដំណាលថា ៖

សេដ្ឋីនោះ ដើមដំបូងដើរទៅគាល់ព្រះមហាក្សត្រដល់ពាក់កណ្តាលផ្លូវបានជួបនឹងបុរោហិតសួរថា ភោ អាចរិយ បពិត្រលោកអាចារ្យដ៏ចំរើន ! ឥមស្មិំ សិវច្ឆរេ ក្នុងឆ្នាំនេះបុក្សយាមនឹងគិច័ល្អ ឬអាក្រក់ដូចម្តេច លោកអាចារ្យបានគិតារណាមើលដែរឬទេ ? ។

(នៅមានត)

មង្គលភាហាណី

សម្តេចព្រះធម្មលិខិត ល្វី-ឯម ប្រែរៀបរៀង

ព្រះញាណកោសល ញាណ-ឈឹន ពិនិត្យ

(តមក)

អធិប្បាយថា សមុទ្រសាគរអាចទ្រទ្រង់នូវទឹកស្ទឹងតូចធំទាំងពួងក្នុងលោកដែលហូរចុះមកប្រជុំមានឧបមាយ៉ាងណា, ព្រះតថាគតជាម្ចាស់នៃខ្ញុំ ព្រះអង្គ អាចទ្រទ្រង់នូវគំនរគុណទាំងឡាយទាំងពួងមានឧបម័យយ៉ាងនោះឯង ។ ផែនដីដ៏ធំធេងនេះ អាចទ្រទ្រង់នូវសត្វថោកទាបនិងសត្វឧត្តមថ្លៃថ្លាទាំងអស់ពុំរើសមុខមានឧបមាយ៉ាងណា ព្រះតថាគតជាម្ចាស់នៃខ្ញុំ ព្រះអង្គអាចទ្រទ្រង់នូវសត្វមានគុណនិងសត្វឥតគុណទាំងឡាយពុំរើសមុខ មានឧបម័យយ៉ាងនោះឯង, ព្រះតថាគតជាម្ចាស់នៃខ្ញុំ ព្រះអង្គមានកាយវាចាចិត្តស្ងប់រម្ងាប់យ៉ាងនេះ ព្រះអង្គជាវីរបុរសឈ្លាសវាងវៃយ៉ាងនេះ ព្រះអង្គមានឥទ្ធានុភាពផ្សេងៗ ទ្រទ្រង់នូវករុណាគុណយ៉ាងនេះ, បុគ្គលឯណាទីមួយក្នុងលោកនេះ ពុំអាចនឹងពោលពណ៌នាគុណព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះបានឡើយ ។

កាលបើជនទាំងពីរនាក់នោះ ពោលអួតគុណគ្រូរបស់ខ្លួនទទៃទៃពីគ្នាយ៉ាងនេះហើយ ក៏បណ្តាលកើតឡើងជាជម្លោះឈ្លោះទាស់ទែងយ៉ាងធំ គឺម្នាក់ពោលថា ទេវរូបរបស់យើងប្រសើរវិសេសជាងគ្រូរបស់អ្នក ។ ម្នាក់

ពោលថា ព្រះតថាគតជាម្ចាស់នៃយើង ប្រសើរវិសេសជាងទេវរូបរបស់អ្នក ម្ល៉ោះហើយជនទាំងពីរនាក់ពុំសុខចិត្តនឹងគ្នាទៅវិញទៅមក ហើយនាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះបរមក្សត្រក្រាបបង្គំទូលតាមដំណើរនោះថា សូមព្រះអង្គទ្រង់វិនិច្ឆ័យតាមយុត្តិធម៌ឲ្យទាន ៗ ព្រះបរមក្សត្រលុះទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យជនទាំងពីរនាក់នោះហើយ ទ្រង់ត្រាស់ថា បើដូច្នោះយើងទាំងឡាយ នឹងបានដឹងនូវអានុភាពនៃគុណរបស់ទេវតានឹងគុណព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធរបស់អ្នកទាំងឡាយថា ប្រសើរនឹងមិនប្រសើរ ដោយឥទ្ធិបាដិហារ្យទាំងឡាយឥឡូវនេះឯង លុះព្រះអង្គមានព្រះរាជឱង្ការយ៉ាងនេះហើយ ក៏ត្រាស់បង្គាប់សេវកាមាត្យទាំងឡាយ ឲ្យវាយស្គរជ័យផ្សាយទៅក្នុងនគរទាំងអស់ថា: អនាគតកាលតទៅមុខ ៧ ថ្ងៃទៀត នឹងមានបាដិហារ្យទាំងឡាយរបស់ព្រះសាស្ដាទាំងពីរព្រះអង្គនេះ នឹងកើតប្រាកដដោយពិត ដូច្នេះមហាជនទាំងឡាយត្រូវបបួលគ្នាចូលមកប្រជុំចាំមើលចុះ ៗ រីឯមហាជនទាំងឡាយដែលនៅក្នុងទិសផ្សេង ៗ បានស្ដាប់ដំណឹងនោះហើយ ក៏កើតជាកោលាហលគឹកកងជ្រួលជ្រើម ច្រើនក្រៃពេក សឹងចូលមកប្រជុំគ្នាតាមកាលកំណត់នោះហោង ៗ

កាលនោះ ពួកមនុស្សអ្នកមិច្ឆាទិដ្ឋិបានគិតថា ថ្ងៃនេះពួកយើងនឹងបានឃើញនូវអានុភាពនៃទេវរូបរបស់យើងដោយពិត លុះគិតដូច្នេះហើយ ក៏ធ្វើសក្ការបូជាយ៉ាងធំដល់ឥស្សរទេវរូបនោះឯង ៗ

ចំណែកឯពួកមនុស្សអ្នកសម្មាទិដ្ឋិក៏បានគិតថា ថ្ងៃនេះយើងទាំងឡាយនឹងបានឃើញនូវអានុភាពព្រះមានព្រះភាគរបស់យើងដោយពិត លុះគិតយ៉ាងនេះហើយ ក៏នាំគ្នាចូលទៅកាន់ទីប្រតិស្ឋានពាលុកចេតិយ ដែលបញ្ចុះព្រះបាទចេតិយធាតុ (ទ្រនាប់ព្រះបាទ) ព្រះមានព្រះភាគ ហើយធ្វើសក្ការបូជាដោយគ្រឿងបូជាទាំងឡាយមានផ្កាកម្រងជាដើម ស្រេចហើយដើរប្រទក្សិណបីជុំ លើកដៃឡើងប្រណម្យថ្វាយបង្គំ ស្ថិតនៅកន្ទីនោះឯង ។

លំដាប់នោះ ព្រះនរិន្ទ្រាធិបតីបរមក្សត្រ ព្រមទាំងពលពាហនៈនឹងសេវកាមាត្យជាច្រើនហោមហែមជាបរិវារ ដង្ហែស្ដេចយាងទៅកាន់ទីប្រជុំនោះ ហើយទ្រង់ប្រថាប់នៅកន្ទីដ៏សមគួរមួយ ។

ចំណែកមនុស្សទាំងឡាយដែលប្រកាន់លទ្ធិផ្សេង ៗ បានគិតថាថ្ងៃនេះ យើងនឹងបានឃើញនូវបាដិហារ្យនៃបុគ្គលមានឫទ្ធិទាំងឡាយនោះដោយពិត លុះគិតយ៉ាងនេះហើយ ក៏បបួលគ្នាគឹកកងចូលទៅកាន់ទីប្រជុំនោះហើយតាក់តែងចងគ្រែតូចជំរួតលើគ្រែធំ អង្គុយប្រជុំចាំមើលកន្ទីនោះហោង ។

កាលបើមហាជនទាំងឡាយនោះបានប្រជុំគ្នាយ៉ាងនេះស្រេចហើយពួកមនុស្សដែលជាសម្មាទិដ្ឋិក៏ធ្វើកិរិយាបូជាយ៉ាងអធិកអធម នូវព្រះសថូបពាលុកចេតិយ ហើយលើកឡើងនូវក្រពុំម្រាមទាំង ១០ នមស្ការពោលថា៖ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ សូមព្រះអង្គជាទីពឹងចំពោះខ្ញុំព្រះ

អង្គទាំងឡាយក្នុងកាលឥឡូវនេះ, លុះកាលយ៉ាងនេះហើយ ក៏ធ្វើសច្ច-
កិរិយាព្រមគ្នាសូត្រនូវបទព្រះគាថាដូច្នេះថា:

អាចាណា កោដិ ពុទ្ធស្ស សរណំ គោ គតំ យទិ
តេន សច្ចេន យំ ធាតុ ឧស្សេតុ ចាដិហារិយំ ជាដើម

អធិប្បាយថា ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយជាសត្វមាននៅជាន់ក្រោយនេះ បាន
ដល់នូវព្រះពុទ្ធជាទីពឹងទីរលឹកហើយ, ប្រសិនបើព្រះធាតុឯណាមាននៅ
មែន សូមព្រះធាតុនោះ សំដែងនូវព្រះបាដិហារ្យជាទីអស្ចារ្យដល់ខ្ញុំព្រះ
អង្គទាំងឡាយ ដោយពាក្យសច្ចនោះឯង ។ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងអ្នក
ប្រាជ្ញ កាលព្រះអង្គបានកើតជាកូតកមរជកុមារជាបុត្រានៃព្រះបាទទសរថ
បានធ្វើនូវព្រះបាទុកៈ គឺស្បែកព្រះបាទស្មៅឲ្យប៉ះទង្គិចគ្នាហើយ សម្តែង
បាដិហារ្យអណ្តែតឡើងក្នុងអាកាសគួរជាទីអស្ចារ្យ ប្រសិនបើព្រះធាតុ
ណាមាននៅមែន សូមព្រះធាតុនោះសម្តែងនូវព្រះបាដិហារ្យជាទីអស្ចារ្យ
ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ដោយពាក្យសច្ចនោះឯង ។ កាលដែលព្រះ
អង្គកើតជាដំរី ឈ្មោះឆទ្ទន្តៈ មានរស្មីទាំងប្រាំមួយពណ៌ផ្សាយចេញអំពី
ភ្លុកទាំងគូគួរជាទីអស្ចារ្យ ប្រសិនបើព្រះធាតុណាមាននៅមែន សូមព្រះ
ធាតុនោះ បញ្ចេញនូវរស្មីទាំង ៦ ពណ៌ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយដោយ
ពាក្យសច្ចនោះឯង ។ កាលដែលព្រះអង្គទើបនឹងប្រសូតចាកផ្ទៃ
នៃព្រះមាតានាបច្ឆិមជាតិនេះ មុនត្រាស់ដឹងពោធិញាណ ទ្រង់បាន

សម្ដែងបាដិហារ្យឈរលើផ្កាឈូកមាស បញ្ចេញនូវព្រះរំពាជាសប្បុរស ថា អគ្គោហមស្មិ លោកស្ស សេដ្ឋោហមស្មិ ប៉ុណ្ណោះជាដើម គួរជាទីអស្ចារ្យ ប្រសិនបើព្រះជាគុណាមានទៅ សូមព្រះជាគុនោះសម្ដែងនូវព្រះបាដិហារ្យជាទីអស្ចារ្យដល់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ដោយពាក្យសច្ចនោះឯង ៗ កាលព្រះអង្គទ្រង់ទតឃើញនូវទេវទូតទាំងបួនដែលសុទ្ធាវាសព្រហ្មកនិមិត្តថ្វាយ លុះឃើញហើយក៏មានព្រះទ័យនឿយណាយចាកវត្ថុសង្សារចេញទៅទ្រង់ព្រះផ្នួសកសាងទុក្ករកិរិយាគួរជាទីអស្ចារ្យ ប្រសិនបើព្រះជាគុណាមានទៅមែន សូមព្រះជាគុនោះសម្ដែងនូវព្រះបាដិហារ្យជាទីអស្ចារ្យដល់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ដោយពាក្យសច្ចនោះឯង ៗ កាលព្រះអង្គទ្រង់សម្ដែងព្រះបាដិហារ្យផ្ចាញ់នន្ទោបនន្ទពជក្ដី ផ្ចាញ់ដំរីនាឡាគិរីដ៏ប្រសើរក្ដី ផ្ចាញ់ពួកយក្សមានអាឡវយក្សជាដើមក្ដី ផ្ចាញ់ពួកព្រហ្មមានពកាមហាព្រហ្មជាដើមក្ដី ផ្ចាញ់ពួកនិគ្រន្ថមានសច្ចកនិគ្រន្ថជាដើមក្ដី ផ្ចាញ់ពួកព្រាហ្មណ៍មានកុដទន្តព្រាហ្មណ៍ជាដើមក្ដី ដោយឫទ្ធិគួរជាទីអស្ចារ្យ ប្រសិនបើព្រះជាគុណាមានទៅមែន សូមព្រះជាគុនោះសម្ដែងនូវព្រះបាដិហារ្យជាទីអស្ចារ្យដល់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយដោយពាក្យសច្ចនោះឯង ៗ

លុះមនុស្សទាំងឡាយជាសម្មាទិដ្ឋិ បានពោលពាក្យជាបទគាថាដ៏ច្រើនយ៉ាងនេះហើយក៏ពោលអាកធនាថា: បពិត្រព្រះជាគុជាម្ចាស់ សូមព្រះអង្គតាំងព្រះទ័យអនុគ្រោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ សម្ដែងនូវព្រះបាដិហារ្យ

ជាទីអស្ចារ្យដល់មហាជន ដើម្បីបំបែកទំលាយជនមិច្ឆាទិដ្ឋិដែលមានទិដ្ឋិខុសឲ្យប្រែត្រឡប់បានឃើញត្រូវវិញក្នុងកាលនេះហោង ។ កាលនោះព្រះបាទបិដ្ឋធាតុបានអាស្រ័យនូវពុទ្ធានុភាពផង អាស្រ័យនូវសច្ចកិរិយានុភាពនៃពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយផង ក៏បានទំលាយនូវព្រះពាលុកចេតិយឲ្យបែកធ្លាយជាពីរចំណែក ហើយចេញមកខាងក្រៅធ្វើបាដិហារ្យហោះអណ្តែតឡើងទៅស្ថិតនៅឰដ៏អាកាសបញ្ចេញនូវរស្មីទាំងប្រាំមួយពណ៌ភ្លឺប្រភាត់ផ្សាយទៅកាន់ទិសនានាជាទីអស្ចារ្យពន់ពេកក្នុងកាលនោះឯង ។ លំដាប់នោះឯង មហាជនទាំងឡាយក៏មានសេចក្តីសោមនស្សជ្រះថ្លាបានលើកឡើងនូវទង់សំពត់ប្រមាណមួយពាន់បូជា ទាំងកំសាន្តល្បែងសាធុការញុំាងសំឡេងឲ្យលាន់ឮខ្ទាំងឲ្យប្រព្រឹត្តទៅពុំដាច់ ធ្វើកិរិយាបូជាយ៉ាងធំក្រៃលែងក្នុងកាលនោះឯង ។

ចំណែកឯពួកជនជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ លុះបានឃើញនូវព្រះបាដិហារ្យជាទីអស្ចារ្យយ៉ាងនេះ ក៏មានចិត្តស្ញើមលះបង់មិច្ឆាទិដ្ឋិដែលខ្លួនចូលចិត្តខុសប្រកាន់ខុសជាជ្រះស្រឡះ ហើយបានដល់នូវគុណព្រះរតនត្រ័យដ៏ឧត្តមជាទីពឹងទីរលឹកប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ មានសទ្ធាមិនករម្រើក លែងបូជារាប់អានឥស្សរទេវតាអ្នកតាអារក្សទេព្រក្សតទៅទៀតឡើយ ។

(នៅមានត)

មហោសថជាតក

លោក អ៊ឹម-កង ចម្លងពីសាស្ត្រាស្លឹករឹត

ព្រះពុទ្ធវង្ស គឹម-ទូរ ពិនិត្យ

(តមក)

សេកសុវបណ្ឌិតគិតហើយ ក៏ហើរទៅក្នុងឧទ្យាននោះ ទំពួនឰដមែកឈើសាលព្រឹក្ស ; រីឯព្រះបាទចុលនីថា ម្នាលអាចារ្យ ! ចូរអ្នកថ្លែងទៅមើល?! រាជគ្រូកេវដ្ដព្រាហ្មណ៍ថា បពិត្រមហារាជ, សូមព្រះអង្គផ្ទៀងព្រះសោត្រអម្ចាស់នោះមកឯនេះហោង, គំនិតនេះមានត្រចៀក៤, បពិត្រមហារាជ, ថាបើព្រះអង្គធ្វើតាមពាក្យអញខ្ញុំ អញខ្ញុំនឹងរណ្ដាប់តាក់តែងមហារាជឲ្យជាស្ដេចប្រសើរលើសក្រៃ ឰដ៏សកលជម្ពូទ្វីបនេះហោង ។ ព្រះបាទចុលនីស្ដាប់ពាក្យរាជគ្រូដូច្នោះហើយ ហេតុតែព្រះចំណង់ខ្លាំង ស្ដេចមានព្រះហឫទ័យត្រេកអរសោមនស្សត្រាស់ថា ម្នាលអាចារ្យអើយ! នាពាក្យអាចារ្យសំដែងថ្លែងនោះ អញនឹងធ្វើតាមពាក្យអាចារ្យហោង ។ រាជគ្រូថា បពិត្រមហារាជ, យើងខ្ញុំនឹងប្រជុំពលសេនាយោធាមកជុំហើយ យើងខ្ញុំទៅចោមរោមនគរតូចជាដើម ហើយអញខ្ញុំចូលទៅក្នុងនគរនោះតាមទ្វារតូច ហើយអញខ្ញុំស្រដីនឹងស្ដេចនគរនោះថា បពិត្រមហារាជ, អម្ចាស់ចុះចូលជាទ្រព្យសំរាប់យើងទាំងពួងហើយ រីឯមហារាជនឹងច្បាំងគតអគ្គិមានឡើយ, ហើយសម្រេចសម្បត្តិមហារាជក៏គង់នៅដូចដើម ៗ

មួយលោក បើមហារាជទ្រង់នឹងយើងដ៏មានកំឡាំងដ៏វិសេសៈរទេះច្រើន ដូច្នោះ ក៏មហារាជនឹងចាញ់ទៀតក្តាត់មិនទេឡើយ ថាបើស្តេចនោះ តាមដោយពាក្យអញខ្ញុំដូច្នោះហើយ ក៏អញខ្ញុំនឹងប្រមូលស្តេចនោះប្រពៃហោង, ពោះបើថេមិនតាមដោយពាក្យអញខ្ញុំហើយ ក៏យើងនឹងច្បាំងឲ្យស្តេចនោះក្ស័យជីវិត ហើយយើងយកអស់សេនាពលចេញទៅកាន់នគរទៀតបានហោង, ហើយទៅនគរឯទៀតធ្វើពិធីដដែលនេះ, ហើយយើងយករាជសម្បត្តិទាំងសកលជម្ពូទ្វីបនោះទៀត, យើងធ្វើឧបាយកលដូច្នេះស្រេចហើយ យើងផឹកស្រាជ័យបានហោង ។ កាលយើងនឹងផឹកស្រាជ័យបាននោះ យើងឲ្យយកស្តេចមួយរយនឹងមួយមកជុំគ្នានានគរយើងនេះ ហើយឲ្យផឹកស្រាជ័យដាក់នូវថ្នាំពិសពុលដ៏ឧឡារ, អ្នកទាំងពួងនោះលុះក្ស័យជីវិតហើយ យកខ្មោចនោះបោះក្នុងទឹកហោង យើងធ្វើរាជសម្បត្តិអស់រាជធានីមួយរយនឹងមួយនេះ ឲ្យលុះក្នុងកណ្តាប់ដៃនៃអម្ចាស់ជាស្តេចប្រសើរថ្ងៃត្រង់ជម្ពូទ្វីបនេះ នូវប្រការដូច្នេះហោង ។ ព្រះបាទចុលនីព្រហ្មទត្តរាជបន្ទូលថា គាប់ហោង អាចារ្យអើយ! អញធ្វើដូចពាក្យអាចារ្យហោង ។ រាជគ្រូថា បពិត្រមហារាជ, នាហៅតំរិះតែត្រចៀក ៤ នេះ អ្នកដទៃអង្គមានគំរិះនេះ មិនអាចដើម្បីនឹងឲ្យអ្នកដទៃដឹងឡើយ ហេតុនោះ ព្រះបាទអម្ចាស់ធ្វើកុំឲ្យយូរឡើយ ព្រះបាទអម្ចាស់ចេញទៅឆាប់ហោង ។ ព្រះបាទចុលនីព្រហ្មទត្តរាជ ស្តាប់ពាក្យរាជគ្រូ

នោះហើយមានព្រះហឫទ័យត្រេកអរទទួលថា តាប់ហោង ៗ ឯសេកសុរ-
បណ្ឌិតពិនិត្យស្ដាប់សព្ទសេចក្ដីអ្នកទាំង ២ នោះហើយ ក៏សំយុងកចុះដូច
ទីងញាក់អំពីមែកលផ្នែកសាលព្រឹក្ស ហើយលុះសម្រេចគំនិតនៃអ្នកទាំង ២
នោះហើយ សេកក៏ទម្លាក់អាចម៍១ដុំមកលើក្បាលអាចារ្យកេវដ្តព្រាហ្មណ៍,
អាចារ្យកេវដ្តព្រាហ្មណ៍ផាសចេញពីក្បាលហើយថា អេះ! សត្វអ្វីដូច្នេះ,
អេះ! ម៉្លេះហើយសេកទម្លាក់នូវអាចម៍ ១ ដុំវិញទៀត ក្នុងមាត់អាចារ្យ
កេវដ្តព្រាហ្មណ៍ដែលងើយមើលនោះ, វស្សព្ណោ សឹងស្រែក, គាំរ៉
គាំរ៉ ឥតិ ថា ក្រេក ៗ ដូច្នេះ ហើយហើរទៅអំពីមែកសាលព្រឹក្ស ហើយ
ព្រះបាទចុលនីស្រដីទីងអាចារ្យកេវដ្តព្រាហ្មណ៍ថា នែអាចារ្យអើយ!
រីគំនិតព្រះស្ដែងគិតថា នែអញទីងព្រះស្ដែងឯងជាត្រចៀក ៤, ឥឡូវនេះ
កើតជាត្រចៀក ៦ ហើយ, អដ្ឋក្កណ្ណោ កើតជាត្រចៀក ៨ វិញ,
អនេកសតក្កណ្ណោ ជាត្រចៀកច្រើនរយក្រៃលែងវិញហោង ៗ
លំដាប់នោះ; សេកហើរទៅដោយផ្លូវទៅកាន់មិថិលានគរ ហើយស្រែក
ថាដូច្នេះ គណ្ហថ ៗ ថា អ្នកទាំងឡាយអើយ! ចូរទៅកាន់លំនៅចៅ
មហោសថអ្នកប្រាជ្ញឲ្យឆាប់ ហើយនាំពត៌មានសេកសោមបណ្ឌិតនោះ
ថាបើមកអំពីឯណា ១ ក៏គប្បីប្រាប់ចៅមហោសថនោះឯងហោង; លំដាប់
នោះ, សេកចុះទំព្វង់ស្លាទៃពោធិសត្វនោះ ថាបើគួរបើប្រាប់នាងអមក
ដើម្បីនឹងឲ្យនាងស្ដាប់នូវពត៌មាននោះ ក៏មកចុះលើចង្កេះ ថាបើចង់ឲ្យ

មហាជនជន៍ស្តាប់ ក៏ចុះលើភូមិដ៏ហោង ៗ រីឯសេកសុវណ្ណិតក៏ចុះមក ពុំស្មាពៅមហោសថអ្នកប្រាជ្ញ ៗ ឯពួកមហាជនទាំងឡាយ ឲ្យថយ ចេញហើយថាដូច្នេះ គប្បីនឹងចង់ជំនិនូវអាថ៌សេចក្តីកំបាំងដោយសំគាល់ នោះហើយ ៗ ពៅមហោសថអ្នកប្រាជ្ញ យកនូវសេកសុវណ្ណិតឡើង. លើប្រាសាទ ហើយអ្នកជណ្ដឹងដូច្នេះថា តាត វៃហសេកអើយ ! តើ បាយល់.ឮអ្វី ? ៗ ក្នុងណានោះ, សេកនិយាយនឹងមហោសថអ្នកប្រាជ្ញ ដូច្នេះថា បពិត្រអម្ចាស់អើយ ! អញខ្ញុំមិនយល់នូវទុក្ខភ័យពុំសំណាក់ ស្តេចដៃទកនិកំឡុងសកលជម្ពូទីបនោះឡើយ; ប៉ុន្តែកាលនោះ, មានបុរោ-ហិតម្នាក់របស់ព្រះបាទចុលនីព្រហ្មទត្តកជ ជាព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះកេវដ្ដ នៅ ពុំទុក្ខបញ្ចាលនគរមិញ នាំស្តេចទៅកាន់ឧទ្យាននោះ ហើយក៏កាន់យក នូវគំនិតគ្រឿង ៤ ពុំព្រៃ, អញខ្ញុំសោត ចុះទៅពុំលផ្ទៃមែកសាល-ព្រឹក្ស អញខ្ញុំបានទម្នាក់នូវអាថ៌ ១ ដុំមកក្នុងមាត់អាចារ្យកេវដ្ដព្រាហ្មណ៍ ហើយអញខ្ញុំហើរមកហោង ៗ សេកនិយាយប្រាប់អស់អាថ៌ សេចក្តីទាំងពួងដោយប្រការអម្បាលនោះហើយ ក៏យល់ឮទៅដល់ពៅ មហោសថអ្នកប្រាជ្ញនាពាក្យពៅមហោសថស្រដីថា រីពាក្យនោះតើស្តេច ញាំងទទួលយកឬទេ? សេកថា ទេ? បពិត្រអម្ចាស់អើយ ! ស្តេចទទួល យកហោង ៗ មហោសថធ្វើសក្ការដល់សេកនោះ ឲ្យដេកលើកំពល ជិទទន់ល្មុនក្នុងគ្រង់មាស, ពោធិសត្វរំពឹងគិតថា នគរនេះនោះ ដូចអញ

គិតនេះ វីអាចារ្យកេវដ្ឋព្រាហ្មណ៍នេះ មិនដឹងនូវសភាពនៃអញជាមហោ-សថអ្នកប្រាជ្ញ មានប្រាជ្ញាយល់សារពើឥតបើខ្វះ, ហើយពោធិសត្វអ្នករំពឹងគិតថា ឥឡូវនេះ គំនិតស្រដីទាំង ២ អញមិនឲ្យលុះបរិបូណ៌ឡើយ, វីត្រកូលខ្សត់នៅឆ្ងាយអំពីនគរព្រះមហាក្សត្រ ឲ្យលើកចូលមកនៅក្រៅព្រះនគរ, ត្រកូលមានទ្រព្យសម្បត្តិជាអ្នកមានយសស័ក្តិនៅនាស្រុកឋាននិគមជនបទនោះ ឲ្យនាំមកណ្តាប់នូវទ្រព្យស្រូវអង្ករផងច្រើន សំថែទុកឲ្យច្រើនក្នុងព្រះនគរនោះហោង ។

ចុលនីព្រហ្មទត្តោបិ ឯស្តេចចុលនីព្រហ្មទត្តរាជ យកនូវពាក្យអាចារ្យកេវដ្ឋព្រាហ្មណ៍នោះហើយ ស្តេចនោះទៅនឹងសេនាយោធាផងទាំងឡាយជាបរិវារក៏ទៅតាមភេមនគរតូច ១ ៗ ឯអាចារ្យកេវដ្ឋព្រាហ្មណ៍ក៏ចូលទៅកាន់នគរនោះ ដោយនូវន័យគំនិតដែលថានោះហោង, ហើយប្រាប់ឲ្យជាដំណឹងដល់ស្តេចនោះ ធ្វើឲ្យមកកាន់សំ-ណាក់អាត្មា ជាមួយនឹងសេនាពីរនឹងចាប់យកនូវស្តេចឯទៀតដូច្នោះក៏នឹងចាប់យកអស់ស្តេចទាំងពួង ដោយនូវលំដាប់រៀងទៅហោង ។

ឃរិ ចុលនីព្រហ្មទត្តោ វីព្រះបាទចុលនីព្រហ្មទត្តរាជ បិតដោយនូវពាក្យអាចារ្យកេវដ្ឋព្រាហ្មណ៍ នូវប្រការអម្បាលនោះហើយលើកទុកតែស្តេចវិទេហរាជជាសំណល់ ក៏ធ្វើអស់ស្តេចទាំងសកលជម្ពូ-ទ្វីប ឲ្យបានមកសំណាក់នៃអាត្មាហើយ វីបុរសនុបនិក្ខិត្តរបស់ពោធិ-

សត្វមិញ សឹងប្រើពតិមានមកកាន់ពោធិសត្វពុំដាច់ដូច្នេះថា ព្រះបាទចុលនីព្រហ្មទត្តរាជ គេចាប់បាននគរទាំងឡាយអម្បាលនោះហើយ កុំប៉ះម្ចាស់ប្រហែសឡើយ ។ បណ្ឌិតោបិ បពិត្រអើយ ! រីពោធិសត្វអ្នកប្រាជ្ញប្រើពតិមានទៅវិញ នាបុរសដែលមកព្រមាននោះដូច្នេះថា តុម្ហេ រីព្រះស្តែង វសថ ចូរទៅនៅនោះ កុំប៉ះក្រសាលប្រហែសភ្លេចស្មារតីឡើយ រីអញនៅនាឋាននេះមិនប្រហែសឡើយ ។ ឯព្រះបាទចុលនីព្រហ្មទត្តរាជ រៀនទុកដំកល់តែសម្បត្តិព្រះបាទវិទេហរាជចេញ ជាសំណល់បាន ៧ ឆ្នាំ ៧ ខែ ៧ ថ្ងៃ ក៏ខឹងចាប់យកអស់ស្តេចសកលជម្ពូទ្វីបនោះបានងាយក្តាត់ហោង, ស្តេចចុលនីព្រហ្មទត្តរាជបន្ទូលនឹងអាចារ្យកេវដ្តព្រាហ្មណ៍ដូច្នេះថា អាចារ្យ ហៃអាចារ្យអើយ ! យើងនឹងទៅចាប់យករាជសម្បត្តិព្រះបាទវិទេហរាជ នៅឰដ៏មិថិលានគរនោះហោង ។ អាចារ្យកេវដ្តព្រាហ្មណ៍ទូលថា មហារាជ បពិត្រមហារាជអើយ ! រីចៅមហោសថនៅនានគរនោះ យើងពុំអាចដើម្បីនឹងទៅយករាជសម្បត្តិគេនោះបានឡើយ. អាចារ្យកេវដ្តព្រាហ្មណ៍ទូលថា ចៅមហោសថប្រកបនូវព្រះប្រាជ្ញាជាអ្នកឈ្លាសនូវកលឧបាយ នឹងពាយស្រាយនោះឥតឯខ្លះឡើយ ។ អាចារ្យកេវដ្តព្រាហ្មណ៍ទូលឃាត់ព្រះបាទចុលនីព្រហ្មទត្តរាជនូវប្រការអម្បាលនោះហើយ ក៏ថ្លែងសរសើរនូវគុណមហោសថនោះបរិបូណ៌ ដូចកលមណ្ឌលព្រះចន្ទប្រាសលែងមន្ទិល

ពពក នឹងគេបាត់ស្មើនោះគ្នានឡើយ ហើយចៅមហោសថអ្នកប្រាជ្ញនេះ
សូម្បីគាត់ចេះនូវឧបាយកលយល់ឆ្ងាយផងហើយនោះហោង, រីយើង
ទាំងមួយរយនេះ នាបើហៅរាជសម្បត្តិមិថិលានគរនោះយើងនឹងទៅយក
ពុំបានឡើយ ហើយស្ដេចទាំងសកលជម្ពូទ្វីបនោះ គេនឹងមើលងាយ
អម្ចាស់ នូវអញខ្ញុំហោង ។ អាចារ្យកេវដ្ដព្រាហ្មណ៍ទូលថា នាបី
យើងនឹងសម្លាប់ស្ដេចទាំងនោះនូវប្រការម្ដេចអេះ! អាចារ្យកេវដ្ដព្រាហ្មណ៍
សំគាល់នូវឧបាយកលមួយថា នាយើងនឹងទៅយករាជសម្បត្តិឯមិថិលា
នគរ សូម្បីអស់ស្ដេចទាំងអម្បាលនោះ យើងនឹងបរើផឹកស្រាជ័យ
បានហើយ ក៏សូម្បីនឹងឃាត់ស្ដេចទាំងនោះថា ឱ បពិត្រមហារាជអើយ!
យើងនឹងយកសម្បត្តិស្ដេចវិទេហរាជនោះ យើងនឹងគាលធ្វើអ្វីឡើយ រី
រាជសម្បត្តិស្ដេចវិទេហរាជនោះ សឹងជាទ្រព្យសំរាប់យើង ហើយ
អញ្ជើញក្រឡាប់មកស្ទេះនៅនេះសិនហោង ។ អាចារ្យកេវដ្ដព្រាហ្មណ៍
គៀនអស់ស្ដេចទាំងអម្បាលនោះ ដោយនូវឧបាយកលយល់ហើយ,
ស្ដេចទាំងអម្បាលនោះស្ដាប់ពាក្យអាចារ្យនោះហើយ ក៏ក្រឡាប់វិលទៅ
ហោង ។ រីបុរសជាឧបនិក្ខិត្តរបស់ព្រះមហោសថវិញ ប្រើពត៌មាន
មកវិញទៀតថា រីស្ដេចចុលនីព្រហ្មទត្តរាជ ស្ដេចនឹងមកនាមិថិលានគរ នូវ
ស្ដេចមួយរយនឹងមួយជាបរិវារ តែបានអាចារ្យកេវដ្ដព្រាហ្មណ៍ឃាត់
ស្ដេច ក៏ស្ដេចវិលក្រឡាប់ទៅកាន់ព្រះនគរស្ដេចវិញហោង ។ មហា-

សត្តោបំ គេសំ គគោ បញ្ញាយ គស្ស ករិយំ ជា

ឆន្ទតិ បតិសាសរំ បេសេតិ ។ រីពោធិសត្វប្រើពតិមាន

គបរិញ ទៅដល់បុរសមកព្រមាននោះដូច្នេះថា ចាប់ដើមអំពីនេះទៅ

ចូរព្រះស្តេចប្រើមកឲ្យបានដឹងនូវអំពើស្តេចនោះហោង ។ រីស្តេច

ចុលនីព្រហ្មទត្តកជស្រដីមួយអន្ទើនឹងអាចារ្យកេវដ្តព្រាហ្មណ៍ថា ឥឡូវ

នេះ យើងនឹងធ្វើម្តេច ? ។ អាចារ្យកេវដ្តព្រាហ្មណ៍ទូលថា យើងបំ-

ផឹកស្រាជ័យបាន នាបុរសអាមាត្យផងទាំងឡាយ ឲ្យប្រដាប់សំកប់នូវ

ទព្វាននោះស្រេចហើយ ចូរអណ្តាប់ដំកល់ទុកនូវស្រាបានមួយរយឆ្នាក់

មួយពាន់ឆ្នាក់ ហើយចូរនាំមកនូវបាយដំណើប នូវត្រីសាច់ផងទាំង

ឡាយជាដើមនោះ មានដំពូកផ្សេង ៗ ស្រេចហើយ បង្គាប់ប្រើអា-

មាត្យ ។ ឮដំណាលនោះរីបុរសទបនិក្ខិត្តនៃពោធិសត្វ ប្រើនាំពតិមាន

នោះមកកាន់ទៅមហោសថផ្តាំដូច្នេះថា មួយទីសោត រីស្តេចចុលនី-

ព្រហ្មទត្តកជនោះ ផ្សំថ្នាំពិសនឹងស្រា មានចំណង់ចង់សម្លាប់ស្តេចទាំង

ឡាយមិនដឹងខ្លួនឡើយ ។ មួយទីសោត, ព្រះមហាសត្វនឹងដឹងពតិមានអំពី

សេកសុវបណ្ឌិតតែងទៅសំណាក់បុរសនោះ ហើយមហោសថនឹងចង់

ដឹងស្តេចនោះ ថ្ងៃណានឹងទៅផឹកស្រាជ័យ, ផ្តាំដូច្នោះហើយ ប្រើ

ឲ្យនាំពតិមានឲ្យទៅអាមាត្យប្រើមកព្រមាននោះ ។ តេ តថា ករឹ-

សុ រីអាមាត្យនោះ ធ្វើឮដំណាននោះហើយ, ក៏ពោធិសត្វអង្គពិនិត្យថា

ពួកប្រាជ្ញទាំងឡាយមិនគួរធ្វើនូវអញនេះឡើយ, មួយទៀតសោត ស្ដេច ទាំងគម្ពលនេះ ក៏នឹងឲ្យស្លាប់ដរតែស្ដេចទាំងឡាយនោះ ស្លាប់ ឥតសង្ស័យឡើយ, ព្រះមហាសត្វអ្នកឲ្យហៅយោធាមួយពាន់ដែលកើត ព្រមថ្ងៃមួយនឹងពោធិសត្វនោះមកផ្ដាំនូវពាក្យដូច្នេះថា ម្នាលគ្នាយើង អើយ! ព្រះបាទចុលនីព្រហ្មទត្តរាជនោះ ដូចយើងបានឮមក គាត់ថា នឹងចង់ទៅកាន់ព្រៃឧទ្យានឋានស្នាក់ ហើយគាត់នឹងប្រដាប់មានចំណាន់ បំផឹកស្រាជ័យ មានស្ដេចមួយរយនឹងមួយជាបរិវារ អ្នកចូលទៅ ឋាននោះ កុំឲ្យស្ដេចទាំងឡាយដឹងខ្លួន ចូរប្រដាប់កំពលអាសនាស្ដេច ទាំងឡាយនោះទីទៃ ៗ ហោង; តែអាសនាស្ដេចចុលនីព្រហ្មទត្តរាជនោះ នាលផ្ទៃឋានកណ្ដាល ហើយចូរអ្នកទាំងឡាយដណ្ដើមយកអាសនានោះ អ្នកទាំងឡាយត្រូវស្រដីថា នេះអាសនាស្ដេចយើង នេះអាសនា អម្ចាស់យើង ម្ល៉ោះហើយបុរសទាំងឡាយនោះគេថានឹងអ្នកទាំងឡាយ ដូច្នេះ នេះបុរសអាមាត្យស្ដេចឯណាហ្ន៎: គ្នាយើងទាំងឡាយ ចូរថា ដូច្នេះ យើងនេះជាអាមាត្យនៃព្រះបាទវិទេហរាជ អស់គេទាំងនោះ គេនឹងស្រដីមួយអន្ទើនឹងគ្នាយើងទាំងឡាយគេនឹងថាដូច្នេះ យើងចាប់ យករាជសម្បត្តិស្ដេចទាំងឡាយនោះ តែប្រាំពីរឆ្នាំ អធិកនូវ ៧ ខែ, ៧ ថ្ងៃទេ, យើងមើលមកប្រមាណឯស្ដេចវិទេហរាជនេះ សូម្បីយើងនឹង ចាប់តែមួយថ្ងៃហោង; ថាដូច្នោះហើយ ខ្ញាចខ្ញីនឹងព្រះបាទវិទេហរាជ

នោះហ៎ះ ! ចូរព្រះស្តែងទៅកំពៅអេះ យកអាសនាមួយអង្គុយទីនគ្នាទាំងឡាយហោង ហើយចូរអ្នកទាំងឡាយធ្វើដំណោះឈ្មោះប្រកែកជជែកពាក្យនឹងស្តេចយើងថា វៀរតែស្តេចចុលនីព្រហ្មទត្តកជឯងចេញនឹងមានស្តេចដទៃឯណាក្រៅលែងជាងនោះឥតអង្គីមានឡើយ ហើយសូម្បីមា-ត្រាអាសនានៃស្តេចយើង អ្នកទាំងឡាយមិនឲ្យបានផងហោង នាឥឡូវនេះ ស្រោណាទឹងផឹកក្តី ត្រីសាច់នឹងចំណីធីក្តី យើងកុំឲ្យធំបានឡើយ ហើយអ្នកទាំងឡាយសន្ទាប់គេនៅនាហ៍ខនោះ ចូរគ្នាយើងស្រែកហៅនូវសត្វកោលាហលរវល់រចល់នោះឲ្យច្រើន ហើយយើងកាន់យកនូវព្រ-នន់ដំបងផងទាំងឡាយឲ្យធំប្រដំវាយគ្នាតពន្ធនទាំងឡាយ ធ្វើឲ្យខ្ទាត់ខ្ទាយត្រីសាច់ទាំងឡាយ ចូរកុំឲ្យធំបានឡើយ ឲ្យរត់ឲ្យធាប់ចូលទៅកណ្តាលជំនុំសេនាយោធាទាំងឡាយ ហើយគ្នាងចូលទៅក្នុងនគរស្រែកនូវសត្វនោះឲ្យរវល់រចល់ឡើង ធ្វើហាក់ដូចកលសុរក៏នឹងចាប់អាត្មា ចូរគ្នាងស្រែកឃោសនាឡើងថា រះយើងនេះ ជាអាមាត្យទៅមហោសថអ្នកប្រាជ្ញ អាចបិតៈនាំមិថិលានគរនាយហោង ហើយគ្នាងថាដូច្នេះ ភោ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយអើយ ! ពោះយោបទនឹងអាចមកចាប់ស្តេចយើងលង់លង់មើលហ៎ះ ។ ... តុម្ហាកំ អាគតការំ ជាជា-បេត្វា អាកឡូថាតិ វត្វា បេសេសិ ។ តេ សាធូតិ តស្ស វចនំ សម្បដិច្ឆិត្វា វត្វា ... ។

(នៅមានត)

ការរលាយនៃភពផែនដី

និង

កើតជាថ្មីសាឡើងវិញ

ពាក្យកាព្យ

លោក ញុង.សៀង និពន្ធ

(តចប់)

ការកកើតឡើងវិញនៃពិភពលោក

តពីនេះទៅយូរអនេក ពេលមួយមហាមេឃស្រែកធ្ងន់ធ្ងើយ
ផ្គរលាន់ទទ្រើនកើនឥតស្បើយ គគ្រេងល្វេងល្វើយ ហាក់ស្រណោះៗ
ហាក់ដូចស្រណោកសោករលឹក អាសូរដីទឹកសព្វកៀនកោះ
ទីឋានប៉ុន្មានដែលឆេះនោះ ដោយក្តីអាឡោះស្មោះពេកក្រៃ ៗ
រួចតាំងបង្អុរភ្លៀងរលឹម ទូទឹមជានិច្ចអចិន្ត្រៃយ
ផ្សើមគ្រប់កន្លែងភ្លើងប្រល័យ ទូទៅទាំងផ្ទៃគួរអស្ចារ្យ ៗ
គ្រាប់ភ្លៀងធំប៉ុនដូចគេសាច សក្យសក្តិស្វាចតូចល្អិតឆ្មារ
ហើយកាន់តែច្រើនលើសប៉ុនខ្នារ យូរយារធារធំប៉ុនឈើទាល ៗ
ភ្លៀងក្នុងគ្រានេះមិនដូចមុន ភ្លៀងទៀងទ្វេគុណជំក្រកាល
ភ្លៀងទាំបង្កើតចក្រវាឡ ភ្លៀងទាំបណ្តាលស្រីសួស្តី ៗ
ភ្លៀងមិនដាច់គ្រាប់ជាប់ជានិច្ច ភ្លៀងទាល់តែលិចគ្មានសល់អ្វី

ភ្លៀងយូរអង្វែងក្នុងលោកិយ   ភ្លៀងពេញភពបីទំបាំងស្ងាត់ ៗ
កាលភ្លៀងបង្អុរពោរពេញហើយ   អ្នកអើយមានខ្យល់បក់បោកផាត់
គឺខ្យល់អស្ចារ្យខ្យារក្តាត់   បក់ពុះពារកាត់កណ្តាលទឹក ៗ
បក់បៀតជ្រៀតជ្រែកបែកពពុះ   បក់ប៉ុនគេព្យុះសូរគឹក
បក់ហើយបក់ទៀតឆ្មៀតពន្លឹក   បក់ទាល់តែទឹកឡើងកករឹង ៗ
បក់ខ្លាំងប្រជួនជួនយ៉ាំងញាប់   បក់ថែមសន្ធាប់រ៉ូរឹង ៗ
បក់មិនសម្រាកផ្អាកត្រឹមហ្នឹង   ខ្យល់នៅតែប្រឹងតឹងចម្លែក ៗ
ខ្យល់បក់ចំហៀងឆៀងទៅក្រោម   ព័ទ្ធឡោមជុំវិញគ្រប់ចំណែក
តាំងទ្រដុំទឹកមិនឲ្យបែក   ខ្ទង់ខាប់អនេកទៅលើខ្យល់ ៗ
ប្រៀបដូចទឹកដក់លើស្លឹកឈូក   ផ្ទើងផ្ទាំងឥតភ្លូកនៅសល់វ៉ល់
ការយាំខ្លាំងខ្ចប់គ្រប់មណ្ឌល   ដូចគេតំកល់ជាប់ដរាប ៗ
រួចហើយខ្យល់បក់ជាលំដាប់   រុញច្រានប្រញាប់កាន់ទីទាប
ដើម្បីបង្កើតផែនដីរាប   ទៅតាមសភាពដ៏បុរាណ ៗ
គ្រានោះព្រហ្មលោកកើតឡើងវិញ   តាំងឋានសួគ៌មិញក៏កើតបាន
តាមដោយទំនងទងដើមដាន   គ្រប់ជាន់ថ្នាក់ឋានដូចធម្មតា ៗ
ចំណែកផែកឋានមនុស្សលោកថ្មី   មិនទាន់មានដីព្រៃព្រឹក្សា
មានសុទ្ធតែទឹកសន្ទឹកថ្លា   ល្ហល្ហាចក្រណាលទ្វាមសាយ ៗ

ស្រាប់តែមានខ្យល់ខ្លល់គគ្រឹក(១) បក់បិទខ្ទប់ទឹកខ្ទាំងមាលព្យាយ
ធ្វើទឹកឲ្យទាប់ស្អិតអន្ទាយ ឲ្យកើតខ្ទិះក្លាយមានរសឆ្ងាញ់ ។
ខ្ទិះដីនោះឯងអណ្តែតត្រា លើទឹកជម្ពាហាក់ដូចខ្លាញ់
ឬដូចទឹកដោះព្រោះចំកញ់ ផ្អែមឆ្ងាញ់មិនទាញ់សេផាតិស្ករ ។
មានខ្ទិនក្រអូបយ៉ាងឈ្ងុយឈ្ងប់ ពណ៌ស្រស់លើសលុបដំបរ
ជាទឹកឥតមានលាយកករ គួរឲ្យត្រេកអរចាប់ចិត្តចង់ ។

ក្នុងគ្រានោះឯងថ្ងៃឯសត្វ ដែលកើតវិបត្តិខាត់ស្លាប់បង់
ទៅកើតព្រហ្មលោកតាំងដៅពង្ស អង្វែងយូរលង់មុននេះកប្ប ។
ខ្វះអស់អាយុខ្វះអស់បុណ្យ កសិជាបដុនគឺត្រូវស្លាប់
កំបេវិលវឹងចុះក្រឡាប់ កើតជាលំដាប់ក្នុងលោកិយ ។
ដោយឧបបាតិកកំណើត ស្រាប់តែកកើតធំដឹងក្តី
ហើយមានពន្លឺភ្លឺរស្មី សរីព្រោលផ្ទាំងតាំងខ្លួនឯង ។
ជាសត្វមានឫទ្ធិពិតឧត្តម រុងរឿងថ្កើងថ្កុំសមចំពោង
បិតលើអាកាសដាសដាក់ស្តែង ហោះហ្យានខ្វាត់ខ្វែងក្លីព្រាងព្រាយ ។
មានតែបីតិជាអាហារ មិនទាន់ត្រូវការបេះឃ្លានបាយ
នាំគ្នាផ្លុកផ្លោះហោះប្រញាយ កញ្ជ្រៀវក្អាកក្អាយបានតាមចិត្ត ។
ប៉ុន្តែចំណែកគ្រឿងប្រដាប់ ខោអាវសម្រាប់ស្លៀកបាំងបិទ

១- ខ្យល់ផ្សេងមួយលើកទៀត ។

គ្មានទេអ្នកអើយបើតាមពិត ថ្វីបើមានឫទ្ធិបិតលើមេឃ ។
តាំងកេទសង្កេតទៀងប្រាកដ គឺគោលកំណត់កត់ចំណែក
ជាប្រុសឬស្រីផ្សេងដោយឡែក ក៏ឥតមានថ្កុតថែកសញ្ញា ។
គ្រាន់តែមានរាងពិតជាមនុស្ស មិនដឹងស្រីប្រុសខុសត្រង់ណា
ស្អាតធេងគ្រងិលស្រិលគ្មានត្រា មិនអាចពាយថាឲ្យត្រូវម៉ែក ។
ត្រគាកត្រគះកន្ទីង · ធីង រលោងរលីងដូចគេបក
សាច់មដ្ឋជិតស្និទ្ធឥតស្រុតស្រក កុញកកប្រឡែងលេងកំសាន្ដ ។
វេលាគ្រានោះមានសត្វមួយ មិនស្ងូវបេះព្រួយក្លៀវក្លាហាន
ឡេះឡោះជាងគេតាំងប៉ុន្មាន ឃើញខ្ទិះដស្ងានថាស្អុំនេះ ។
អណ្ដែតដេរដាសក្រាស់លើទឹក ពាសពេញសន្ទឹកច្រើនអីម្ល៉េះ
ក៏តាំងលូកដៃលៃកកេះ កកាយឆ្កុះបេះញាត់មាត់ប៉ុប
រសជាតិនោះឯងសែនឆ្ងាញ់ក្រៃ សរសៃប៉ុន្មានជ្រួតជ្រាបសព្វ
ភ្ញក់មើលប៉ុណ្ណោះមិនទាន់ស្កប់ រឡិបរឡប់បេះតែថែម ។
រីសត្វឯទៀតធ្មៀតគ្រាប់តាម ជញ្ជក់មាត់ញ៉ាំមល់ទ្វើប៉ុមៗ
ពីព្រោះខ្ទិះដីមានរសផ្អែម ស្រាប់តែផ្អើលក្រុមគ្មានសល់ម្នាក់ ។
ធ្កុះស៊ីតិចៗ មិនអស់ចិត្ត ព្រោះដៀតក្ដីល្មោភលោភជំពាក់
មិនកាយខាងលើសើកក់ៗ លេងលូកដល់ថ្នាក់ប្រឡាក់ដៃ ។
ពូតជាពន្លូតស៊ីឃ្មុមៗ ស៊ីនោះមិនល្មមទេអ្នកប៉ៃ

ដូចមនុស្សអត់បាយឃ្លានយូរថ្ងៃ
ពិតឥតសំច័យចាល់តែខ្ទួត ។
ព្រោះតែបរិភោគយោកខ្ទិះដី
រស្មីដែលធ្លាប់ភ្លឺក្រឡែត

ក៏ស្រាប់តែបាត់ស្ងាត់មួយភ្លែត
បណ្ដាលកើតហេតុងងឹតឈឹង ។
តាំងផ្អើលរវល់ខ្វល់ជ្រួលជ្រើម
ពពឹមពពើមភ័យស្មោស្មឹង

ពពាក់ពពូនលូនប្រែប្រឹង
មិនដឹងជាទៅទិសខាងណា ។
ធ្លាប់មានពន្លឺភ្លឺខ្លួនឯង
ចិញ្ចាចចិញ្ចែងដូចតារា

ឥឡូវខ្វាត់បាត់ពីកាយា
ព្រោះតែតណ្ហាលោកលើសលន់ ។
សត្វទាំងប៉ុន្មានខានសប្បាយ
កើតក្ដៅក្រហាយស្ដាយពេកពន់

ជំនុំគ្នាព្រួយជួយគិតគន់
បែរបន់ទឹករកពន្លឺថ្មី ។
គ្រានោះមានភ័ព្វគាប់មង្គល
សុរិយមណ្ឌលរឿងរង្សី

បំបាត់ភ័យសត្វក្នុងលោកិយ
ទើបបើករស្មីភ្លឺច្បាស់ថែង ។
រីឯពួកសត្វកំពុងព្រួយ
ងើបក្បាលរង្គួយអរក្រៃលែង

បានឃើញពន្លឺភ្លឺចិញ្ចែង
ផ្អើលរត់ខ្វាត់ខ្វែងងើយមើលមេឃ ។
កញ្ចែងកញ្ចាត់បាត់ក្ដីទុក្ខ
រីកមុខប៉ប្រិមញញឹមត្រេក

លោកហៅកញ្ច្រៀវខ្ញៀវអនេក
សប្បាយចំឡែកស្រែកហោហា ។
ទើបតាំងសន្មតនាមពន្លឺ
មណ្ឌលដែលភ្លឺថា "សុរិយា(១)"

១– សន្មតនាមថា "សុរិយៈ" ព្រោះពន្លឺនោះក្នុងពេលដែលរះឡើងអាចបំបាត់នូវភ័យព្រួយរបស់សត្វ ហើយញ៉ាំងសួរភាពគឺសេចក្ដីត្រៀវក្លាឲ្យកើតឡើង ។

ព្រោះហេតុញាំងសត្វព្រួយចិត្ត ឲ្យបានក្លៀវក្លាបាត់ភិតភ័យ ។
ក្នុងកាលនោះឯងព្រះអាទិត្យ សំដែងរុងច្ចែងពេញមួយថ្ងៃ
ក៏អស្តង្គតរលត់ក្ស័យ ទៅតាមសម័យលោកនិយម ។
ពួកសត្វនិករពាំងនោះឯង តឹងទ្រូងចំបែងរែងបារម្ភ
ងងឹតចូលលុកមុខក្រៀមក្រំ នាំគ្នាខិតខំអធិដ្ឋាន ។
ទះទគុណបុណ្យព្រះអង្គអើយ ម្តេចឡើយមកនាំឲ្យព្រួយប្រាណ
ម្តងមានពន្លឺម្តងគាក់ខាន ក្សេមក្សាន្តមិនបានហូរហែសោះ ។
ប្រសិនបើមានពន្លឺទៀត យើងអស់ចង្អៀតព្រួយក្រៀមក្រោះ
មុខជាកែកាយសប្បាយស្មោះ រំដោះកង្វល់ខ្វល់គានគឹង ។
កាលនោះរីឯចន្ទមណ្ឌល កើតងាយនិមលហាក់យល់ដឹង
សេចក្តីប៉ុនប៉ងបំណងហ្នឹង ដែលសត្វរំពឹងទន្ទឹងខ្លាំង ។
បញ្ចេញរស្មីពិសីច្រើន រះលេចកើតឡើងពន្លឺចាំង
គ្រប៉ះគ្រប់ខ្ទង់សម្រាំង ភ្លឺផ្លាំងស្រទន់ពេកពណ្ណនាយ ។
ពពួកសព្វសត្វពាំងប៉ុន្មាន កំពុងតឹងតានប្រាណធុញណាយ
ស្រាប់តែត្រឡប់ជាប្រែក្លាយ ញញឹមក្អាកក្អាយសប្បាយក្រៃ ។
នាំគ្នាសន្មតកត់តាំងតែង ពន្លឺនោះឯងថាចន្ទ[1]ថ្ងៃ

១– កំណត់នាមថា "ចន្ទ" ព្រោះពន្លឺនោះហាក់ដូចជាដឹងនូវ "ឆន្ទៈ" (បំណងឬអធ្យាស្រ័យ) របស់សត្វទើបរះឡើង ។

ព្រោះរះបំពេញអធ្យាស្រ័យ   ពួកសត្វដែលភ័យឱ្យធូរស្រាល ។
ពីនេះតទៅជាលំដាប់   កើតផ្កាយ តាន់តាប់ដ៏ត្រកាល
ជារូបផ្សេង ៗ គួរត្រេកអាល   ព្រោងព្រាយជាសដាលពេញមេឃា ។
តាប់តាំងពីនោះជាដើមហេតុ   បរិច្ឆេទកត្រីទិនទក់
កើតមានប្រាកដកំណត់ឃ្មា   ទៀងពេលវេលាជាដកប ។
រីឯរដូវទីងខែឆ្នាំ   មានគ្រឿងចំណាំតាមសភាព
កំរិតល័ក្ខណ្ឌកាន់រៀងកប   ឥតសាបរលាបដល់សព្វថ្ងៃ ។
ចំណែកគតផែនដែនប្រថពី   បពិតគិរីធំស្កឹមស្កៃ
សិនេរុកជហិមាល័យ   កើតក្នុងសម័យជាន់នោះ[១] ឯង ។
តំណជាតិធាតុស្មៅដុះដេរដាស   លូតលាស់ពេញពាសសព្វកន្លែង
ទាំងព្រៃព្រឹក្សាលតាវែង   ប្រដែងដុះដេរជាលំដាប់ ។
ទីងថ្ងៃឯពួកសត្វទាំងឡាយ   លែងព្រួយខ្វល់ខ្វាយណាយយ៉ុនយ៉ាប់
បរិភោគខ្ទិះដីឆ្ងាញ់ចំណាប់   ដែលមានស្រេចស្រាប់សម្រាប់ខ្លួន ។
លុះកាលកន្លងយូរអង្វែង   កំឡាំងកំហែងក៏មាំមួន
ប៉ុន្តែសម្បុរលែងភ្លឺខ្លួន   ខ្វះទៅសមសួនខ្វះស្មៅហ្មង ។
អ្នកមានរូបល្អសពណ៌កាយ   មើលងាយអ្នកអន់ឯទៀតផង
ជៀមជាមតាក់ឡៀលជៀលឌីជង   ថាអាប់ពេកៈហោង សាច់គគ្រើម ។

១– កើតដំណាលគ្នាក្នុងថ្ងៃកំណើតនៃព្រះអាទិត្យនិងព្រះច័ន្ទ ។

មើលទៅត្រាតមិនស្អាតស្អំ　　សម្បុរមិនសមដូចពីដើម
ភាំងបែបកខ្វរគួរឲ្យខ្ពើម　　កុំមកទើមទើមនៅក្បែរអញ ។
ព្រោះមើលឆាយគ្នាជាបច្ច័យ　　នាំឲ្យចង្រៃកើតគ្នាន់ខ្នាញ់
ខ្ទិះដីដែលមានរសជាតិឆ្ងាញ់　　ស្រាប់តែតាលតាញវិនាសបាត់ ។
នាំគ្នាជំនុំជុំខ្វល់ខ្វាយ　　មិនសូវសប្បាយស្តាយពេកក្តាត់
ពុំគួរមានឥមកផ្តាច់កាត់　　កំតាត់ចំណីឆ្ងាញ់ពីសា ។
ពេលនោះស្រាប់តែក្រមរដី　　កើតឡើងថ្មោងថ្មីមានឧបមា
ដូចផ្សិតក្បាលពស់ស្រស់ថ្លៃថ្លា　　មានរសឱជាឆ្ងាញ់ពេកក្រៃ ។
បានជាចំណីសត្វទាំងឡាយ　　ចែកគ្នាប្រញាយគ្រាន់អាស្រ័យ
ចិញ្ចឹមជីវិតរៀងរាល់ថ្ងៃ　　គជាបច្ច័យយូរអង្វែង ។
កើតមានកំឡាំងខ្លាំងស្វាហាប់　　រឹងប៉ឹងចំណាប់យ៉ាងខែងរែង
រីឯសម្បុរក៏ផ្លាស់ផ្លែង　　តាំងដៀលគ្នាឯងដូចមុនទៀត ។
លុះក្រមរដីវិនាសទៅ　　ពពួកសត្វនៅព្រួយចង្អៀត
ចេះតែគិតគៃលៃ ឈ្លាសទៀត　　ពិគ្រោះរកស្បៀងលៀងជីវិត
វេលាគ្រានោះបពាលត:[១]　　ច្រើនក្រៃណាស់ណាំដុះជុំជិត ។
មានរសផ្អែមល្ហែមយ៉ាងប្រណីត　　ជាទីពេញចិត្តសត្វទាំងឡាយ ។
កាលយកវល្លិនោះជាអាហារ　　សឹងមានហេតុការណ៍ដូចបរិយាយ

១– ឈ្មោះវល្លិមួយយ៉ាងមានរសជាតិផ្អែម, មានសណ្ឋានដូចវល្លិត្រកួន ។

ខាងដើមមកហើយដោយទ្រូសត្រាយ　　គឺនាំប្រែក្លាយជាលំដាប់ ។
លុះកាលតមកក៏យូរលង់　　វល្លិ៍នោះមិនគង់អស់កាលកប្ប
សូម្បីសម្បូរដោសតាន់តាប់　　ក៏ប្រែក្រឡាប់ពាយសូន្យសោះ ។
សព្វសត្វកើតទុក្ខមុខក្រៀមក្រំ　　រងព្រួយបារម្ភស្តាយស្រណោះ
ស្មានបានវល្លិ៍ធ្លាញ់ជាកេរ្តិ៍កោះ　　តែមិនដូច្នោះខុសបំណង ។
គ្រានោះឯងកួរស្រូវសាលី　　ពណ៌ស្រស់ពិសីដុះឡើងស្គង
ផ្លែជាអង្ករសម៉ត់ម៉ង　　ស្អាតស្រេចតែម្តងមិនបាច់ស្រិត ។
មានខ្លិនក្រអូបយ៉ាងប្រសើរ　　ឈ្ងុយឈ្ងប់ប្រហើរក្រៃពេកពិត
គឺជាវត្ថុគួរជាប់ចិត្ត　　ដើមដុះដិតស្និទ្ធបិតពាសវាល ។
វីសត្វទាំងឡាយបានឃើញភ្លាម　　ប្រឹងស្ទុះរ៉មដោយស្រើបស្រាល
ប្រឡេះបេះស្រូវថ្មីត្រកាល　　ធ្វើជាអាហារយ៉ាងរីករាយ ។
តាមក្នុងគម្ពីរមានសំដែង　　ថាពេលនោះឯងកើតផ្ទាំងបាយ
សព្វសត្វទាំងអស់មុខស្រស់ស្រាយ　　ចែកចាយប្រើប្រាស់គ្រប់គ្នា ។
គេយកអង្ករដាក់ក្នុងឆ្នាំង　　រួចតាំងដាក់លើថ្ងា
មានភ្លើងឆេះឯងស្តែងណាស់ណា　　ក្តៅពីថ្ងាជានោះឆ្អិនស្រេច ។
គេគ្មានត្រូវការដោយសំឡ　　ដែលផ្សំគ្រឿងស្ពិតត្រីសាច់
ឬម្ហូបឯទៀតមិនចាំបាច់　　សម្រេចមានតែបាយនោះឯង ។

ចិត្តអ្នកបរិភោគចង់ដូរប្រែ(១) មិនចាំកែវទ្រព្យខ្នះខ្នែង
រសជាតិបាយនោះអាចផ្លាស់ផ្លែង ក្លាយក្លាមទៅឯងតាមចិត្តនឹក ។
ចំណែកផ្លែស្រូវមានធម្មតា បោចបេះត្រង់ណាក្នុងពេលព្រឹក
ពេលល្ងាចមានវិញពេញសន្ទឹក ទ្រុចទ្រុលណែនញឹកដូចប្រក្រតី ។
អស់លោកអ្នកអានបានពិនិត្យ ត្រិះរិះគន់គិតពីមនុស្សថ្មី
ប្រហែលសង្ស័យដែរឬអ្វី បរិភោគចំណីគ្មានផុះនោម ។
ស៊ីហើយស៊ីទៀតធ្មៀតចម្រុះ បេះតែបញ្ចុះប្រកចាំងតោម
បើគ្មានទ្វារចេញជេញទៅក្រោម របស់នោះទ្រោមទៅឯណា ។
វរៀងត្រង់ហ្នឹងសឹងជ្រាបស្រាប់ ដូចខ្ញុំសាស័ព្ទខាងដើមថា
សត្វមានកំណើតពីព្រហ្ម ជំបូងគឺគ្នាគ្មានទ្វារមគ្គ ។
ឥឡូវខ្ញុំសូមលៃជំរាប ឲ្យលោកអ្នកជ្រាបដោយជាក់លាក់
ទៅតាមហេតុកេចលំដាប់ថ្នាក់ កុំឲ្យរាំនរាក់ពាក់សេចក្តី ។
អាហារជាន់នោះខ្ពស់បំផុត ដូចទិព្វបរិសុទ្ធក្នុងលោកិយ
ជំបូងគឺរសជាតិខ្ទិះដី ដែលកើតឡើងថ្មីសម្រាប់សត្វ ។
រហូតមកដល់បពាលតា វិសេសថ្លៃថ្លាឆ្ងាញ់ពេកក្តាត់
កាលលេបចូលក្លាមរលាយបាត់ ជ្រួតជ្រាបស្ងួនស្ងាត់សព្វសរសៃ ។
គ្មានសេសសល់កាកជាលាមក ខ្ទិនស្អុយគគ្រក់អសោចិក្រៃ

១– មានៈសង្ឃូវប្រែជាដើម ។

លំបាកបត់ជើងវៀនកល់ថៃ　　ដូចក្នុងសម័យយើងនេះឡើយ ។
ប៉ុន្តែមកដល់ស្រីសាលី　　រីភេទប្រុសស្រីណាអ្នកអើយ
មុខជាកើតមានប្រាកដហើយ　　គម្ពីរបានឆ្លើយយ៉ាងជាក់ស្តែង ។
ព្រោះជាតិអាហារមិនមែនជ្រាយ　　មិនធាប់លាយគ្នាមឯង ។
កាលលេបចូលទៅនៅត្រាំត្រែង　　នាំកើតតឹងតែងរែងរឹករ ។
គ្រានោះសព្វសត្វព្រួយចិត្តខ្វល់　　ព្រោះណែនហួលហល់ឆ្អល់ខ្ទេរ
តឹងពោះក្តុង ៗ ហាក់ដូចស្គរ　　បញ្សរក្អែកស៊ីងប្រឹងភិតភ័យ ។
ប៉ុន្តែដោយមានភ័ព្វរក្សា　　កសិដគាថាជោគជ័យ
គឺធមិធម្មជាតិមកជួយលៃ　　រវៃសម្រួលពីរៀងហ៊ឹង ។
ពេលនោះអស្ចារ្យការចំឡែក　　ស្រាប់តែក្លាយបែកចែកជាលិង្គ[1]
មួយពួកលេចលូតស្អុយធ្កឹង　　ខ្វល់ទឹងតឹងហាក់ដូចប៉ោល ។
មួយទៀតស្រកូកក្រាបទៅតល់　　នរណាមិនយល់កុំជេញដោល
ប្រយ័ត្នខ្ញុំភ័យល្ងាំងរត់តោល　　គេចបាត់ស្រមោលខានគេរឿង ។
កើតទ្វារមួយទៀតផ្សេងដោយឡែក　　ទុកជាចំណែកបញ្ចេញគ្រឿង
លាមកអ្នកអាប់ខ្ទង់ខាប់លឿង　　កុំឲ្យកកគៀងទើបសុខស្រួល ។

១– ភេទ, លក្ខណៈ ឬ គ្រឿងសំគាល់ជាប្រុស-ស្រី ។ អ្នកដែលធ្លាប់មានភេទជាប្រុសពីដើម (ក្នុងកាលមុនភ្លើងចេះកំឡ្យ) ពេលនោះបានទទួលភេទជាប្រុសវិញ ឯអ្នកដែលធ្លាប់ជាស្រីពីដើម ក៏មានទំនងដូចគ្នាដែរ ។

កាលបានកើតគ្នាទាំងពីរក្រោម　　អ្នកដែលទឹមតាមតឹងណែនអួល
បក់ដើងតូចធំតាមសម្រួល　　អស់ក្តុកហួលស្រួលធម្មតា ៗ
កៃបំកប្រុស ៗ ធ្លល់មិនដឹង　　អ៊ក់ខ្ទួនហ្វឹងពិបាកថា
ស្រាប់តែកើតក្តាមមកពីណា　　ឮយ៉ាំរាំងបែបក្រង់កង់ ៗ
ទើបមើលនាយអាយដោយអឹមអៀម　　មិនស្ទាត់បាត់ស្មៀមលបសំឡក់-
សំឡឹងកិនស្រីក្អកមក់ ៗ　　ហាក់មានអ្វីធក់ប្រទាញចិត្ត ៗ
រីឯស្រី ៗ ជួរប្តោះដែរ　　កំតាំងផ្អាកបែរមើលបញ្ចឹត
បញ្ចៀងជៀងវិញដោយស្នេហ៍ស្និទ្ធ　　យូរ ៗ វិបរិតលែងឃ្លានបាយ ៗ
ខាងណោះផ្អាកទៅខនលគក　　ខាងណោះក្អួតមកត្រគាកសាយ
ភគៈកេលភលជាលក្នុងកាយ　　បបូរមាត់ស្វាយក្អកមមី ៗ

ពាក្យ ៩

មេឃខ្មួំមរលឹមលាយព្រះពាយផាត់
ព្យុះកំហាត់កាត់កំហោកបោកសព្វទី
ឈើតូចធំរលំខ្ទេចរេចរីករី
ខ្យល់យាយីចិប៉ុន្មានគ្មានកំបាំង ៗ
ផ្គរគ្រឹកក្អឹកកគ្រេងលេងខ្ញូរមេឃ
លាន់អនេកឆ្លុកបន្ទោរញ្ញាក្តាចផ្ទាំង
កាំរន្ទះរះរន្ទឹកទ្រុឌទាំង

បាញ់ម៉ាំងម៉ាំងតាំងក្ដីប្រាលដាលប្រាក់ ។
គួរឲ្យគឹតគិតឲ្យភ័យលៃខ្លាចផាប់
ផ្អើលដូចទ័ពញាប់រចល់ខ្វល់ទាំងសត្វ
សូរសម្រែកស្រែកទ្រហឹងប្រឹងប្រយ័ត្ន
ខ្លះបោលបាត់ខ្វាត់ទៅឆ្ងាយផាយបះជើង ។
ខ្លះកក្រើកកំរើកដល់ទល់កុដគ្គ
នាគរឿងរុងពន់ពារក្លារងើបឡើង
ទឹងធុរធេរក្រេវពិរេពធក្រោធដូចភ្លើង
ក្បាលទ្រមើងដំឡើងបុទ្ធិឥតស្ញប់ស្ញែង ។
ទើបស្ដេចនាគងាកងោកត្បុលសសុលចូល
ជ្រែកក្ដងស្បលបណ្ឌលកោះស្ពោះចំពោង
កន្ទុយញាច់ជាប់ប្រកិតរឹតទឹងខែង
ក្បាលប្រឡែងរែងប្រឡូកចូកព្រៃស្ពាប់ ។
សូរសន្ធឹកគគឹកញ័រខ្ទរចំឡែក
រឹងសព្ទួកបែកផ្កាគ្រែងដូចផ្សែងអ័ព្ទ
ពើខ្លាយសាយសព្រាតខ្វាតទន់ទាប់
នាគស្ពឹស្លាប់យ៉ាប់ដូចម្ដេចមិនគេចពា ។
ដល់បាតកោះស្ដោះព្រួសពិសទ្រឹស្ដទ្រទន់

ហាក់បង្អន់ចង់ស្រងល់ឆ្អល់អាត្មា
ញ័រចំប្រប់ចប់យ៉ាំកកាយណាយចិន្តា
ទើបនាគាកក្រឡាប់ចាប់វិង្ខី ។

ពាក្យ ៣

គ្រានោះអ្នកមានការស្រើបស្រាល កើតកើនត្រអាលប្រុសនិងស្រី
ឥតគិតប្រិតប្រៀនអៀនខ្មាសអ្វី យោលយោកជាសដីកណ្តាលក់លៗ
ចំណែកអ្នកមានក្តីអៀនខ្មាស ឃើញរឿងផ្តេសផ្តាសអំពើពាល
នៃពួកអ្នកត្រេកដេកត្រោបត្រាល ននលពាសវាលគួរឲ្យស្មេង ។
តាំងរើសដុំដីនិងដំបង គ្រវែងពោលខ្ទង់ពួកនោះឯង
ហើយដៀលដោយពាក្យជូរចត់ស្មែង សំដែងនូវការមិនពេញចិត្ត ។
ពួកអ្នកស្រើបស្រាលទាំងប៉ុន្មាន ស្តាប់ពាក្យនោះបានក៏រិះគិត
ឃើញថាពុំគួរតប្បពិត ទើបរៀបបាំងបិទធ្វើផ្ទះនៅ
ម្យ៉ាងទៀតឯរឿងគ្រឿងស្លៀកពាក់ ខ្លះក្រងប្រទាក់វល្លិ៍ក្រពៅ
ខ្លះខ្ចាស់ស្លឹកឈើឬក្រងស្មៅ ប៉ុនព័ទ្ធពីក្រៅការកេរ្តិ៍ខ្មាស ។
ពេលនោះផលស្រូវសាលី ដែលដុះពេញដីមុខដេរដាស
មិនទាន់ប្រែប្រួលឬវិនាស នៅតែពោរពាសដូចប្រក្រតី ។
ប៉ុន្តែលុះយូរតមកទៀត ពួកមនុស្សខំធ្មៀតទាំងប្រុសស្រី
នាំគ្នាបេះបូកប្រូតដាក់ល្អី ហើយក៏ឃ្មាតខ្មីយកទៅទុក ។

ដើម្បីបរិភោគឲ្យបានយូរ ជាការស្រួលជួរខ្លួនស្រណុក
គ្រាន់មានពេលខ្វះដេកស៊ុក កុំឲ្យគ្រុក ៗ កល់តែថ្ងៃ ។
ដោយហេតុពួកមនុស្សកើតគំនិត ទុកបាយរិះគិតចេះសំច័យ
ស្រូវទុំទិញមានតម្លៃ ក៏ពាយហើនហៃបន្តិចម្តង ។
មានផ្ទៃមិនញឹកសទឹកស្កះ កន្ទុងទីខ្វះដូចគេចង
ប្រមូលជាគុម្ពជាគុម្ពផង ហើយថែមមានល្អងកន្ទក់រំ ។
មានទាំងអង្កាមពណ៌ហង្សសៅ ក្តោបព័ទ្ធពីក្រៅជាសដិតជុំ
គឺស្រោបអង្ករដូចគេហុម ហើយមានខ្ទីទុំទៅតាមកាល ។
ពេលនោះផ្តើមមានអង្រែត្បាល់ បែនបុកដំដាល់មិនដូរស្រាល
យូរទៅកាន់តែទាំបណ្តាល ឲ្យកើតចិត្តពាលខូចអប្រិយ ។
ទើបតាំងលៃលកក់យចំណែក រាស់វែងតាយចែកស្រូវសាលី
ឲ្យស្មើភាគគ្នាទាំងប្រុសស្រី ចៀសរាំងកើតក្តីឈ្លោះតាស់ខែង ។
រួចហើយក៏បោះព្រំប្រទល់ កំរិតមណ្ឌលសព្វកន្លែង
បង្កើតជាស្រែក្រឡាខ្វង ស្រណុកហួងហែងផ្សេងដោយឡែក ។
ពួកអ្នកទាំងនោះក៏ប្រកាន់ នាទីកំណាន់វ័ណ្ឌចំណែក
ទៅតាមកំរិតស្រែគេចែក ឃើញថាស្រួលឯកប្លែកក្នុងចិត្ត ។
ប៉ុន្តែមិនយូរប៉ុន្មានសោះ មានខ្វះឡេះឡោះខូចទុច្ចរិត
បានលួចស្រូវគេ ៗ តាមគិត តាប់យកទៅប្រើតប្រៀនប្រដៅ ។

មួយលើកពីរលើកមិនកន់តាល   នាំឲ្យដាលរាលកើតមួរមៅ
អ្នកខ្លះចាប់បានវាគាត់ផ្ដៅ   ចិត្តនៅរឹងខ្លាំងតាំងកាយដ់ ។
អ្នកខ្លះដែលគ្មានកាន់វាគាត់   កំញើញជាកចាត់លាត់លោតច្រំ
តាល់តែអ្នកទោះឈើខ្លួនក្រំ   ធ្ងន់យាំងដំណាំស្មើរជិតស្លាប់ ។
មិនមែនតែរឿងលួចមួយទេ   អកុសលកើតទ្វេជាល់ដាប់
បន្ទិចនេះនោះឈ្មោះអ៊ឹងអាប់   គ្មានមេស្ដីប្រាប់ឲ្យស្ដាប់បាន ។
ទើបហៅប្រមូលគ្នាចួបជុំ   ជំនុំរើសរកអ្នកក្លាហាន
ដែលមានរូបល្អសមប្រាណ   ស័ក្តិខ្ពស់ថ្កើងថ្កានមានប្រាជ្ញា ។
ជាអ្នកទៀងត្រង់ផ្លូវផង់ពិត   មារយាទគំនិតវិសេសថ្លា
ប្រតិពលយល់ច្បាស់តាស់ក្បៀវក្លា   លើកជាមេបារបស់ខ្លួន ។
ដើម្បីទូន្មានប្រៀនប្រដៅ   អ្នកដែលល្ងង់ខ្លៅឲ្យមាំមួន
ដាក់ទោសទណ្ឌកម្មតាំងប្រដួន   ដល់អ្នករុកកួនឲ្យខ្លាចខ្លប ។
លុះបានពិគ្រោះអស់ពេលវែង   ឥតមានទាស់ខ្វែងក៏យល់ស្រប
ឃើញថារឿងនេះជារបប   សមសួនប្រកបតមបំណង ។
គ្រានោះក៏បានបបួលគ្នា   ស្រុកខ្មុំម្នាទៅអ៊ឹងកង
ពញាក់តពូនប្រុសស្រីផង   រកអ្នកចបងធ្វើជាមេ ។
ដល់ទីលំនៅបុរសម្នាក់   រូបកងសមស័ក្តិឆេតជាងគេ
ហាក់មានបុណ្យសានពីបុរេ   ក៏តាំងវិរៈប្រាប់ដំណឹង ។

តាមដោយដំណើរដែលខ្ញុំទប់ង   មានគោលបំណងរកទីពឹង
អង្វរសូមយកជាពំនឹង   បង្អែកមាំនឹងវែងឆ្ងាយ ។
បុរសបានស្ដាប់យល់ឃើញល្អម   ទទួលស្ម័គ្រព្រមដោយស្រស់ស្រាយ
រីមនុស្សទាំងអស់គីរកកាយ   ស្រែកហោសប្បាយលោតទះដៃ ។
រួចហើយទើបតាំងរៀបអភិសេក   សន្មតជាឯកអតិរេកក្រៃ
ឲ្យនៅស្រណុកសុខកល់ថ្ងៃ   គឺលើកតម្កើងទុកជាមកុដ ។
កាលនោះពាក្យថា "មហាសម្មតៈ"(១) ថ្លៃថ្លាអគ្គៈដ៏បរិសុទ្ធ
ក៏បានកើតឡើងមុនបំផុត   ពួកមនុស្សលំអុតតាំងដំកល់ ។
នាមនេះបុរសបានទទួល   ស្រុះស្រួលសម្រួលតាមយោបល់
ដែលគេព្រមព្រៀងប្រឹងថ្វាយខ្វល់   តែងតាំងប្រគល់ក្ដីជាធំនោះ ។
កាលបានទទួលងារស័ក្តិហើយ   មិននៅកន្តើយទទេសោះ
មហាសម្មតគាត់ហៅឈ្មោះ   អ្នកមានរឿងឈ្មោះកាត់សេចក្ដី ។
ផ្សះផ្សាឲ្យបានជានឹងគ្នា   ផុតទោសនិន្ទាពុំគប្បី
អ្នកណាខុសល្មមបន្ទោសស្ដី   ណាធ្ងន់អប្រិយបំបរបង់ ។
តាមដោយដំណើររឿងពិត ១   ត្រឹមត្រូវសុចរិតចិត្តផូរផង់
ឥតមានលំអៀងធៀងខ្វៀនខ្វង់   តម្រង់កែមនុស្សឲ្យសុខសាន្ត ។
ចំណែកខាងរឿងគ្រឿងបាយទឹក   ពេលល្ងាចនិងព្រឹកទាំងប៉ុន្មាន

១– មានន័យថា " អ្នកដែលមហាជនបានសន្មតតាំងឡើង " ។

ឥតមានលំបាកព្រួយវិនាន
បុរសនោះបានស្រួលជានិច្ច ។
ព្រោះគេតែងជូនស្រូវសាលី
ទាំងគៅទាំងល្អតាមច្រើនតិច
ជាសួយអាករបំពេញកិច្ច
គ្មានពុតកលល្បិចក្រឡិចវៃប្រែ ។
ដោយមានទំនងពាក់ទងហេតុ
ប្រមុខលើខេត្តស្រូវស្រែ
បុរសមានយសខ្ពស់ពូកែ
ស្រាប់តែបាននាមមួយទៀតថ្មី ។
ជា " ខត្តិយៈ[១] " វរៈវង្ស
ប្រសើរច្រើសទ្រង់ខ្ពង់ពិសី
ពិសេសឧត្តមសមល្បាញល្បី
មហាជនប្រុសស្រីស្រឡាញ់គ្រប់ៗ
តមកបាននាមក្រោយបង្អស់
ឧត្តុង្គឆើតស្រស់ដំលើសលប់
គឺនាម " រាជា[២] " កំពូលកត
សឹងបានជាមូលយ៉ាងសាខា ។
អស់លោកអ្នកអានបានជ្រាបទេ
អ្នក " មេធំ " នេះគឺនរណា
ដែលឡើងជាស្ដេចសាប់គឺថា
គ្រប់គ្រងរដ្ឋកប្បប្រថម ។

១– ជាអធិបតីនៃខេត្តស្រែចំការ ។ ២– អ្នកគ្រប់គ្រងបណ្ដាជនឲ្យបានសេចក្ដីរីករាយសប្បាយតាមធម៌ ។ នាមទាំង ៣ គឺ " មហាសម្មតៈ, ខត្តិយៈ, រាជា " តាមក្នុងអគ្គញ្ញសូត្រហៅថា " អក្ខរៈ " បានសេចក្ដីថា " ពាក្យសម្រាប់កំណត់ដាក់ឈ្មោះ ឬសម្រាប់បញ្ញត្តហៅ " ។ ពាក្យទាំងនេះ មិនមែនទើបនឹងកើតមានថ្មីក្នុងបឋមកប្បនេះទេ គឺជាពាក្យចាស់មានមកតាំងពីបុរាណកាល (តាំងពីកប្បមុនៗ) លុះដល់មកក្នុងកប្បថ្មីនេះ គឺជាកាលសម្បត្តិ ឬ កាលៈទេសៈ ទើបបណ្ដាលឲ្យពពួកសត្វនឹកឃើញអក្ខរៈដើមនោះយកមកសម្មតកំណត់ដាក់នាមដល់អ្នកដែលត្រូវបានឡើងជាស្ដេចជាដំបូង ។ សព្វថ្ងៃនេះនៅប្រទេសយើងនាមទី ១ គឺមហាសម្មតៈ មិនដែលឃើញប្រើទេ, មានប្រើតែនាមទី ២ គឺ ខត្តិយៈ ឬ ខត្តៈ (បា) ក្សត្រិយ៍ ឬ ក្សត្រ (សំ.) និងនាមទី ៣ គឺ រាជា តែប៉ុណ្ណោះ ។

មិនមែនមនុស្សផ្តាសសាសន៍វិបត្តិ គឺពោធិសត្វគោត្ត–គោតម
ជាតិដែលព្រះអង្គផ្ចង់វិតក់ ស្វះស្វែងសន្សំសាងបារមី ។
ជាន់នោះទ្រង់យោនយកកំណើត អន្ទោលកកើតក្នុងកប្បថ្មី
នៅក្នុងចំណោមជនប្រុសស្រី ទ្រង់មានសរីរខ្ពស់បណ្តាច់ ។
គេមានសេចក្តីលំបាកចិត្ត ព្រោះកើតវិបរិតមិនបេះស្រេច
ទើបលើកតាំងទ្រង់គង់ជាស្តេច ដើម្បីសម្រេចការក្នុងស្រុក ។
តាប់តាំងពីនោះដូចថ្លែងហើយ អ្នកអើយពួកជនដែលកើតទុក្ខ
ប្រកបការងារនៅជាសុខ ផុតក្តីអុកឡុកមុខស្រស់ស្រាយ ។
លុះវណ្ណៈក្សត្រកើតមុនរួច ទើបផ្តួចវណ្ណៈផ្សេងតាំងឡាយ
កើតឡើងបន្តពេញសុសសាយ មានជាន់ថ្នាក់ក្លាយជាលំដាប់ ។
ព្រាហ្មណៈវេស្សៈសុទ្ទៈផង (១) ជាពួកជាកងច្រើនតាន់តាប់
មានមុខរបរត្រូវកាន់កាប់ សម្រាប់ពួកក្រុមរៀង ៗ ខ្លួន ។
រីរឿងរលាយកតផែនដី ហើយកើតជាថ្មីវិញមាំមួន
ដែលបានបរិយាយស្រាយតាមក្បួន ប្រកបពាក្យជួនផ្ទួនហូរហែ ។
ព្រមតាំងបន្ថែមសែមពាក្យពេចន៍ ឲ្យលាស់លូតលេចមានផ្កាផ្លែ

១– ព្រាហ្មណៈ (ព្រាហ្មណ៍ គឺអ្នកបង្ហាត់បង្រៀនវេទមន្ត); វេស្សៈ ឬវៃស្សៈ (អ្នកប្រកបការងារផ្សេង ៗ មានពាណិជ្ជកម្មជាដើម); សុទ្ទៈ ឬ សូទ្រៈ អ្នកស៊ីឈ្នួលលីសែង គឺកម្មករ) ។

ជាគ្រឿងកំសាន្តបានល្ហើយល្ហៃ   សន្ទុតចប់តែប៉ុណ្ណេះហោង ៗ

បន្ទាប់ពីនេះសូមបញ្ជាក់   ដល់អស់លោកអ្នកទាំងពួងផង

អំពីរឿងនេះត្រូវទាក់ទង   តាមដោយចំនងដែលគួរយល់ ៗ

មនុស្សយើងកើតឡើងដំបូងផុត   ចិត្តថាបរិសុទ្ធស្អាតនិមល :

អាហារទិព្វឆើតកើតជួយផ្តល់   ស្រេចស្រាប់ឥតខ្វល់អំពល់អ្វី ៗ

ចុំខ្លួនលុះតល់ដាប់មក   តណ្ហាជ្រៀតជ្រែកក្នុងចិត្តថ្មី

ធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់ខូចអប្រិយ   ខ្លួនទាំងប្រុសស្រីគ្មានសល់ម្នាក់ ៗ

នាំឲ្យរបស់ស្រស់នោះឯង   ទៅជាតឹងតែងក្នុងកាចកាក

ដភបសាបសូន្យអ្នូនចុះធ្លាក់   យូរៗដល់ថ្នាក់លំបាកខ្លាំង ៗ

រាគៈទោសៈមោហៈព្រួត   លោភៈប្រកួតអួតប្រណាំង

នាំឲ្យកេលកលដាលប្រឆាំង   ក្លាយជាចំបាំងកាប់តាក់គ្នា ៗ

សម្រុះសម្រួលលែងកើតសោះ   កញ្ជ្រោលបោលហោះគ្រប់ទិសា

ពុំដឹងជាស្តាប់អ្នកខាងណា   ស្រវាយកត្រូវតែរៀនខ្លួន ៗ

គ្មាននរណាមួយអាចសម្រេច   កាត់ក្តីឲ្យស្រេចល្មមសមសួន

អកុសលបេះតែកើតផ្ទួន ៗ   រឹតថែមប្រជួនជាដភប ៗ

លុះពេលវេលាកន្លងយូរ   ឥតមានស្រោលធូរកាន់តែជាប

ទាល់តែត្រូវភ្លើងឆួលឆេះឆាប   បង្ក្រាបកាត់ក្តីទើបបានចប់ ៗ

តំច្បាប់ធម្មជាតត្រូវលាងលោក   ឲ្យជ្រះស្អាតគ្រោកកខ្វក់សព្វ

រួចហើយទើបតាំងសាគ្រឡប់ បង្កើតពិភពវិញជាថ្មី ។
ថ្មីនេះយូរទៅ ៗ ជាចាស់ បាបកាន់តែគ្រាស់ពាសពេញដី
ដកបចុះយ៉ាប់អាប់សិរី វិនាសវិញខ្ទីទៀតជៀងជាក់ ។
វិលចុះវិលឡើងគ្មានចុងចប់ គ្រឡិនគ្រឡប់ឥតឈប់អាក់
នេះឯងហៅថាសំសារចក្រ វិលដូចប្រពាក់គ្រឿងយានយន្ត ។
ពីស្លាប់ទៅកើត ៗ ទៅស្លាប់ ច្របល់ផ្លាស់ផ្លាប់ច្រើនពេកពន់
សូម្បីពុទ្ធញាណមានលើសលន់ ស្ទើរតែគិតគណន៍កប់ពុំបាន ។
    ម្យ៉ាងទៀតរឿងនេះគួរយល់ថា សព្វសង្ខារអម្បាលម៉ាន
ដែលកកើតឡើងជារូបប្រាណ យើងពុំគួរស្មានថាថេរបិត ។
កុំថាតែសត្វក្នុងលោកិយ មនុស្សទាំងប្រុសស្រីមានជីវិត
សូម្បីផែនដីធំគ្រាស់ពិត បពិតរឿងបុទ្ធយ៉ាងស្កឹមស្កៃ ។
សមុទ្រជ្រាលជ្រៅជំទូឡារ ធំធេងអស្ចារ្យសម្បើមក្រៃ
គង់តែមានកាលត្រូវហិនហៃ ដោយភ្លើងប្រល័យក្សយឥតសល់ ។
យើងឃើញតែមនុស្សស្លាប់ញឹកញាប់ សត្វតិរច្ឆានងាប់កំប្លាប់យល់
លុះឮថាស្លាប់ស្រាប់តែឆ្ងល់ ហាក់ដូចអែកអល់ខ្វល់ចិន្តា ។
ព្រោះធ្លាប់សេះនៅតែលើដី តពូជប្រុសស្រីពីដូនតា
មិនដែលចាប់ភ្ញាក់នឹកស្មានថា ជីត្រូវមរណាស្លាប់ដែរសោះ ។

រឿងហ្នឹងមានតែព្រះជាម្ចាស់ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់ប្រាកដស្មោះ
ជ្រាបទូទាំងភពគ្រប់កៀនកោះ ឥតមានចន្លោះសោះសល់អ្វី ។
ព្រះអង្គបានត្រាស់សំដែងហើយ អ្នកអើយសង្ខារក្នុងលោកិយ
ទោះឥតវិញ្ញាណឬមានក្តី ធំតូចវែងខ្លីសុទ្ធតែស្លាប់ ។
ខុសគ្នាតែត្រង់កំណត់កាល ខ្លះពាក់កណ្តាលខ្លះយូរឆាប់
ចំណែកផែនដីយូររាប់ក័ប្ប គង់ត្រូវខូចអាប់ស្លាប់ដូចគ្នា ។
ធម៌នេះតែងមានសម្រាប់លោក ដូចរោគជិតជាមតាមធម្មតា
តែមានជាតិហើយត្រូវចាំថា គង់មានមរណាចៀសពុំបាន ។
 យោបល់យ៉ាងខ្លីស្តីប៉ុណ្ណោះ បញ្ចប់ឈប់ស្ទះជាអវសាន
បើមានទៅខ្លះខ្លះសល់ខាន សូមលោកអ្នកអានគិតផងចុះ ។

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

ភាសាសាស្ត្រ និង អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

រៀបរៀងដោយ

ឌ.. តាម

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ខ្មែរគួរថែថ្នម
ឲ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួន គង់វង់គត់មត់ ។
ព្រោះអក្សរជាតិ គោលជាតិប្រាកដ
អក្សររលត់ ជាតិក៏រលាយ ។

ប.ត

ជំពូកទី ១

យ៉ាងដូចម្តេចដែលគេហៅថាភាសាខ្មែរ ?

តាមវចនានុក្រមខ្មែរ ដែលបោះផ្សាយចេញពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យក្តី តាមអក្ខរានុក្រមខ្មែរក្តី អ្នកនិពន្ធមិនបានអធិប្បាយឲ្យក្បោះក្បាយនូវពាក្យ ថា ភាសា ទេ ។ អ្នកនិពន្ធគ្រាន់តែថា ភាសា គឺសំដី, ពាក្យ តែប៉ុណ្ណះ ។

ពាក្យថាភាសាមានន័យទូលាយសំខាន់ណាស់ ។ ភាសាទុកជាឯកសាររបស់មនុស្ស . ទុកជាការសំដែងនូវចិត្តគំនិតរបស់មនុស្សសត្វគ្រប់យ៉ាង ។ បើមនុស្សយើងមិនមានភាសាទេ ការទាក់ទងគ្នាដោយវាចា

ក៏មិនមានដែរ ។ កាលបើមិនមានការទាក់ទងគ្នាដោយវាចាទេ ការចំ-រើនតាមផ្លូវអក្សរសាស្ត្រ ក៏មិនមានដែរ ។ សូម្បីតែបុព្វសម័យរបស់ជនជាតិខ្មែរយើង សម័យក្រោយយុគថ្មមកហើយ ក៏នៅមិនទាន់មានការទាក់ទងគ្នាបានដាច់ហើសដែរ ។

ភាសាចាត់ទុកជាជាសម្ភារ សំរាប់ជួយក្នុងការគមនាគមន៍រកទីបំផុតគ្មាន ។ ភាសាមានសារប្រយោជន៍ធំបំផុតសំរាប់កត់ត្រាទុកនៅក្នុងសា-វតារ បើសិនជាយើងមិនមានភាសាទេ ប្រហែលជាសាវតារនគរមួយៗសាបសូន្យមិនខាន ។

ពេលនេះខ្ញុំសូមលើកយកបញ្ហាថា "តើភាសាមានដើមកំណើតមកពីណា ? នរណានាំបង្កើតឲ្យហៅឈ្មោះវត្ថុមួយៗមុនគេ ? (ដូចផ្លែស្វាយ នរណាបង្កើតឲ្យហៅឈ្មោះផ្លែឈើនេះថាផ្លែស្វាយ) ហេតុអ្វីបានជាមនុស្សយើងមានភាសាច្រើនម្ល៉េះ ?

បញ្ហាទាំង ៣ នេះ ដូចជាពិបាកនឹងដោះស្រាយ ព្រោះថាមិនឃើញមានច្បាប់ក្បួនថាភាសាមានកំណើតពីត្រឹមណោះត្រឹមណោះតែតាមការពិចារណារបស់អ្នកប្រាជ្ញភាសាសាស្ត្រខ្លះយល់ឃើញថា ភាសាមានកំ-ណើតមកពីសង្គមមនុស្សមួយក្រុមៗ ព្រោះថាមនុស្សយើងតែមានសង្គមហើយ ត្រូវតែមានការទាក់ទងគ្នា តែមានការទាក់ទងគ្នាហើយ ត្រូវតែបង្កើតពាក្យសំដីដែលឲ្យស្ដាប់យល់ចំណាំបាន តែថាសម័យដែលសង្គមនីមួយៗ

បង្កើតបានជាភាសាហើយ មិនទាន់មានរូបអក្សរនៅឡើយទេ មាន

ត្រឹមតែសំដីពោលចេញមកពីមាត់ ៗ ដល់មកខាងក្រោយមកភាសាមាន

រូបអក្សរប្រាកដទុកជាគ្រឿងកត់ត្រាចំណាំឡើង ៗ

ចំពោះបញ្ហាទី ២ នេះ ខ្ញុំយល់ឃើញថា បើសង្គមមនុស្សមានភាសា

ការសន្មតហៅឈ្មោះអ្វីមួយ ៗ ក៏ចាប់មានទៅដែរ តែទីងឲ្យដឹងថា ឈ្មោះ

មនុស្សណាបង្កើតឲ្យហៅឈ្មោះរបស់នេះ របស់នោះមុនគេ ដូចជាពិបាក

ដែរ ៗ តែយើងគួរសន្និដ្ឋានថា ឈ្មោះវត្ថុមួយ ៗ ពិតជាហៅទៅតាមសង្គម

មនុស្ស ដែលបានឃើញហេតុកើតផលឡើង ៗ បើតាមមតិខ្ញុំយល់ថា

ប្រហែលជាគេសន្មតហៅឈ្មោះតាមកើត តាមហេតុ តាមផល ដូចយើង

ហៅ ទន្លេធំ ឬទី ក្រុងភ្នំពេញ ៗ នរណាជាមេនាំហៅពាក្យទាំងពីរនេះ

មុនគេ ? គឺមនុស្សសង្គមនេះ យល់ឃើញថាទន្លេនេះធំ ឲ្យឈ្មោះថាទន្លេ

ធំ ឯទីក្រុងភ្នំពេញ ដោយដូនពេញមកសង់វត្តនៅលើភ្នំ គេសន្មតឲ្យ

ឈ្មោះថាភ្នំដូនពេញ តែក្រោយមកឲ្យឈ្មោះថាភ្នំពេញ ចុះនរណានាំ

ហៅភ្នំពេញមុនគេ ? បែបពិបាកកេះឈ្មោះមនុស្សហៅមុនគេមិនបាន ៗ

បើយើងពិចារណាសម័យសង្គមក្រុងនិយមនេះ យើងអាចយល់

ច្បាស់ថា ពិតជាសង្គមមនុស្សនាំបង្កើតពាក្យឲ្យប្រើ ដូចជាទីក្រុងព្រះ

សីហនុ ជាដើម ៗ ដើម្បីយកព្រះនាមសម្តេចទៅដាក់ឲ្យឈ្មោះទីក្រុងនេះ

ត្រូវមានគណៈកម្មការធ្វើចុតហ្មាយថ្វាយទៅសម្តេច ជាសុំព្រះនាមយក

ទៅជាក់ឈ្មោះទីក្រុងនេះ ។ ឧទាហរណ៍នេះ ក៏អាចសន្និដ្ឋានបានថា គេហៅទៅតាមតែហេតុផល ។

ឯបញ្ហាទី ៣ យើងមិនបាច់មានសេចក្ដីសង្ស័យអ្វីទេ ព្រោះថាទៀត មានសង្គមមនុស្សច្រើន ភាសាក៏ច្រើនដែរ ។ នៅក្នុងសកលលោកនេះ មានប្រទេសជាច្រើន ដូច្នេះភាសាក៏ច្រើនដែរ សូម្បីតែជាតិដូចគ្នា ឧទាហរណ៍ដូចចិនមានភាសាច្រើន ដូចលោកអ្នកបានជ្រាបខ្លះហើយ ។

ចំពោះន័យរបស់ភាសានេះ តាមមតិលោក (Blancke ថា «Language is the instrument for the expression and communication for human thought . ភាសាជាសម្ភារសំរាប់បញ្ជាក់ឬទាក់ទងនាំគំនិតរបស់មនុស្សជាតិ » ។

តែតាមវចនានុក្រម New Webster Dictionary ថា «Any means, vocal or other, of expression or communicating feeling or thought. In the usual sense, language means system of conventionalized signs. ភាសា គឺជាសំឡេង ឬ សេចក្ដីបញ្ជាក់ ឬការគមនាគមន៍នូវសេចក្ដីសោយអារម្មណ៍ ឬ គំនិតគ្រប់វិះ តែតាមធម្មតាវិញ ភាសាគឺជាក្បួនរបស់សញ្ញាដែលគេសន្មតឲ្យប្រើ » ។

តាមសព្វវចនានុក្រមខ្លះទៀតថា « ភាសាគឺជាសំឡេងរបស់មនុស្សដែលអាចស្ដាប់បាន ដែលកើតឡើងដោយអណ្ដាតនិងសំឡេង

សោតប្បសាទ, ភាសាជារូបរាងរបស់ពាក្យ ហើយជារបៀបរៀបចំរក្សាពាក្យឲ្យគេស្ដាប់បានទៅតាមសម័យនីមួយៗ "

ភាសាសាស្ត្រ និង អក្សរសាស្ត្រ

ពាក្យទាំងពីរនេះ កុំច្រឡំគ្នា មិនមែនមានន័យដូចគ្នាទេ តែជាពាក្យទាំងពីរនេះ ត្រូវទាក់ទងគ្នា ។

ភាសាសាស្ត្រ គឺជាក្បួនច្បាប់សំរាប់សិក្សានូវពាក្យសំដី ឫសគល់របស់ពាក្យ (Philologie) ។ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវរកកំណើតដើមពាក្យ ថាតើពាក្យនេះមានន័យដូចម្ដេច យកមកពីភាសាជាតិណា ឬក៏គេប្រើនៅក្នុងសតវត្សរ៍ទីប៉ុន្មានជាដើម ។

អក្សរសាស្ត្រ ការសិក្សាខាងក្បួនច្បាប់អក្សរ (Litterature) ។ ពាក្យទាំងពីរនេះ មានន័យស្ទើរតែច្រឡំគ្នា ។ ខ្ញុំសូមយកឧទាហរណ៍មួយ ដូចការសិក្សានូវរឿងទុំទាវ ។ រឿងទុំទាវទាំងមូលនេះ ចាត់ទុកជាជា អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ។ ការស្រាវជ្រាវរឿងទុំទាវមកពន្យល់អធិប្បាយរកឫសគល់ជាដើមហៅថា ភាសាសាស្ត្រ ។

ភាសាសាស្ត្រ ដែលខ្ញុំរើយើងនិយាយនេះរៀនសព្វថ្ងៃមានពីរផ្នែក:

១- ភាសាមនុស្ស

២- ភាសាសត្វ

ភាសាមនុស្ស

ភាសាមនុស្ស ចែកទៅមាន ៣ ផ្នែក :

១- ភាសាសង្ឃ ឬ សាសនាភាសា

២- ភាសាក្សត្រ ឬ រាជស័ព្ទ

៣- ភាសារាស្ត្រ ឬ ភាសាសាមញ្ញ

ខ្មែរយើងចេះភាសាមនុស្សហើយ ត្រូវចេះរៃលកប្រើពាក្យឲ្យត្រឹមត្រូវទៅតាមឋានៈមនុស្សទៅទៀត ។ បើសង្កេតឲ្យមែនទែនទៅឃើញថា ភាសាជាតិខ្មែរទាំង ៣ ថ្នាក់នេះ ទុកដូចជាថា ខ្មែរមានភាសាសំរាប់ ៣ ជាតិដែរ ។ ខ្មែរយើងសម្បូរពាក្យច្រើនតាល់តែរកពាក្យប្រើមិនគ្រប់គ្រាន់ ។ បានជាខ្ញុំថាដូច្នេះ ព្រោះថាដូចជាពាក្យ ស៊ី មានពាក្យ ២៤ ដែលជាវេវចនៈនឹងគ្នា នេះហើយដែលខ្ញុំថាសម្បូរ តែរកពាក្យប្រើមិនបាន ព្រោះថាឥឡូវពលភាសាបរទេសចូលមកច្រៀតជ្រែក យើងច្រើនតែយកភាសាគេមកនិយាយលាយឡំ ឬជួនកាលយើងមិនអាចប្រែមកជាភាសាខ្មែរបាន យើងក៏ទុកពាក្យបរទេសប្រើក្នុងភាសាខ្មែរ ។

១- ភាសាសង្ឃ ឬ សាសនាភាសា បុគ្គលពួកនេះ ក៏នៅមានចែកថ្នាក់ទៅទៀតដែរ ។ ឧបជ្ឈាយ៍ អាចមានពុទ្ធដីកាទៅកាន់ភិក្ខុសាមណេរ ដែលមានវស្សាតិចជាងថា "ឆាន់" ឬ "ក្តី" បាន តែសាមណេរ មិនអាចនិយាយថា "ឆាន់" ឬ "ក្តី" ទៅកាន់ភិក្ខុទេ ។

ពាក្យខ្លះដែលព្រះសង្ឃសន្ទនាក្នុងបព្វជិតនឹងបព្វជិត គឺ ករុណា, ខ្ញុំករុណា, ខ្ញុំព្រះករុណា ។ ជួនកាលនិយាយក្លាយទៅជា ក្រុណា ។

ពាក្យនៅក្នុងសាសនាទៀត មានពាក្យខ្លះប្រើបានតែចំពោះតែបុគ្គលម្នាក់ ដូចព្រះនាមព្រះពុទ្ធ "តថាគត" ពាក្យនេះប្រើបានតែចំពោះព្រះពុទ្ធទេ គេមិនយកមកប្រើចំពោះបុគ្គលទូទៅឡើយ ។

២- ភាសាក្សត្រ ឬ រាជស័ព្ទ យើងភ្ជាប់ហៅមកហើយថា (ពាក្យសំរាប់ប្រើនៅក្នុងរាជត្រកូល) រាជស័ព្ទ ។ រាជស័ព្ទ គឺជាពាក្យដោយឡែកដែលគេប្រើបានចំពោះតែត្រកូលក្សត្រ ។

១. សោយ - យាង - ផ្ទំ ជាដើម

បើចង់ជ្រាបឲ្យបានពិស្តារ សូមអានសៀវភៅរាជស័ព្ទដែលបោះពុម្ពផ្សាយពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ។

បើពាក្យរាស្ត្រសាមញ្ញប្រើដែរនោះ តែគេយកទៅប្រើជារាជស័ព្ទ គេច្រើនតែយកពាក្យ "ព្រះ" ឬ "រាជ" មកធ្វើជាបុព្វបទ ។

១. រថ គេប្រើជាមួយពាក្យរាស្ត្រដែរ បើយកទៅប្រើជារាជស័ព្ទ ត្រូវដាក់ពាក្យថា "រាជរថ" ឬ "ព្រះរាជរថ" ឬក៏ "ព្រះទីនាំង" ។

៣- ភាសារាស្ត្រ ឬ ភាសាសាមញ្ញ ភាសាចំពូកនេះគឺ សំដៅយកភាសាមនុស្សទាំងពីរប្រភេទផ្នែកគ្រហស្ថ :

១- ភេទបុរស

២- ភេទស្រី

មនុស្សទាំងពីរប្រភេទនេះ មានចែកថ្នាក់ទៅទៀត តែពេលនេះខ្ញុំសុំបរិយាយយ៉ាងសង្ខេបនូវភាសាពួកនេះ

ក) ភេទប្រុស មានពាក្យផ្សេងៗ សំរាប់បុគ្គលពួកនេះនិយាយៗ ដូចពាក្យថា "ខ្ញុំបាទ" ជាដើម ពាក្យនេះសំរាប់តែបុរសទេ មិនអាចយកទៅប្រើជាមួយស្រី ឬ បព្វជិតឡើយ ។

ខ) ភេទស្រី មានពាក្យខ្លះសំរាប់តែមនុស្សពួកនេះប្រើ គេមិនយកទៅប្រើលាយឡំជាមួយភេទប្រុស ឬ បព្វជិតឡើយ ។ តែពាក្យថា "ខ្ញុំ" ពុំអាចយកមកនិយាយបានដែរ តែតាមការត្រឹមត្រូវ គួរតែថា "នាងខ្ញុំ"

ភាសាមនុស្សចែកទៅតាមឋានៈ មនុស្សមាន ៣ ថ្នាក់:

១- ថ្នាក់ខ្ពស់ ,

២- ថ្នាក់កណ្ដាល ,

៣- ថ្នាក់ទាប ។

ខ្ញុំសូមជូនភាសាដែលមនុស្សទាំង ៣ ក្រុមនិយាយទាក់ទងគ្នាយ៉ាងសង្ខេប :

ពាក្យថា "ខ្ញុំបាទ, ខ្ញុំព្រះបាទ, ខ្ញុំព្រះបាទម្ចាស់ ។

ខ្ញុំបាទ - មន្ត្រីសក្តិតូច ឬរាស្ត្រ និយាយទៅកាន់មន្ត្រីសក្តិធំ ឬក៏·

កស្ត្រនិយាយទៅកាន់កស្ត្រជាទីគោរពបាន ។

ខ្ញុំព្រះទាន – មន្ត្រីមានយសសក្តិធំ តែមិនមែនជារដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋលេខាធិការ ត្រូវនិយាយទៅកាន់រដ្ឋមន្ត្រី ។ ឯកស្ត្រសាមញ្ញក៏និយាយទៅកាន់មន្ត្រីសក្តិធំ ដែលមិនមែនជារដ្ឋមន្ត្រីថា ខ្ញុំព្រះបាទបាន ។

ខ្ញុំព្រះទានម្ចាស់ – សំរាប់មន្ត្រីសក្តិតូច ឬកស្ត្រនិយាយទៅកាន់រដ្ឋមន្ត្រី ។

ការសរសេរលិខិតអំពីការសក្តិនាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រី ឬ ជនសាមញ្ញ សូមគានប្រជុំលិខិតដែល ឯ. ឧ. មហាមន្ត្រី ញិកា · ឆ្នាំ តែង ។

ឯកសាសក្ត ខ្ញុំនឹងអធិប្បាយទៅខាងក្រោយ ។

ភាសាជាគមនាគមន៍

១– វិញ្ញាតិភាសា. ឧបមាថា មនុស្សបរទេសម្នាក់ជាទេសចរ មកប្រទេសកម្ពុជា មិនចេះភាសាខ្មែរសោះ ហើយថែមទាំងមិនចេះច្បាប់ចរាចរនៅប្រទេសកម្ពុជាទៀតផង ។ មនុស្សនេះដើរតុក ៗ តាមផ្លូវ ដោយមិនបានគិតថានឹងមានគ្រោះថ្នាក់ ដែលបណ្តាលមកពីរថយន្តស្រាប់តែក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ រថយន្តមួយបើកយ៉ាងលឿនសំដៅមកអ្នកថ្មើរជើង ហើយចាប់ហ្វ្រាំងឌឹត ហើយខ្មែរម្នាក់ស្រែក "វៃ៎" ជាមួយសំ-

ឡេងប្រហ៊ាំង អ្នកទេសចរអាចយល់បានថា "គ្រោះថ្នាក់" ។ សំរែកនេះក៏ចាត់ទុកថាជាភាសាសាស្ត្រដែរតែមិនមានព្យញ្ជនៈ ។

ម្យ៉ាងទៀត អ្នកធ្វើដំណើរតាមរថយន្ត អ្នកមុខតែឃើញមានសញ្ញាចរាចរប្រាប់អ្នកបើកបររថយន្ត ។ បើមិនមានសញ្ញាទាំងនេះទេ អ្នកបើកបររថយន្ត មុខតែចៀសមិនផុតពីគ្រោះថ្នាក់ឡើយ ។ សញ្ញាទាំងអស់នេះមិនមែនសុទ្ធតែជាអក្សរទេ គេច្រើនតែប្រើសញ្ញាជាគំនូស ដូចជាសញ្ញាក្មេងពីរនាក់កាន់ដៃគ្នាជាដើម ។ សញ្ញាក្មេងកាន់ដៃគ្នានេះប្រាប់ថា "ឲ្យបន្ថយល្បឿនរថយន្ត ព្រោះជិតសាលារៀន" ។

បើសង្កេតឲ្យឃើញវែងឆ្ងាយទៅទៀត នៅតាមមហាវិថីព្រះបាទនរោត្តម អ្នកបើករថយន្ត ត្រូវគោរពច្បាប់ចរាចរដែលរាជការប្រើភ្លើងជាសញ្ញា ភ្លើងក្រហម ត្រូវ "ឈប់!" ភ្លើងលឿងត្រូវ "ប្រុង!" ភ្លើងខៀវ ត្រូវ "ទៅ! ដើរ! បើកបរ!" បាន ។ ឯអ្នកចរាចរវិញ ត្រូវដើរឆ្លងកាត់ផ្លូវនៅក្នុងគំនូសដែលគូសកាត់ទទឹងថ្នល់ ។

ភ្លើងទាំងនេះ សញ្ញាទាំងនេះមានអក្សរឬទេ ? គ្មានទេ ចុះម៉េចបានជាមាន "ឈប់!" មាន "ប្រុង!" មាន "ទៅ!" ថាមកពីភ្លើង មកពីសញ្ញា ប្រាប់ឲ្យប្រតិបត្តិតាម ដូច្នេះឃើញថាជាភាសាមួយដែរ ។

សញ្ញាទីន៍ៗពានស័ព្ទ ដែលមិនមានពាក្យព្យញ្ជនៈបង្ហាញប្រាប់ តែជាសំឡេង-សញ្ញាអន្តរជាតិស្គាល់យល់បាន គេហៅថា "វិញ្ញាតភាសា"

២– កាយវិការភាសា (Gesture for Words) មនុស្សនៅក្នុងសាកលលោកនេះមានកាយវិការមិនសូវដូចគ្នាទេ ក្នុងការនិយាយពាក់ទងរវាងមនុស្សនឹងមនុស្ស ៗ មនុស្សដែលមិនចេះភាសា អាចដោះទាល់ម្តង ៗ ដែរ ក្នុងការសំដែងកាយវិការជំនួសភាសា ។ យើងពិនិត្យមើលមនុស្សគ តើគ្នាចេះនិយាយភាសាអ្វីឬទេ ? តែមនុស្សគអាចធ្វើកាយវិ-ការឲ្យគេយល់ថាខ្លួនត្រូវការនេះ ត្រូវការនោះ, តាមកាយវិការរបស់គាត់ ភាសានេះចាត់ថាជា ភាសាគ ។

(នៅមានត)

ពាក្យខ្មែរប្រែពីបរទេស

ដោយគណៈកម្មការជាតិនៃការសិក្សា ផ្នែកអក្សរ " ក "

(តមក)

Exposé préliminaire		សេចក្ដីថ្លែងប្រារព្ធ (ព-ប្ញ-) : សេចក្ដីថ្លែងគោលៗ ជាដំបូង ។
Exproprier	(v.)	អស្សាមីក្រឹត : ដកកម្មសិទ្ធិ
Expropriation	(n.f.)	អស្សាមីករណ៍ : ការដកកម្មសិទ្ធិ
Etranger	(n.m.)	អ្នកបរទេស
Faire exécuter la peine		ធ្វើទោស (ព-ប្ញ-)
Famille nombreuse		គ្រួសារច្រើន : គ្រួសារដែលមានសមាជិកច្រើន
Interpréter	(v.)	សំដែង (ព-សិល្បៈ)
Interprétation	(n.f.)	ការសំដែង (ព-សិល្បៈ)
Livre	(n.m.)	សៀវភៅ
Livre	(n.m.)	គន្ថ (ព-ប្ញ-) : ចំណែកនៃសៀវភៅ,ចំណែកនៃក្រម ។ ៖ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌមាន ៤ គន្ថ, ក្រមរដ្ឋប្បវេណីមាន ៣ គន្ថ ។
De multiples familles		គ្រួសារពហុគុណ: គ្រួសារច្រើនក្រុម ។ ពួកអ្នកទេសជាតិ ផ្គុំគ្នាជាគ្រួសារពហុគុណ ។
National	(n.m.)	អ្នកទេសជាតិ: ពលរដ្ឋរបស់ប្រទេសណាមួយ។ ៖. កុងស៊ុលតែងការពារផលប្រយោជន៍នៃអ្នកទេសជាតិខ្លួន ។

(នៅមានតទៀត)

វចនានុក្រមសំស្ក្រឹត-ខ្មែរ

ព្រះមហា ចាំង . ទាត់ រៀបរៀង

(តមក)

អតិវិសារិន៑ គុ. ដែលផ្សាយ, ដែលទូលាយ ។

អតិវិស្ដរ បុ. ពិស្ដារក្រៃលែង ។

អតិវិស្ដីណ៌ គុ. ដែលលាតក្រៃលែង, ដែលទូលាយក្រៃលែង ។

អតិវិស្មយ គុ. ដែលគួរឆ្ងល់ក្រៃលែង, ដែលគួរសង្ស័យក្រៃលែង ។

អតិវិស្មិត គុ. ដែលឆ្ងល់ក្រៃលែង ។

អតិវិហ្វល គុ. ដែលជ្រួលច្របល់ក្រៃលែង ។

អតិវីរ គុ. វីរៈក្រៃលែង, ដែលក្លៀវក្លាក្រៃលែង ។

អតិវីយ៌ គុ. ដែលក្លៀវក្លាក្រៃលែង ។–វន្ត៑, គុ. ដែលមានសេចក្ដីក្លៀវក្លាក្រៃលែង ។

អតិវ្យូហិត គុ. មើលអតិព្យូហិត ។

អតិវ្ឫត៑ ធាគុ. ប្រព្រឹត្តកន្លងក្រៃលែង ។

អតិវ្ឫត្ត គុ. ដែលប្រព្រឹត្តកន្លងក្រៃលែង ។

អតិវ្ឫត្តិ ស្ត្រី. កិរិយាប្រព្រឹត្តកន្លងក្រៃលែង ។

(នៅមានទៀត)

រឿងសាមកុក

កំណាត់ទី ២៨

ឧកញ៉ាវិបុលរាជសេនា ញ៉ុក-ថែម ប្រែរៀបរៀង

(តមក)

រឿងសាមកុកទុកជាយុទ្ធសាស្ត្រ
អ្នកវាងវៃឆ្លាសបើបានអាន
នឹងចេះទហយកលចំណាន
ទាំងមានសន្តានស្នេហាជាតិ

យូរ-អ៊ុន

ជីវយ៉េឃើញសេចក្តីក្នុងសំបុត្រដូច្នោះ ក៏ដកដង្ហើមធំឈឺនឹកក្នុងចិត្តខ្លាំងណាស់ ពិសព្រួញក៏កំរើកឡើងជួលសន្ធប់ទៅ ៗ ពាហ៊ានដែលនៅជិតខាង ក៏កៃខ្សៀងស្មារតីឡើងវិញ ៗ ជីវយ៉េដឹងខ្លួនថា មុខជាមិនរស់រួចជីវិត ក៏តាំងសរសេរសំបុត្រទុកមួយច្បាប់ ហើយបង្គាប់នាយទ័ពនាយកងទាំងពួងទុកថា យើងខំធ្វើការទាំងម៉្លេះ ព្រោះតាំងចិត្តគិតនឹងទំនុកបំរុងស៊ុនគួនដោយស្មោះត្រង់ តែគិតទៅមិនចុះជាយ គ្រានេះជីវិតយើងវិនាសអន្តរាយហើយ អ្នកទាំងឡាយនៅឯក្រោយ ក៏ត្រូវជួយទំនុកបំរុងចៅហ្វាយយើង ឲ្យបានសម្រេចតាមការដែលគិតនោះផង ចុះអ្នកចូរយកសំបុត្រនេះទៅឲ្យស៊ុនគួនថា យើងសូមគំនាប់លាហើយ ៗ

ជីវយើផ្តាំតែប៉ុណ្ណេះ ពិសព្រញក៏រត់សព្វសាច់សទ្ទប់បាត់ស្មារតីម្តងទៀត, ទើបបានវិលដឹងស្មារតីឡើងវិញ, ជីវយើគ្នាន់ក្តាញ់ឈឺក្នុងចិត្តណាស់ ក៏ងើយមើលទៅលើអាកាសហើយស្រែកថា “ទេវតាអង្គណាហ្ន៎! ដែលឲ្យយើងកើតមកហើយម្តេចឡើយក៏ឲ្យខ្ញុំរងកើតមកជួបដូច្នេះ” , ជីវ· យើស្រែកប្រកាសដូច្នេះជាច្រើនមាត់ ដោយចិត្តខឹងខ្លាំង ពិសព្រញក៏តាំងតែជ្រួតជ្រាបសព្វសព៌ាង្គកាយ ក៏ដល់នូវសេចក្តីអន្តរាយជីវិតក្នុងខណៈនោះ ក្នុងអាយុគម្រប់៣៦ ឆ្នាំ ។

បណ្តាពួកនាយកងនាយទ័ព ក៏លើកត្រឡប់នាំសពជីវយើទៅទុកដាក់តាមបណ្តាសក្តិនាហ៊ឺនធំ ។ ឯបំរើក៏នាំសំបុត្រដែលជីវយើសរសេរនោះទៅឲ្យស៊ុនគួន ហើយសាស័ព្ទប្រាប់សេចក្តីឲ្យស៊ុនគួនគ្រប់ប្រការ ។ ឯស៊ុនគួន កាលបើដឹងថា ជីវយើស្លាប់ដូច្នោះ ក៏យំសោកសោកឡោះអាល័យឥតឧបមា ហើយយកសំបុត្រនោះមកមើលឃើញសេចក្តីថា “ខ្ញុំបាទជីវយើសូមគំនាប់មកដល់លោក ព្រោះលោកមេត្តាតាំងខ្លួនខ្ញុំឲ្យធ្វើមេទ័ពធំ និងប្រជុំប្រឹក្សាការរាជការទាំងពួង នោះព្រះតេជព្រះគុណធ្ងន់មិនមានទីបំផុត ខ្ញុំបាទក៏តាំងចិត្តធ្វើការដោយចិត្តស្មោះត្រង់ ប៉ងនឹងតបស្នងសងគុណលោកឲ្យបាន តែគ្រានេះ ការរបស់លោកទាំងប៉ុន្មានក៏នៅមិនទាន់ស្រេច ខ្ញុំមានអកុសលកម្មនាំមកផ្តាច់ឲ្យអស់ជីវិតទៅ ដោយសេចក្តីទុក្ខក្តៅក្នុងចិត្ត ទោះបើជីវិតខ្ញុំនឹងស្លាប់ក៏គ្មានគិតស្តាយប៉ុន្មាន តែគិតរំខានព្រោះ

មិនបាននៅជួយធ្វើការលោកតទៅ ព្រោះសព្វថ្ងៃនេះផែនដីក៏នៅមិនទាន់រាបទាបឯទិសខាងជើង ចូច្ចក៏បានជាធំនៅក្នុងស្រុកហ្វូគោមានចក្ករករាយណាស់ ឯឡាតីដែលនៅក្នុងស្រុកគេងជីវ ក៏ដោយសារស្រុកកាំងតាំងជួយជាកម្លាំងផងទើបបានសេចក្តីសុខ លោកនឹងបង្អង់ទុកក៏ដូចជាចិញ្ចឹមខ្លាសាហាវ អំណើះតទៅគង់នឹងមានកម្លាំងពីខាងក្រៅត្រឡប់ជាសត្រូវនឹងលោកវិញ ក្នុងស្រុកយើងក៏មិនបានសម្រេចការអ៊ីសោះ ព្រោះនាហ្មឺនក្នុងស្រុកកាំងតាំងសព្វថ្ងៃនេះ បើសំឡឹងមើលក៏ពុំឃើញនរណាអាចទទួលមុខងារជំនួសខ្ញុំបាន ឃើញមានតែឡោសុកមួយ មានតម្រេះប្រាជ្ញាមាំមួនសមសួនជាធំ ព្រោះជាមនុស្សរៀនគ្រង់សុចរិត សូមឲ្យលោកតាំងចិត្តរាប់អានឡោសុក ហើយតាំងជាមន្ត្រីធំជំនួសខ្ញុំចុះ បើលោកនឹងអនុគ្រោះ ក៏សូមឲ្យធ្វើតាមខ្ញុំគ្រប់ប្រការ ។

ស៊ុនគួនឃើញសេចក្តីក្នុងសំបុត្រដូច្នោះក៏ថា ជីវយីនេះមានតម្រេះប្រាជ្ញាណាស់ គួរទទួលតំណែងជាមហាឧបរាជបាន តែមកមានអាយុខ្លីគួរគប្បីឲ្យស្តាយពន់ពេកណាស់ វេលានេះយើងនឹងបាននរណាមកជួយរិះគិតធ្វើការតទៅទៀត ដែលជីវយីផ្តាំទុកនោះសោត យើងក៏យល់ស្របដែរ ។ ខណៈនោះ ស៊ុនគួនក៏តាំងឡោសុកជានាហ្មឺនធំជំនួសជីវយី ហើយក៏ឲ្យទាហានទៅទទួលសពជីវយីមកសែនព្រេនតាមទំនៀមក្នុងស្រុកផងសងគុនតាមបណ្តាសក្តិនាហ្មឺនធំ

ឯខុនបេងនោះ លុះដីវយើលើកទ័ពទៅហើយ ក៏នាំឡៅតីចុះពីលើភ្នំត្រឡប់ទៅស្រុកគេងដីវ លុះវេលាយប់ខុនបេងក៏ពិគ្រោះមើលឫក្សលើអាកាស ក្រឡេកឃើញផ្កាយធ្លាក់ចុះពីលើអាកាសមួយដួង, ខុនបេងអស់សំណើចហើយប្រាប់ឡៅតីថា ដីវយើស្លាប់ក្នុងថ្ងៃនេះហើយ ។ ទទួលទាហានដែលស៊ើបការចូលមកជំរាបថា ដីវយើស្លាប់ទៅហើយ ។ ឡៅតីក៏ប្រឹក្សានឹងខុនបេងថា យើងនឹងគិតធ្វើដូចម្តេច ? ។ ខុនបេងថា ដីវយើស្លាប់ទៅហើយ ឃើញតែឡោសុកមួយនឹងបានជាជំនួសដីវយើ, មួយទៀតខ្ញុំបានមើលឫក្សលើអាកាស ឃើញផ្កាយទៅប្រជុំគ្នានៅទិសខាងកើត ចាំខ្ញុំនឹងទៅសួរសពដីវយើឯស្រុកកាំងតាំង នឹងបានស៊ើបរកអ្នកមានតម្រេះប្រាជ្ញាបញ្ចុះបញ្ចូលមកជួយធ្វើការនឹងលោក ។

ឡៅតីឆ្លើយតបទៅខុនបេងវិញថា ដែលលោកនឹងទៅស្រុកកាំងតាំងនោះ ខ្លាចក្រែងនាហ្មឺនមុខមន្ត្រីនឹងទាហានធ្វើអន្តរាយដល់លោក ។ ខុនបេងឆ្លើយថា អំបាលដីវយើរស់នៅម្តេចខ្ញុំទៅបានមិនខ្លាច ឥឡូវដីវយើស្លាប់ទៅហើយនឹងត្រូវកោតខ្លាចនរណាទៀត ហើយខុនបេងក៏បង្គាប់ដូឡុងឲ្យលើកទាហាន ៥០០ នឹងរៀបចំរុំងគ្រឿងព្លីការទៅជាមួយផង, លុះចុះទូកទៅដល់កណ្តាលផ្លូវ បានឮដំណឹងអ្នកស្រុកតាមផ្លូវនិយាយថា ស៊ុនគួន តាំងឡោសុកជានាហ្មឺនធំ ជំនួសដីវយើ, ឯសពដីវយើ ស៊ុនគួនឲ្យនាំទៅទុកឯស្រុកឆសង់គុន ។ ខុនបេងឮដូច្នោះ ក៏ឲ្យបេវទូកជម្រង់

ទៅស្រុកឆសងគុន ។

ឡោសុកដឹងថា ខុនផែនទៅដល់ ក៏ចុះទៅអញ្ជើញឲ្យឡើងមកគំនាប់គ្នាតាមទំនៀម ។ ឯទាហានដីវ៉យក្រឡេកឃើញមុខខុនផែន ក៏ខឹងក្តៅខ្លាំងណាស់ គិតនឹងសម្លាប់ខុនផែន តែឃើញជួឡុងឈរកាន់ក្របីទៅជិតជិតជាប ក៏ញញើតខ្លាចនឹងធ្វើអន្តរាយមិនបាន ។ លុះខុនផែនទៅដល់សពដីវ៉យហើយ ក៏សែនព្រេនតាមទំនៀម ហើយធ្វើជាយំសោកអាឡោះអាល័យខ្លាំងណាស់ ។ ពួកទាហានដីវ៉យ ឃើញខុនផែនយំសោកដូច្នោះក៏និយាយគ្នាថា ខាងក្រៅឮល្បីគេនិយាយថា ខុនផែននឹងដីវ៉យជាសត្រូវនឹងគ្នា ឥឡូវខុនផែនមកសែនព្រេនឲ្យដីវ៉យ ហើយយំសោកអាឡោះអាល័យដូច្នេះ ក៏ឃើញថា ខុនផែននេះ មានចិត្តសុចរិតនឹងដីវ៉យ មិនសមនឹងពាក្យដែលឮល្បីថា សត្រូវនឹងគ្នានោះ ។ ឡោសុកឃើញខុនផែនធ្វើអាការសៅសោកខ្លួញយំដូច្នោះ ក៏យំសោកអាណិតជាមួយនឹងខុនផែន ហើយគិតថា ខុនផែននេះ ចិត្តល្អសុភាពល្អណាស់ គ្មានការអាឃាតព្យាបាទសោះ, ឯដីវ៉យជាមនុស្សមានចិត្តឫស្យាព្យាបាទ គេតាល់តែស្លាប់ខ្លួន, ឡោសុកលុះគិតដូច្នោះហើយ ក៏ឲ្យរៀបតុលៀងអាហារអញ្ជើញខុនផែនបរិភោគ, លុះរួចហើយ ខុនផែនក៏លាឡោសុកទៅវិញ ។

ឯចុំងចង ក្រឡេកឃើញខុនផែនក៏ដើរចូលមក ចាប់ជាយអាវខុន-

បេនះហើយអស់សំណើចថា អ្នកក្លែងធ្វើកលឧបាយឲ្យដីរយើឈឺចិត្តពាល់តែដាច់ខ្យល់ស្លាប់ ហើយថែមទាំងមកក្លែងធ្វើជាសែនព្រេន ទួញយំអាឡោះអាល័យដីរយើទៀត អ្នកធ្វើការចំអកឡកឡឺយមើលងាយគេដូច្នេះ ឃើញថាស្រុកកាំងតាំងនេះ គ្មានមនុស្សដឹងដល់កលឧបាយរបស់អ្នកទេឬ ? ។

ខុនបេនតក់ស្លុតក្នុងចិត្ត ក៏ក្រឡេកមើលទៅឃើញបាំងថងជាកឿនសម្លាញ់ ក៏សោយសេចក្ដីភ័យបារម្ភ ទើបអស់សំណើច ហើយដឹកដៃបាំងថងចុះទៅអង្គុយក្នុងទូក សន្ទនាគ្នាដោយសេចក្ដីរីករាយយ៉ាងក្រៃលែង ហើយខុនបេនក៏សរសេរសំបុត្របិទស្រោមបោះត្រាប្រគល់ទុកឲ្យបាំងថងមួយច្បាប់ ហើយផ្ដាំពាក្យក្រៅសំបុត្រនោះថាបើស៊ិនគួនមិនបានយកអ្នកទុកធ្វើការពេជការទេ ឬក៏អ្នកមិនពេញចិត្តដោយប្រការយ៉ាងណា ក៏ឲ្យអ្នកអញ្ជើញទៅស្រុកកេនដីវចុះ ដើម្បីនឹងជួយគ្នាធ្វើការពេជការទំនុកបំរុងផែនដីទៅពីតទៅមុខ ទៀតក៏នឹងបានជាជំ មិនបង់កម្លាំងដែលអ្នកបានរៀនចេះដឹងមកជាមួយគ្នា បើអ្នកទៅហើយមិនបានជួបនឹងខ្ញុំ ក៏ឲ្យយកសំបុត្រនេះទៅបង្ហាញទៀតចុះ ។ បាំងថងក៏ទទួលពាក្យថាព្រមទៅ ។ ខុនបេនក៏លាទៅស្រុកកេនដីវិញ ។

ឯឡោសុក ក៏ជូនដំណើរសេពដីរយើទៅដល់ដំបន់ប៊ូតាវ ។ ស៊ិនគួនក៏ឲ្យចាត់ចែងទ្រព្យរបស់ទៅសែនសេពដីរយើ ហើយក៏យំសោកចំពោះសេពដីរយើយ៉ាងខ្លាំង រួចបង្គាប់ពួកទាហានឲ្យកែងការសេពដីរយើតាម

បណ្ដាស័ក្ដិបញ្ចុះទុកនៅត្រង់ស្រុកកំណើត ហើយយកជីវស៊ុន ជីវអ៊ុន កូនជីវយ៉ីទាំងពីរមកចិញ្ចឹមព្យាបាល ។

ថ្ងៃមួយ ទ្បាស៊ុកបាននិយាយនឹងស៊ុនគួនថា ដែលលោកតាំងខ្លួនខ្ញុំជំនួសជីវយ៉ីនោះ ជាគុណធ្ងន់រកទីបំផុតគ្មាន តែតម្រិះប្រាជ្ញារបស់ខ្ញុំតិចណាស់ មិនដឹងដល់ផ្លូវរាជការ ខ្ញុំនឹងសុំទៅអញ្ជើញអ្នកមានតម្រិះប្រាជ្ញាម្នាក់ឈ្មោះបាំងថង មកឲ្យនៅជួយធ្វើការលោក ឈ្មោះនេះនឹងខ្ញុំក៏ជាគឿនសម្លាញ់នឹងគ្នាមកពីដើម ចេះដឹងមើលលក្ខណៈបុគ្គល ខាងលើអាកាសនឹងក្រោមផែនដី ដោយតម្រិះប្រាជ្ញាធ្លៀវធ្លាតណាស់ បានរៀនវិជ្ជាសិល្បសាស្ត្រនេះគ្រូជាមួយនឹងខុងបេង សូម្បីខុងបេងនឹងជីវយ៉ីក៏រមែងស្រឡាញ់រាប់អាន, ពីដើមបាំងថងនៅស្រុកសុងយ៉ុង ឥឡូវចូលមកនៅស្រុកយើង ។

ស៊ុនគួនឮទ្បាស៊ុកនិយាយដូច្នោះ ក៏ពេញចិត្តណាស់ថាៈ យើងបានឮឈ្មោះនេះមកយូរហើយ ចូរអ្នកឲ្យទៅអញ្ជើញចូលមកចុះ ។ ទ្បាស៊ុកក៏ទៅអញ្ជើញបាំងថងចូលទៅជួបនឹងស៊ុនគួន តំនាប់ហើយស៊ុនគួនក៏សំឡឹងមើលរូបភាពលក្ខណៈបាំងថង ឃើញចិញ្ចើមធំច្រមុះគោង មុខខ្មៅ ពុកចង្កាខ្លី រូបរាងវិកលណាស់ ចិត្តមិនសូវត្រេកអរ ស៊ុនគួនក៏សួរថា តម្រិះដែលអ្នកបានរៀនចេះដឹងមកនោះ យកអ្វីជាគោលចារិក ? ។ បាំងថងថា ដែលខ្ញុំយកជាគោលចារិកលើសជាង

តាំងអស់នោះ ក៏សុទ្ធតែជាការប្រមាណ លុះតែមានការមកដល់ ទើបគិតឃើញតទៅ ។

ស៊ិនគួនសួរថា វិជ្ជាសិល្បសាស្ត្រដែលអ្នកសិក្សារៀនមកនោះ ហើយនឹងតម្រេះដីវយើប្លែកគ្នាយ៉ាងណា ? ។ ប៉ាំងថងថា វិជ្ជាសិល្បសាស្ត្រដែលខ្ញុំរៀនមក ខុសគ្នានឹងតម្រេះដីវយើច្រើនណាស់ ។ ស៊ិនគួនឮដូច្នោះ ហេតុតែចិត្តទៅស្រឡាញ់អាល័យដីវយើច្រើន ក៏ស្តាប់មិនពេញចិត្ត ហើយប្រាប់ប៉ាំងថងថា អញ្ជើញអ្នកចេញទៅសិនចុះ បើមានការអាសន្នទៅខាងមុខ សឹមឲ្យអញ្ជើញអ្នកមកជួយរិះគិតការនោះៗ ។ ប៉ាំងថងឮដូច្នោះ ក៏ដកដង្ហើមធំ ហើយដើរចេញទៅវិញ ។

ឡោស៊ុកឃើញប៉ាំងថងដើរចេញទៅ ក៏សួរស៊ិនគួនថា ហេតុម្តេចលោកមិនយកប៉ាំងថងទុកធ្វើពជការផង ? ។ ស៊ិនគួនថា ខ្ញុំពិនិត្យមើលរូបកង មិនសមជាអ្នកមានតម្រេះប្រាជ្ញាសោះ ហើយនិយាយក្រអឹតក្រអោង បើនឹងយកទុកក៏មិនឃើញបានជាការអ្វី ។ ឡោស៊ុកថា គ្រាកាលចូចូលើកទ័ពទូកមកច្បាំងនឹងស្រុកយើងពីថ្ងៃមុន ប៉ាំងថងបានទៅជួយដីវយើ ប្រើឲ្យចាយទៅបញ្ឆោតចូចូ បានជាដីវយើផុតទ័ពចូចូស្លាប់ទាហានជាច្រើន ខ្ញុំឃើញថា ប៉ាំងថងមានគុណគាប់ប្រសើរណាស់ សូមឲ្យលោកត្រិះរិះគិតមើលសិន ។

ស៊ិនគួនថា ចូចូធ្វើការគ្រានោះ ព្រោះគំនិតចូចូខ្លួនឯង មិនមែនជា

គំនិតប៉ាំងចងទៅបញ្ឆោតទេ ។ ទេព្យសុកទៅជួបនឹងប៉ាំងចងហើយថា ខ្ញុំបានជួយទំនុកបំរុងអ្នកគឺអស់ប៉ុណ្ណឹងហើយ ស៊ិនគួនមិនព្រមយកអ្នកទុកជាគ្នា ចូរអ្នករង់ចាំស្តាប់ការបន្តិចទៅទៀតចុះ ។ ប៉ាំងចងឮទេព្យសុកនិយាយដូច្នោះ ក៏ឡេនជាក់មុខទឹកគួរចិត្ត មិនបាននិយាយតបប្រការម្តេច ចេះតែដកដង្ហើមធំ ។ ទេព្យសុកថា ខ្ញុំឃើញកិរិយាអាការក្នុងខ្លួនអ្នក មុខជាមិនចង់នៅក្នុងស្រុកកាំងកាំងហើយ អ្នកក៏មានវិជ្ជាសិល្បសាស្រ្ត ប្រកបដោយតម្រេះប្រាជ្ញាចូរពិគ្រោះពិចារណាមើលចុះ បើឃើញថានឹងទៅខាងទីណាដំបន់ណាស្រួល ក៏ចូរទៅនៅតាមអធ្យាស្រ័យអ្នកចុះ ។

ប៉ាំងចងឮដូច្នោះក៏ឆ្លើយថា ចិត្តរបស់ខ្ញុំចង់ទៅនៅទីងចូធូ ។ ទេព្យសុកថា អ្នកមានតម្រេះប្រាជ្ញាភ្លឺថ្លាដូចកែវដ៏ល្អពិសេស, បើអ្នកទៅនៅទីងចូធូនោះ បីដូចជាទៅនៅក្នុងទីងងឹត មិនគួរសមទេ សូមអ្នកទៅនៅឯស្រុកកេងជីវ នៅធ្វើការជាមួយទេព្យពីវិញ នឹងមានប្រយោជន៍ចំណេញដល់ខ្លួនអ្នក ។ ប៉ាំងចងថា សេចក្តីគិតក្នុងចិត្តខ្ញុំ ក៏គិតដូចអ្នកថា តែដែលខ្ញុំថាទៅនៅទីងចូធូនោះ ហាក់នឹងចង់ពិសោធចិត្តអ្នកមើលទេតើ ។ ទេព្យសុកថា បើដូច្នោះសឹមខ្ញុំធ្វើសំបុត្រមួយទៅដល់ទេព្យពី ផ្ញើអ្នកឲ្យទៅជួយទំនុកបំរុងទេព្យពី ដើម្បីមិនឲ្យទេព្យពីនឹងស៊ិនគួនទៅហ្វាយខ្ញុំជាហរិចិត្តទាំងសងខាង ជួយរំលាងបំផ្លាញចូធូចេញ ។ ប៉ាំងចងថា គំនិតរបស់អ្នកគិតនោះ ដូចជាគំនិតរបស់ខ្ញុំគិតដែរ សុំឲ្យអ្នកសរសេរសំបុត្រទៅចុះ

ឡោសុកក៏សរសេរសំបុត្រឲ្យប៉ាំងថង ។ ទទួលហើយក៏ទៅស្រុកកេងជ័រ ប៉ិងទីងចូលទៅជួយឡៅតី ។

វេលានោះ ជួនជា ខុនបេងមិនទៅ ចេញទៅជំរះសេចក្តីដោះទុក្ខ ក្រសួងខែត្រតាំង ៤ ។ នាយទ្វារ ក៏ចូលទៅជំរាបឡៅតីថា ប៉ាំងថង មកពីស្រុកកាំងតាំង មានការមករកលោក ។ ឡៅតីដឹងប៉ាំងថងមករក ក៏និយាយថា ខ្ញុំឮល្បីគេនិយាយមកយូរហើយ តែមិនដែលជួបមុខសោះ, ក៏ឲ្យនាយទ្វារអញ្ជើញប៉ាំងថងចូលមក ។ ខណៈនោះ ប៉ាំងថងក៏មិនបាន គួរសមគំនាប់តាមប្រក្រតីឡើយ ។ ឡៅតីបានពិនិត្យមើលលក្ខណៈសព្វគ្រប់ ក៏ឃើញអាការៈជាទុចរិតកាយ ក្នុងចិត្តពុំសូវត្រេកអររីករាយ ក៏ក្លែងនិយាយថា អ្នកមករកយើងពីស្រុកឆ្ងាយ យើងក៏មិនទាន់ទាន់មានធុរៈអ្វីនឹងត្រូវការ ។

ប៉ាំងថងឃើញឡៅតីមិនសូវរាក់ទាក់រាប់អាន ក៏ទោមនស្សក្តួចចិត្ត មិនយកសំបុត្ររបស់ខុនបេងនឹងឡោសុកបង្ហាញឲ្យឡៅតីឡើយ គ្រាន់តែនិយាយថា ខ្ញុំឮល្បីថា មារបស់ព្រះចៅហៀនគេនេះ រមែងបញ្ចុះបញ្ចូលមនុស្សដែលមានតម្រេះប្រាជ្ញ នឹងសេនាទាហានដែលមានថ្វីដៃខ្លាំងពូកែណាស់ ខ្ញុំក៏ឧស្សាហ៍ស្ទុះស្ទៀងមករក ។

(នៅមានត)

រឿងព្រេងចិន

លោក ហ៊ុយ-ប៊ុគា ប្រែរៀបរៀង

(តមក)

តែដោយមានព្រឹត្តិការណ៍ដូច្នោះ, ព្រះអង្គមិនអាចនឹងធ្វើព្រះរាជសមរសព្រះនាង នឹងព្រះរាជបុត្រស្ដេចប្រទេសដទៃៗ បានឡើយ ។ ទ្រង់យល់ថា គួរតែធ្វើព្រះរាជសមរសព្រះនាង នឹងព្រះរាជឱរសព្រះមហាក្សត្រប្រទេសឆ្ងាយៗទើបបាន, ទ្រង់ចាត់អាមាត្យឲ្យធ្វើព្រះរាជសារតបទៅវិញថា: "បុត្រីយើងពេញក្រមុំហើយ, យើងអាចឲ្យបុត្រីយើងទៅជាទេពីព្រះរាជបុត្រព្រះអង្គបាន យើងនឹងត្រូវជាជទួងនឹងគ្នា, ប្រទេសយើងទាំងពីរ នឹងបានជាមិត្តជាមួយគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធ សូមស្ដេចយាងមកយកបុត្រីខ្ញុំចុះ" ។

រឿងព្រះមហាក្សត្រចង់ធ្វើព្រះរាជសមរសនោះ សូមស្ទុះតែប៉ុណ្ណេះសិន ។ លំដាប់តទៅ សូមពណ៌នាអំពីព្រះអង្គម្ចាស់ដែលទ្រង់រង់ចាំព្រះនាងតែមួយព្រះអង្គនៅទីនោះ មិនឃើញព្រះនាងនិវត្តមកសោះ, ទ្រង់បានពិនិត្យទីកន្លែងដែលទ្រង់ប្រថាប់ គឺជាវាលខ្សាច់រហោឋានធំធេងលន្លង់លន្លោច មានផ្នូរខ្សាច់ជាច្រើនពាសពេញ, ឯព្រះអាទិត្យបញ្ចេញនូវចំហាយខ្លាំងពន់ពេក, ហើយនៅទីនោះ គ្មានស្មៅ ឬ តិណជាតិ ដុះមួយសរសៃសោះឡើយ ។ ព្រះអង្គម្ចាស់ទ្រង់ស្រេកឃ្លានជាអនេក ទ្រង់

យានទៅរកទឹក ដើម្បីនឹងសោយ, តែទឹកនោះគ្មានសោះ ។ ទ្រង់បាន
ឡើងទៅលើភ្នំខ្សាច់មួយខ្ពស់ ហើយចុះទៅម្ខាងស្មានថា មានដង្គុំព្រៃល
ខ្សាច់ ដែលក្រឡេកមើលពីឆ្ងាយទៅមានពណ៌ស្រស់ខៀវខ្ចី . . . . ,
ប៉ុន្តែ លុះយានដល់កំពូលលើ ស្រាប់តែរអិលផ្លាតព្រះបាទដួលរសាត់
ចុះមកក្រោម ។ ខ្សាច់នោះហូរដូចជាទឹកកកហូរក្នុងទីឆ្ងាយដូច្នោះ ។
កាលបើព្រះអង្គងើបឡើង, ទ្រង់បានទតទៅឃើញឧទ្យានមួយ មាន
ផលានុផលបរិបូណ៌គ្រប់យ៉ាង ។ ផលានុផលនោះ មានពណ៌ក្រហម
ប្រាលឆ្អៅគួរឲ្យចង់សោយពន់ពេក, ទ្រង់បានបេះផ្លែប៉ែសមួយសោយ
ទ្រង់យានទៅផ្ទុំក្រោមដើមឈើនោះហើយលក់ទៅ ដល់ទ្រង់តើនពាក
សយនា យកព្រះហត្ថស្ទាបព្រះភក្ត្រ ទ្រង់យល់ថា ព្រះភក្ត្រសុទ្ធ
តែកេម ។ ព្រះអង្គឆ្ងល់ពន់ពេក ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា: មុនអញដេក អញ
គ្មានកេមទេ, ម្តេចមកមានកេមដូច្នេះ? ហើយទ្រង់យល់ថា "ហេតុដែល
មានកេមនេះ ប្រហែលជាមកពីផ្លែប៉ែសនេះទេដឹង!" ។ ដល់បន្តិចទៅ
ទ្រង់ឃ្លានទៀត, ទ្រង់មិនហ៊ានសោយផ្លែប៉ែសទេ, ទ្រង់ខំព្យាយាមគ្រេច
ទៅកាន់ដើមពីរមួយ, ទ្រង់កំពាប់មែកនោះទាញបន្ទាបចុះបេះផ្លែពីរនោះ
សោយហើយទ្រង់ក៏ផ្ទុំលក់ទៅ ។ ដល់តើនពីក្រឡាព្រះបន្ទំស្រាប់តែមាន
ស្នែងដុះចំព្រះសិរទាំងកេមដុះជុំវិញផ្ទៃព្រះនស្ត, មានពុកចង្កាសវែង ។
ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលក្នុងព្រះហឫទ័យថា: "នរូបអញអាក្រក់ណាស់ បើព្រះ

នានយានវិលត្រឡប់មកប្រាកដជាព្រះនាងលែងស្គាល់អញ ! ព្រះនាង, អស់សេចក្ដីស្នេហាមកលើខ្លួនអញ, អញអស់សង្ឃឹមហើយ ខុចជាសំណាងអាក្រក់ណាស់តើ ! ក៏ទ្រង់ព្រះកន្សែងហូរទឹកព្រះនេត្រស្រោចស្រប់ព្រះភ័ក្ត្រ ហើយទ្រង់ផ្ទួលក់ទៅ, ស្រាប់តែទ្រង់ព្រះសុបិននិមិត្តឃើញតាចាស់ម្នាក់យកដៃមកបបោសអង្អែលព្រះសិរ ហើយក្រាបបង្គំទូលថា: " ឱព្រះអង្គ, ម្ដេចក៏ទ្រង់ព្រួយព្រះហឫទ័យខ្លាំងម៉្លេះ ? ។

ព្រលឹងនៃព្រះអង្គម្ចាស់ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលទៅកាន់តាចាស់អំពីព្រឹត្តិការណ៍ដែលមានមកចំពោះព្រះរូបព្រះអង្គ ។ តាចាស់ក៏ក្រាបបង្គំទូលថា: "សូមព្រះអង្គកុំព្រួយព្រះហឫទ័យសោះឡើយ សូមទ្រង់រើសផ្លែពីរនឹងផ្លែប៉ែសដែលមានសភាពក្រៀម ដែលធ្លាក់ក្រោមគុម្ពជាតិទាំងនោះ, សូមទ្រង់សោយផ្លែឈើទាំងនោះ , ពុកចង្កានឹងស្នែងដែលដុះនោះនឹងរលក់រលាយជ្រុះបាត់ សូមទ្រង់កុំគង់ប្រថាប់នៅទីនេះ , សូមស្ដេចយាងឡែងបាត់, ពីព្រោះព្រះអង្គគង់នៅកន្ទេឡានៃអ្នកតាយក្សទាំងឡាយ

ពេលនេះព្រះអង្គទ្រង់ក៏ញុំផ្ទុំ, ដល់ទ្រង់តើនចាកព្រះសយនា, ហើយគង់នៅតទៅទៀត ខឹងសោយទំរង់តមិនខាន ! " ។

ព្រលឹងនៃព្រះអង្គម្ចាស់ លុះទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់នូវរឿងនេះហើយ, មានព្រះហឫទ័យតក់ស្លុតជាខ្លាំង, ទ្រង់ភ្ញាក់ពីនិទ្រាឡើង, ទ្រង់គង់នៅតែមួយព្រះអង្គឯងក្នុងទីនោះ ។ ព្រះចន្ទពេលរសៀគ្គក្រចះក្រចង់

កណ្ដាលមហា, ព្រះកាយផាយផាត់បក់មកយ៉ាងត្រជាក់; កាលខ្យល់រហោឋានក៏គ្មានចំហាយក្ដៅនិងធូលីហុយសោះឡើយ ។ ក្នុងពេលនោះ, ព្រះអង្គម្ចាស់ ទ្រង់ប្រញាប់ប្រញាល់យាងចេញពីកន្ទ្វងអភាមណ្ឌលនោះ តាមពាក្យដំបូន្មាននៃតាចាស់ ។ ទ្រង់ទៅរើសផ្លែប៉ែសនិងផ្លែពីរដែលជ្រុះកក់កយក្រោមរុក្ខជាតិ ដែលមានសភាពក្រៀមស្ងួតហើយ ទ្រង់សោយនូវផ្លែឈើទាំងនោះ ។ ក្នុងមួយរំពេច ពុកចង្កានិងស្នែងក៏ជ្រុះធ្លាក់បាត់អស់គ្មានលល់ ។ ព្រះអង្គម្ចាស់ទ្រង់ព្រះតម្រិះមួយស្របក់ រួចទ្រង់កាច់មែកឈើស្ងួល (ស្រល់) ក្រងជាល្អីមួយ ហើយទ្រង់ប្រមូលផ្លែប៉ែសនិងផ្លែពីរដែលមានសភាពក្រៀម និងផ្លែដែលកំពុងមានទឹកដមផ្អែមឆ្ងាញ់ដាក់ក្នុងល្អីនោះ ។ រួចទ្រង់ចាកចេញពីឧទ្យាននោះទៅដោយប្រញាប់ប្រញាល់ជាខ្លាំង ។ ទ្រង់មានបំណងចង់និវត្តទៅកាន់មាតុភូមិវិញ, តែទ្រង់មិនជ្រាបផ្លូវសោះ ទ្រង់ចេះតែយាងទៅជាលំដាប់ ។ ទ្រង់បានធ្វើព្រះដំណើរប្រាំពីរថ្ងៃប្រាំពីរយប់ នៅក្នុងកាលខ្យល់រហោឋាន, ទ្រង់មិនបានជួបប្រទះនឹងមនុស្សសត្វអ្វីសោះឡើយ ។ តមកទ្រង់មានសេចក្ដីស្រេកឃ្លានជាខ្លាំង បានសោយផ្លែពីរនិងផ្លែប៉ែសក្រៀមនោះទៅ ។ លុះនឿយព្រះកាយពល, ក៏ផ្ទំនៅលើថ្មកខ្យល់លក់ទៀត លុះតើនឡើងចាប់បន្តព្រះដំណើរតទៅទៀត បានយាងទៅដល់ថ្នល់ធំមួយ

ផុតពីគ្រោះថ្នាក់នោះ ហើយគង់នៅលើចំពោមថ្មល់ ដើម្បីសម្រាកព្រះកាយ ។

ក្រោយមកបន្តិច មានមនុស្សម្នាក់ដឹកលាមួយដើរមកដល់ទីនោះ ។ ព្រះអង្គម្ចាស់ទ្រង់មានបន្ទូលសួរពត៌មានផ្សេង ៗ ពីអ្នកដឹកលា ។ ក៏ក្រាបបង្គំទូលថា បើព្រះអង្គចង់ធ្វើព្រះដំណើរទៅកាន់មាតុភូមិ សូមស្តេចយាងទៅកាន់ទិសខាងកើត ។ បើមានព្រះរាជបំណងចង់ជួបនឹងព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រីសូមស្តេចយាងទៅទិសខាងលិច ។ គ្រានោះ ព្រះអង្គម្ចាស់ទ្រង់មានព្រះតម្រិះថា "អញចង់ឃើញព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រីនឹងសេះឈើ អញមិនត្រូវត្រឡប់ទៅកាន់ព្រះនិវេសន៍វិញទេ គួរតែធ្វើដំណើរទៅកាន់ទិសខាងលិច ដើម្បីឲ្យបានជួបនឹងព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រីនឹងសេះឈើ" ។

លុះទ្រង់យាងទៅបន្តិច ទ្រង់បានឮសូរសព្ទដូចជាជើងសេះរណ្តំលើថ្មល់ពីក្រោយព្រះអង្គ លុះទ្រង់ងាកព្រះនេត្រទៅ, បានយល់ពួកយោធាមួយក្រុមជិះសេះពាក់គ្រឿងដែក ហើយស្រែកយ៉ាងខ្លាំងព្រមទាំងមានបុកពាដំខែងរ៉ែងផង ។

(នៅមានត)

ប្រកាសប្រឡងប្រជែងពាក្យទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ
ក្នុងឆមាសទី ២ ឆ្នាំ ១៩៦២

ក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្រុងភ្នំពេញ ត្រូវការជ្រើសរើសយកឯកសារទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ ដោយបើកការប្រឡងប្រជែង ២ មុខ គឺ :

១– អំពីទឹក

២– អំពីពពិល

វិញ្ញាសាប្រឡងនេះ សម្រេចយកនៅឆមាសទី ២
គឺតាំងពីខែកក្កដា ដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៦២

ដូច្នេះ អស់លោកអ្នកចេះដឹងទាំងឡាយ ជាស្ត្រី ឬបុរស ឬជាបព្វជិត ដែលស្ម័គ្រចិត្តប្រឡង សូមសរសេរតែងវិញ្ញាសា ស្ដីអំពីទឹក និង អំពីពពិល តាមគោលបញ្ហាដូចរៀបរាប់ខាងមុខ ឲ្យការណ៍ទៅក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ យ៉ាងយូរបំផុតត្រឹមថ្ងៃដាច់ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៦២ ។

ការប្រឡងប្រជែងនេះ មានរង្វាន់ ៤ ថ្នាក់

–រង្វាន់លេខ ១ ... ៧០០រ៛០០	–រង្វាន់លេខ ៣ ... ៤០០រ៛០០
–រង្វាន់លេខ ២ ... ៥០០រ៛០០	–រង្វាន់លេខ ៤ ... ២០០រ៛០០

បណ្ដាវិញ្ញាសាតាំង ២ មុខនេះ បើបេក្ខជនមួយរូបស៊ូត្រចិត្តធ្វើដាក់ប្រឡងតាំង ២ មុខហើយបានល្អតាំង ២ មុខ អាចបានរង្វាន់តាំង ២ មុខ តែបើត្រូវការដាក់ប្រឡងតាំង ២ មុខ សូមធ្វើ ១ មុខ ១ ដោយឡែកពីគ្នា គឺសូមសរសេរលើសៀវភៅសរសេរធុនស្ដើងតាមសេចក្ដីខ្ញុំ ឬធុនក្រាស់តាមសេចក្ដីវែង ហើយសូមសរសេរនាម និងទីលំនៅរបស់ខ្លួន ឲ្យច្បាស់លាស់លើក្រដាស ១ សន្ធឹកផ្សេងដាក់ក្នុងស្រោមសំបុត្រជាមួយនឹងវិញ្ញាសានោះ១ រួចយកទៅឲ្យផ្ទាល់ខ្លួនក៏បាន ផ្ញើតាមប៉ុស្ដិ៍ទៅក៏បាន យកទៅជូនសាលាឃុំ សាលាស្រុក ឬខេត្ត សុំឲ្យផ្ញើឲ្យក៏បាន ដោយការខ្ទង់សំបុត្រថា:

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្រុងភ្នំពេញ

(ផ្នែកក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ)

គោលបញ្ហានៃការប្រឡងប្រជែង

១- អំពីទឹក

ទឹកជាវត្ថុចាំបាច់មួយ ដល់វត្ថុជាតុតាំងមានជីវិត តាំងឥតជីវិត ។

ខ្មែរយើងមានជំនឿ និងទំនៀមផ្សេងៗច្រើនណាស់ ដែលទាក់ទងដោយទឹក ។ នៅខាងក្រោមនេះ ក្រុមជំនុំសូមជូនឧទាហរណ៍ខ្លះដល់បេក្ខជនដែលចូលចិត្តសរសេរតែងទៅដាក់ប្រឡងប្រជែង ប៉ុន្តែបេក្ខជនអាចសរសេរការដែលទាក់ទងដោយទឹក ក្រៅអំពីឧទាហរណ៍ទាំងនេះបានតាមការដែលអស់លោកចេះដឹង ។

ទឹកសន្សើមនិងទឹកភ្លៀង.— តាមទំនៀមខ្មែរយើង ទឹកទាំងពីរយ៉ាងនេះ កើតឡើងរបៀបដូចម្ដេច? ភ្លៀងមានប៉ុន្មានយ៉ាង? អាទិទេពរបស់ភ្លៀងឈ្មោះអ្វីខ្លះ? ការប្រើប្រាស់ទឹកសន្សើម, ទំនៀម និងពាក្យស្លោកផ្សេងៗ ទាក់ទងដោយទឹកសន្សើមនិងទឹកភ្លៀង?

ទឹកនិងព្រះចន្ទ .— នៅពេលសំពះព្រះខែ ខ្មែរយើងនៅជនបទក្រៅ ច្រើនតែធ្វើពិធីសម្រក់ទៀនតាមទឹកភ្លៀងក្នុងឆ្នាំនីមួយៗ ។ កិច្ចនេះបង្ហាញឲ្យឃើញថា ជនជាតិខ្មែររៀបចំឲ្យមានការទាក់ទងរវាងព្រះចន្ទនិងទឹកដែរ ។ តើលោកអ្នកជ្រាបរឿងរ៉ាវអ្វី, ពាក្យសុភាសិត ឬពាក្យស្លោកអ្វី ឬក៏ទំនៀមបុរាណអ្វីដែលនិយាយពីព្រះចន្ទនិងទឹក មានការទាក់ទងគ្នាតាំងពីព្រេងនាយមកទេ?

ទឹកក្នុងទំនៀមផ្សេង ៗ.– របៀបធ្វើនិងប្រើទឹកប្រសិទ្ធិពរ ? ការស្រោចឬប្រស់ព្រំទឹកនេះនៅពេលធ្វើពិធីផ្សេង ៗ ដូចជាការស្រោចទឹក ? ការប្រើទឹកក្នុងមន្តអាគម ?

ទឹកជ្រោះ – ជំនឿ ទំនៀម និងការប្រើប្រាស់ទឹកនេះ ៗ

អូរ- ព្រែក- ស្ទឹង, ទន្លេ, សមុទ្រ, បឹង, ស្រះ .– សូមលោកអ្នកប្រឡងគេធិប្បាយអំពីអត្ថន័យនៃវារិបថ (ផ្លូវទឹក) ទាំងនេះ ព្រមទាំងសភាពដែលមានផ្ទុកគ្នា ។បបមាថា ម្ដេចហៅអូរ ? ម្ដេចហៅព្រែក ? ម្ដេចហៅស្ទឹង ? ម្ដេចហៅទន្លេ ? វារិបថអំបាលនេះ មានសភាពខុសគ្នាម្ដេចខ្លះ ទើបគេអាចស្គាល់ថានេះជាអូរ នេះជាព្រែក នេះជាស្ទឹង នេះជាទន្លេ . . . បាន ? លោកអ្នកជ្រាបរឿងរ៉ាវអ្វីទាក់ទងដោយវារិបថដែលលោកអ្នកស្គាល់នោះទេ ? លោកអ្នកស្គាល់បឹង ទន្លេ បារាយណ៍ ស្រះកន្លែងទឹកធ្លាក់ រូងថ្ម ជ្រោះ ទឹកប្រាល់ ៗ ល ៗ ដែលមនុស្សចូលចិត្តទៅធ្វើជាបូជនីយសក៍ឬទេ ? បើស្គាល់សូមអធិប្បាយ ៗ នៅបច្ចុប្បន្នកាលនេះ តើគេនៅគោរពទំនៀមផ្សេង ៗ ឬទេ ក្នុងការសង់ផ្ទះកសាងភូមិថ្មី ដែលនៅជិតកន្លែងមានទឹកល្អល្អាច ឬទឹកទន្លេ ស្ទឹង បឹង ៗ ល ៗ នៅពេលដែលគេនឹងជីកស្រះ ឬអណ្ដូង តើគេធ្វើពិធីនិងមើលភាពដីដូចម្ដេចខ្លះ ? ចុះបើគេត្រូវលើករបាំង ឬទំនប់ទឹក តើមានទំនៀមធ្វើដូចម្ដេចខ្លះ ?

គ្រោះថ្នាក់ដោយផ្លូវទឹក.– បើគេត្រូវការធ្វើដំណើរតាមផ្លូវទឹក តើមានជំនឿអ្វីខ្លះ ? ការប្រតិបត្តិយ៉ាងណាខ្លះដែលទាក់ទងដោយការជៀស-គ្រោះតាមផ្លូវទឹកនោះ ? បើប្រសិនជាមានមនុស្សលង់ទឹក តើគេត្រូវធ្វើដូចម្តេចដើម្បីជួយឲ្យគេរួចពីទុក្ខ ? បើយើងទៅក្នុងព្រៃហើយទឹកធ្វើឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់ តើមានពិធីដូចម្តេចខ្លះ ? (ដូចទឹកដែលមានជាតិពុលដោយមានស្លឹកឬផ្លែឈើពុលជ្រុះត្រាំនៅ បរិភោគមិនបាន) តើមានរបៀបអ្វីដើម្បីបន្សាបជាតិពុលឲ្យទឹកនោះទៅជាទឹកបរិភោគបានឬទេ ?

កន្លែងធ្វើអំបិល ឬស្រែអំបិល.– ក្រុមជំនុំគ្នានឯកសារមួយនិ-យាយអំពីរឿងស្រែអំបិលសោះ ការធ្វើអំបិលមានរបៀបយ៉ាងណាខ្លះ ? តើមានទំនៀម ឬគ្រណមអ្វីខ្លះទាក់ទងដោយការធ្វើអំបិលនេះ ?

ប្រដាប់ប្រើប្រាស់បុរាណដែលប្រើដោយទឹក.– ដូចជារហាត់ទឹក ស្នាប...។ល។ សូមអធិប្បាយអំពីរបៀបធ្វើ របៀបប្រើ និងជំនឿផ្សេងៗ ទាក់ទងដោយរបស់ទាំងនោះ ។ ក្នុងរឿងនេះលោកអ្នកប្រឡងចង់សរសេរតែងអំពីអ្វីក៏បាន ឲ្យតែជារបស់ប្រើដោយទឹក ទោះជាប្រដាប់ដាក់ទឹក តម្រង់ទឹក ។ល។ ក៏បានទាំងអស់ ។

អាទិទេព និងសត្វអស្ចារ្យទាក់ទងដោយទឹក.– សូមអធិ-ប្បាយអំពីរឿងនាគ ឬសត្វអ្វីដែលខ្មែរយើងតែងនិយាយថាជាអ្នកបណ្តាល

ឲ្យមានភ្លៀង ឬឲ្យមានទឹកជន់ ។ សូមអធិប្បាយអំពីពិធី អំពីរឿងព្រេងនិទានអំពីទំនៀមផ្សេង? ដែលគេតែងធ្វើនៅពេលមានភ្លៀង ឬមានទឹកជំនន់ ៗ ចំណែករឿងរាំងភ្លៀងវិញ ខ្មែរយើងក៏មានជំនឿដែរ តើហេតុភេទអ្វីដែលបណ្ដាលឲ្យរាំងភ្លៀង ?

សត្វដែលរស់នៅក្នុងទឹក.- ការរាប់ឈ្មោះសត្វទឹកទទេ គ្មានសេចក្ដីអធិប្បាយ មិនមែនត្រូវចំណង់របស់ក្រុមជំនុំទេ ។ ហេតុនេះក្រុមជំនុំត្រូវការឲ្យលោកអ្នកប្រឡងអធិប្បាយអំពីទំនៀមទម្លាប់ ជំនឿ ចំណាំផ្សេងៗ ទាក់ទងដោយសត្វទឹក ៗ

លោកអ្នកជ្រាបទេពីរឿងបុរាណដែលមានដំណាលថាសត្វនេះ រស់បានតែក្នុងទឹក សត្វនោះរស់បានតែលើគោក សត្វនោះទៀតរស់បានទាំងក្នុងទឹកទាំងលើគោក មានសត្វខ្លះចេះហែលហើយមុជទឹកពូកែផង? តើអស់លោកអ្នកជ្រាបរឿងព្រេង ទំនៀម ជំនឿ ពាក្យស្លោកផ្សេងៗ និងគ្រណាមទាក់ទងដោយសត្វទឹកដែរឬទេ ?

ទឹកនៅក្នុងខ្លួនមនុស្ស និងខ្លួនសត្វ.- ទឹកភ្លោះ, ទឹកដោះ, ឈាម, ញើស, ទឹកភ្នែក ... និងទឹកដទៃទៀត ដូចជាទឹកឃ្មុំ ៗ ល ៗ ប្រពៃណី ស្ដីអំពីការបង្កបង្កើតទឹកនោះនៅក្នុងខ្លួនមនុស្សយើង និងអំពីការប្រើទឹកនៅក្នុងការជាឱសថ, ក្នុងការធម្មតា ព្រមទាំងក្នុងមន្តអាគម ?

ទឹកនៅក្នុងដើមឈើ.– សូមអធិប្បាយអំពីទំនៀម អំពីពាក្យស្លោកអំពីជំនឿផ្សេង ៗ និងអំពីការប្រើប្រាស់ទឹកនេះក្នុងឱសថ, ក្នុងមន្តអាគមនោះជាដើរក្តី ជាអ៊ីក្តី ៗ

២–អំពីពពិល

ក្នុងទំនៀមខ្មែរយើង ពិធីបង្វិលពពិល ជាមង្គលមួយធំណាស់ បានជាក្រុមជំនុំចង់បានសេចក្តីអធិប្បាយឲ្យបានសព្វគ្រប់ ៗ ការណ៍ដែលក្រុមជំនុំត្រូវការនោះដូចមានជូនជាលំនាំខ្លះតទៅនេះ៖

១– ដើមកំណើតពពិល និងការតំណាងរបស់ពពិល.–

២– រូបរាង និងក្បាច់របនាលើតួពពិល.–

បើគ្មានពពិល តើគេអាចយកអ្វីជាជំនួសបានឬទេ បើគេត្រូវតែធ្វើទានមិនបាន ? ពពិលមានក្បាច់ផ្សេង ៗ តើមានទំនៀមទម្លាប់ថាពពិលរូបនេះត្រូវប្រើក្នុងពិធីនេះ ក្បាច់នោះត្រូវប្រើក្នុងពិធីនោះឬទេ ? តើពពិលមានក្បាច់ដូចម្តេចនៅក្នុងស្រុករបស់លោកអ្នក ? លោកជ្រាបទេ នៅស្រុកនៅឃុំឯទៀតមានខុសគ្នាដូចម្តេចខ្លះ ? បើនៅក្នុងគ្រួសារណាមានពពិលតើគេមានទំនៀម ឬគ្រណាមអ្វី ចំពោះរបស់នោះឬទេ ?

ទៀនសម្រាប់ប្រើជាមួយពពិល .– ទៀននោះដូចម្តេច ? ប៉ុណ្ណា ? មានអំបោះប៉ុន្មានសរសៃជាប្រទេះ ? ត្រូវមានទម្ងន់ប៉ុន្មានដំឡឹង

សម្រាប់ពិធីអ្វី? ប៉ុន្មានទៀតសម្រាប់ពិធីដទៃ ?

គេធ្វើពិធីបង្វិលពពិលនៅពេលណា? ពិធីអ្វីខ្លះដែលគេត្រូវបង្វិលពពិល ? គេធ្វើពិធីនេះនៅពេលណា ? (ដូចក្នុងអាពាហ៍ពិពាហមង្គលគេធ្វើនៅពេលផ្ទឹមព្រឹកបង្ហើយពិធី) សូមអស់លោកអ្នកប្រឡងអធិប្បាយឲ្យច្បាស់ បើជាធ្វើជាមួយនឹងពិធីហៅព្រលឹង តើគេធ្វើក្រោយ ឬធ្វើមុន ? បើនៅពេលចងដៃ តើធ្វើមុនឬក្រោយចងដៃ ? ។ល។

ពិធីបង្វិលពពិលធ្វើដូចម្តេច? ចំនួនមនុស្សប៉ុន្មាននាក់ដែលត្រូវធ្វើ និងគុណសម្បត្តិមនុស្សដូចម្តេចដែលត្រូវរើសឲ្យធ្វើពិធីនេះ ? ចំនួនពពិលប៉ុន្មានដែលត្រូវប្រើ ? គេហុចពពិលពីម្នាក់ទៅម្នាក់ដូចម្តេច? ទទួលដៃណា កាន់ដៃណា បក់ផ្សែងដៃណា ផាត់ផ្សែងទៅខាងណា ? គេបង្វិលប៉ុន្មានជុំ ? ពន្លត់ភ្លើងពពិលដូចម្តេច ? គេសូត្រធម៌អ្វីខ្លះនៅពេលនោះ? ពពិលត្រូវបង្វិលពីខាងណាទៅខាងណា? មនុស្សរស់គេបង្វិលពីខាងណាទៅខាងណា ? មនុស្សស្លាប់ពីខាងណាទៅណា ?

មនុស្សដែលគេត្រូវធ្វើពិធីបង្វិលពពិលឲ្យនោះ ត្រូវអង្គុយដូចម្តេច ? អ្នកបង្វិលត្រូវអង្គុយដូចម្តេច ? មានសំណែនអ្វីទេ? សំណែនទាំងនោះមានរបៀបដូចម្តេចខ្លះ ? នៅឱកាសដែលគេមិនធ្វើពិធីនេះនៅជុំវិញមនុស្សទេ គឺដូចជានៅពេលបញ្ចុះសីមាជាដើម តើពិធីនេះគេធ្វើដូចជាធ្វើចំពោះមនុស្សដែរឬដូចម្តេច ?

ដើម្បីឲ្យវិញ្ញាសាមានភស្តុតាង ក្រុមជំនុំសូមឲ្យអស់លោកអ្នកតែងបញ្ជាក់ដើមកំណើតនៃការណ៍ដែលលោកសរសេរតែងនោះ ថាបានដឹងពីអ្នកណា ? ឈ្មោះអ្វី ? ធ្វើការរកស៊ីអ្វី ? នៅស្រុកភូមិណា? ក្នុងសម័យបច្ចុប្បន្ននេះបានដឹងដោយបានឃើញគេ ឬធ្លាប់បានធ្វើផ្ទាល់ខ្លួន ? បើមានពិធីណាដែលគេលែងធ្វើទៅហើយក៏សូមប្រាប់ផង កុំភ្លេច ។

ជាធម្មតាក្រុមជំនុំ បានសង្កេតឃើញអស់លោកអ្នកប្រឡង ច្រើនសរសេរតែងសង្ខេបពេក លេបបាត់ការសំខាន់ ដែលក្រុមជំនុំត្រូវការអស់ សូមលោកអ្នកកុំខ្លាចវែងឲ្យសោះ សូមធ្វើឲ្យអស់សេចក្ដី ព្រោះបើការដែលលោកតែងនោះជាការចាំបាច់ ការរៀបរប់ចោល ។ ធ្វើឲ្យក្រុមជំនុំរិះរកការប្រាកដពុំឃើញ ។ ហេតុនេះ សូមអធិប្បាយខមួយៗ ឲ្យសព្វគ្រប់តាមដែលលោកចេះចាំ ។

ជាពិសេស ក្រុមជំនុំសូមជំរាបលោកអ្នកស្ម័គ្រចិត្តប្រឡងថា មុននឹងតែង សូមពិនិត្យមើលពាក្យសួររបស់យើងឲ្យមែនទែន ដើម្បីកុំឲ្យឃ្លាតសេចក្ដីគ្នា បើមានការអ្វីដែលអស់លោកនៅឆ្ងល់ សូមសរសេរទៅសួរក្រុមជំនុំៗ នឹងឆ្លើយបំភ្លឺសេចក្ដីជូនតាមបំណង ។

ក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ

ផ្នែកកំណត់និងប្រវត្តិការណ៍

ពិធីបុណ្យវិសាខបូជា នៅមុខព្រះសក្យមុនីចេតិយ

លោក ជង · វង រៀបរៀង

ប្រទេសកម្ពុជា ក្រោមការដឹកនាំនៃសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ជាព្រះអគ្គ-ពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភ និងក្រោមព្រះរាជូបត្ថម្ភនៃព្រះរាជបល្ល័ង្ក អស់កាលជាច្រើនសតវត្សមកហើយ ដែលក្នុងរជ្ជកាលនេះ មានសម្តេចព្រះមហា-ក្សត្រិយានីជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូងជានិមិត្តរូប ទ្រង់បានកាន់ព្រះពុទ្ធសា-សនាយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួន ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការទ្រទ្រង់ជាតិ ឲ្យបានឋិតនៅក្នុងសភាពក្សេមក្សាន្តខាងផ្លូវកាយនិងផ្លូវចិត្ត ។

ព្រះសមណៈគោតមបរមគ្រូ ទ្រង់បរិនិព្វានទៅបាន ២៥០៩ ឆ្នាំហើយ ប៉ុន្តែសាសនធម៌របស់ព្រះអង្គបានឋិតនៅរហូតសព្វថ្ងៃ ។ ព្រោះហេតុដូច្នោះ បានជាជាតិខ្មែរ ៩៩ ភាគរយ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាតាំងមូលលុះដល់ថ្ងៃ ១៥ កើតខែវិសាខនៃឆ្នាំនីមួយៗ រមែងតុបតែងគ្រឿងសក្ការ-បូជាអុជប្រទីបផ្កាលា គ្រប់ផ្ទះ គ្រប់វត្តអារាម ធ្វើបុណ្យរំលឹកដល់ថ្ងៃដែលព្រះបរមគ្រូទ្រង់ប្រសូត ទ្រង់ត្រាស់ដឹង និងទ្រង់បរិនិព្វាន ។

ជាពិសេស នៅរាជធានីភ្នំពេញ ក្រោមព្រះបរមរាជូបត្ថម្ភដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នៃសម្តេចព្រះមហាក្សត្រិយានី ព្រះមាតាជាតិ និងសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ

ព្រះបិតាជាតិ, កងរង្វាត្តិបាលបានរៀបចំយ៉ាងមហោឡារិកនូវពិធីបុណ្យវិសាខបូជា នៅព្រះសក្យមុនីចេតិយត្រង់មុខស្ថានីយរថភ្លើង ស្ថានីយដែលតែងតែធ្វើជារៀងរាល់ឆ្នាំមក ដោយកិច្ចចាត់ចែងនៃពុទ្ធិកសមាគមទាំង ៣ កងការិយាល័យរបស់ក្រសួងធម្មការ ។

នៅវេលាម៉ោង ៥ និង ៣០ នាទីល្ងាច នៃថ្ងៃ ១៥ កើត ខែវិសាខ ព.ស. ២៥០៥ (១៨.៥ ៦២) មានការជួបជុំព្រះសង្ឃចំនួន ៨០ អង្គ ដែលមានសម្ដេចព្រះសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈជាប្រធាន ព្រះរាជវង្សានុវង្ស ប្រធាននៃសភាទាំងពីរ សមាជិកកងរង្វាត្តិបាល សមាជិកនៃសភាទាំងពីរ ប្រធាននៃពុទ្ធិកសមាគមទាំង ៣ មន្ត្រីគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ទាំងទាហានទាំងស៊ីវិល លោកស្រី-យុវជនរាជសង្គមនិយមខ្មែរ - សិស្សានុសិស្សប្រុសស្រី ព្រមទាំងពុទ្ធបរិស័ទជាច្រើន បាននិមន្ត និងអញ្ជើញមកដើម្បីប្រជុំមកក្នុងពិធីបុណ្យវិសាខបូជានេះ ។

នៅវេលាម៉ោង ៦ គត់ សម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋព្រះបិតាជាតិ ជាព្រះរាជតំណាងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នៃសម្ដេចព្រះមហាក្សត្រិយានីជាទីគោរព ទីងជាទីស្នេហាស្មើជីវិត ដោយមានសមាជិកកងរង្វាត្តិបាល និងព្រះរាជបរិពារផ្ទាល់ជាច្រើនអមផង បានស្ដេចយាងដល់មុខព្រះសក្យមុនីចេតិយ ដោយបានទទួលគារវកិច្ចយ៉ាងខ្ពង់ខ្ពស់អំពីក្រុមទាហានរក្សាព្រះអង្គ កងយោធ-

ពលខេមរភូមិន្ទទាំង ៣ ផ្នែក នឹងក្រុមតន្ត្រីព្រះរាជទ្រព្យ បានបន្លឺនូវបទភ្លេងចរលីលា នឹងភ្លេងជាតិថ្វាយជាព្រះរាជកិត្តិយសចំពោះព្រះអង្គ ។ បន្ទាប់មក ព្រះអង្គបានស្តេចយាងចូលកាន់ព្រះពន្លាពិសេសថ្វាយបង្គំព្រះសង្ឃ ដែលមានសម្តេចព្រះសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈជាប្រធាន ហើយព្រះអង្គទ្រង់បានទទួលការក្រាបថ្វាយបង្គំអំពីឥស្សរជនទាំងឡាយ ដែលរង់ចាំក្រាបថ្វាយបង្គំគាល់នៅទីនោះ ។

តមក មានធ្វើពិធីគោរពទង់ជាតិនឹងទង់ពុទ្ធសាសនា ដោយក្រុមតន្ត្រីព្រះរាជទ្រព្យ បានបន្លឺនូវបទភ្លេងនគររាជនឹងបទសរភញ្ញ ព្រមទាំងមានក្រុមសិស្សប្រុសស្រី បានច្រៀងនូវបទនគររាជ នឹងថ្វាយបទសរភញ្ញកំដរការគោរពនេះផង ។ បន្ទាប់មក សហជីវិន ចន្ទ-សុន នាយកការិយាល័យក្រសួងធម្មការ ជាតំណាងព្រះរាជរដ្ឋាភិបាល នឹងពុទ្ធបរិស័ទទាំងអស់ បានថ្វាយសុន្ទរកថាមួយ សំដែងសេចក្តីគោរពចំពោះព្រះបរមសារីរិកធាតុ ក្នុងព្រះសក្យមុនីចេតិយ ដែលមានអត្ថន័យគោរពដ៏ជ្រាលជ្រៅជាអនេកប្បការ ។ ក្រោយពេលចប់សុន្ទរកថា មានធ្វើពិធីនមស្ការជាឧឡារិក រំលឹកចំពោះព្រះគុណព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់ ដែលទ្រង់បរិនិព្វានកន្លងទៅហើយ ដោយលោក ឈឹម-ស៊ិមង់ សាស្ត្រាចារ្យនៅពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសុរាម្រិត ជាអាចារ្យសូត្រនាំមុខ ។

បន្ទាប់មក សម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋព្រះបិតាជាតិ ព្រះរាជវង្សានុវង្ស និងឥស្សរជន ព្រមទាំងពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ បានស្ដេចយាង និងអញ្ជើញហែប្រទក្សិណព្រះសក្យមុនីចេតិយ ៣ ជុំ ដោយមានលោកឈីម-ស៊ុមឆំដដែល ជាអ្នកនាំព្រះរាជដំណើរ ហើយស្ដេចយាងចូលចំពោះមុខព្រះចេតិយបូជាទៀនធូបភ្ញី ចំពោះព្រះបរមសារីរិកធាតុក្នុងព្រះសក្យមុនីចេតិយ ដែលក្នុងពេលនោះ ព្រះរាជបរិពារទាំងឡាយ ក៏បានបូជាទៀនធូបភ្ញីជាបន្តបន្ទាប់គ្នាមកដែរ រួចហើយ សម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋស្ដេចយាងត្រឡប់ចូលកាន់ព្រះពន្លាពិសេសវិញ ។

គ្រានោះ ព្រះសង្ឃ ៨០ អង្គ ដែលមានសម្ដេចព្រះសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈជាប្រធាន បានស្វាធ្យាយព្រះពុទ្ធជ័យមង្គលគាថា ចំរើនសិរីសួស្ដីក្នុងពិធីបុណ្យ ។ បន្ទាប់មក មន្ត្រីគ្រប់តំណែង ទាហានស៊ីវិល ព្រមទាំងពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ បាននាំគ្នាចូលទៅបូជាទៀនធូបភ្ញី ចំពោះព្រះសក្យមុនីចេតិយ ដើម្បីសាងកុសលតាមសេចក្ដីប្រាថ្នារៀងខ្លួន ។

វេលាម៉ោង ៦ និង ៤៥ នាទី សម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ដោយមានសមាជិកករាជវង្សានុពាលនិងព្រះរាជបរិពារផ្សេងៗជាច្រើនអមផង បានស្ដេចយាងនិវត្តវិញ ។

ក្នុងរាត្រីនោះ នៅកន្លែងប្រារព្ធពិធី ពុទ្ធិកសមាគមទាំង ៣ ដែលឋិតនៅក្នុងការឧបត្ថម្ភរបស់ក្រសួងធម្មការ បានធ្វើពិសាខបូជា ដោយបាននិមន្តព្រះសង្ឃសំដែងធម៌ទេសនា ជាទីសណ្ដាប់នឹងជាឱវាទដ៏ប្រពៃ ព្រមទាំងនិមន្តព្រះសង្ឃសូត្រព្រះពុទ្ធគាថា រហូតដល់ពេលអធ្រាត្រ ។

លុះព្រឹកឡើង ថ្ងៃសៅរ៍ ១ រោចខែពិសាខ ព.ស. ២៥០៥ ត្រូវនឹងថ្ងៃ ១៩ ឧសភា ១៩៦២ នៅត្រង់កន្លែងប្រារព្ធពិធី នាព្រះពន្លាពិសេសមុខព្រះសក្យមុនីចេតិយដែល ចាប់តាំងពីម៉ោង ៨ និង ៣០ នាទីទៅ មានការជួបជុំព្រះសង្ឃ ៨០ អង្គ ព្រះរាជវង្សានុវង្ស ប្រធានសភាទាំងពីរ សមាជិកព្រះរាជរដ្ឋាភិបាល សមាជិកសភាទាំងពីរ ប្រធានពុទ្ធិក-សមាគមទាំង ៣ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធម្មការ មន្ត្រីអ្នករាជការគ្រប់តំណែងទាំងទាហាន ទាំងស៊ីវិល លោកស្រី និងពុទ្ធបរិស័ទជាច្រើនពាន់នាក់ បាននិមន្ត ស្ដេចយាង អញ្ជើញមក ដើម្បីរួបរួមជាកិត្តិយស និងជួយឧបត្ថម្ភក្នុងពិធីបុណ្យនេះដូចកាលពីល្ងាច ។

នៅវេលាម៉ោង ៨ និង ៤៥ នាទី សម្ដេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ ជាព្រះរាជតំណាងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នៃសម្ដេចព្រះមាតាជាតិ ដោយមានព្រះរាជបរិពារជាន់ខ្ពស់ផ្ទាល់ព្រះអង្គជាច្រើនហែអមព្រះរាជដំណើរផង បានស្ដេចយាងមកដល់កន្លែងប្រារព្ធពិធី ដោយទ្រង់បានទទួលគារវកិច្ចដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត

អំពីក្រុមទាហានរក្សាព្រះអង្គ ក្រុមខេមរកុមារទាំង ៣ កង ក្រុមក្មេងកងវរសេនាតូចរក្សាព្រះអង្គ និងក្រុមតន្ត្រីព្រះរាជទ្រព្យ ដែលបានលើកអាវុធធ្វើវន្ទនកិច្ច និងបន្លឺនូវបទភ្លេងជាតិថ្វាយជាព្រះរាជកិត្តិយសចំពោះព្រះអង្គ ។ រួចហើយ ស្តេចយាងចូលកាន់ព្រះពន្លាពិសេសថ្វាយបង្គំព្រះសង្ឃ ដែលនៅទីនោះព្រះអង្គបានទទួលការក្រាបថ្វាយបង្គំអំពីឥស្សរជនទាំងឡាយ ដែលរង់ចាំក្រាបថ្វាយបង្គំគាល់ ។

តមក មានធ្វើពិធីសមាទានសីលតាមទំនៀមទម្លាប់ពិធីបុណ្យ ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយនៅពេលបន្ទាប់ពីនេះ សម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋព្រមទាំងឥស្សរជន ក៏បានស្តេចយាង អញ្ជើញដាក់បាត្រព្រះសង្ឃដែលជាកិច្ចក្នុងពិធីបុណ្យ ។ ព្រះសង្ឃក៏បានធ្វើគាថានុមោទនាថ្វាយព្រះរាជ-កុសលនិងជូនកុសល ចំពោះពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ ដែលមានសទ្ធាជ្រះថ្លាបានស្តេចយាងនិងអញ្ជើញមកក្នុងពិធីបុណ្យដ៏ឧឡារិកនេះ ។

លុះចប់កិច្ចនោះហើយ មានធ្វើពិធីដាក់ទង់ជាតិនិងទង់សាសនា ដោយក្រុមតន្ត្រីព្រះរាជទ្រព្យ បានបន្លឺនូវបទភ្លេងជាតិនិងបទសរភញ្ញ ដែលក្នុងពេលនោះ ក្រុមសិស្សានុសិស្សប្រុសស្រី បានច្រៀងបទទាំងពីរនេះ កំដរបទភ្លេងក្នុងការដាក់ទង់នេះផង ។

ពិធីបុណ្យវិសាខបូជានៅមុខព្រះសក្យមុនីចេតិយនេះ បានចប់សព្វគ្រប់នៅវេលាម៉ោង ១០ គត់ ហើយសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋដោយមានព្រះរាជបរិពារដែលតាមដង្ហែផង បានស្តេចយាងនិវត្តវិញ ដោយមានការធ្វើការវិកិច្ចថ្វាយជាព្រះរាជកិត្តិយសដូចកាលស្តេចយាងមក ។

សូមជំរាបថា នៅជុំវិញព្រះសក្យមុនីចេតិយនិងនៅខាងកើតព្រះពន្លាពិសេសក្នុងបរិវេណនៃសួនច្បារ មានពុទ្ធបរិស័ទប្រុសស្រីក្មេងចាស់ជាច្រើនពាន់នាក់ បាននាំយកខាទនីយៈនិងភោជនីយាហារដ៏ប្រសើរមកដាក់បាត្រព្រះសង្ឃ ដែលគណៈកម្មការបុណ្យបាននិមន្តមកជាច្រើនរយអង្គ ដើម្បីទទួលនូវចង្ហាន់បិណ្ឌបាតក្នុងពិធីបុណ្យនេះ ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងសប្បាយ នៃពុទ្ធសាសនិកជនទូទៅ ៕